

Grenspark Kalmthoutse Heide

twee landen - één natuur

Broedvogelinventarisatie 2023

Deelgebieden:

De Nol, Stappersven, Boterbergen, De Ster en De Markgraaf

MET DANK AAN:

Dit rapport kon slechts tot stand komen dankzij de inzet van de vele vrijwilligers die de gegevens in het terrein verzameld hebben.

Dit zijn Bram Vogels, Bert Goyens, Herman Jacobs, Jean Jordaens, Thijs Nouws, Jos Jacobs, Marc Van Aerde en Wouter Vanwesenbeeck.

Dank aan Sophie Voorspoels die de toestemming verleend heeft aan de vrijwilligers om het domein Kasteel Boterbergen te mogen betreden.

RAPPORT:

Delvaux Rudi (medewerker Grenspark), Vogels Bram (vrijwilliger Grenspark), Broedvogelinventarisatie 2023, Grenspark Kalmthoutse Heide deelgebieden: De Nol, Stappersven, Boterbergen, De Ster en De Markgraaf.

Foto voorblad:

Oehoe's (© Bram Vogels)

Inhoud

1. Samenvatting.....	4
2. Opzet onderzoek	5
3. Materiaal en methoden.....	5
3.1. Sectoren.....	5
3.2. Deelnemers:	7
3.3. Soorten:	7
3.4. Standaardisering:.....	7
3.5. Analyse:	7
4. Resultaten:.....	9
4.1. Algemeen:.....	9
4.2. Soortbespreking	9
4.2.1. Zekere broedvogels	9
4.2.2. Mogelijke broedvogels & territoriale, niet broedende vogels	33
4.2.3. Niet (meer) broedend.....	46
Bijlage 1: Aandachtssoorten Broedvogels Grensparkmonitoring	51
Bijlage 2: Vergelijkende tabel met territoria per deelgebied van aanwezige soorten.....	52
Bijlage 3: Vergelijkende tabel met totaal aantal territoria in de verschillende teljaren.....	55
Bijlage 4: Verspreidingskaarten per soort.....	56

1. Samenvatting

In 2023 vond een broedvogelinventarisatie plaats in aangewezen telgebieden van Grenspark Kalmthoutse Heide. Deze telronde concentreerde zich op vijf deelgebieden in het oostelijke gedeelte van het Grenspark: De Nol, Stappersven, Boterbergen, De Ster en De Markgraaf. Deze deelgebieden zijn eerder ook al in kaart gebracht. De inventarisatie was een onderdeel van het monitoringsplan van het Grenspark, dat tot doel heeft om eens in de zes jaar een alomvattend beeld te krijgen van de territoria/broedparen van de aandachtsoorten in de regio.

In 2023 hebben acht toegewijde vrijwilligers in totaal 452 hectare onderzocht. De gegevens die tijdens deze inspanning zijn verzameld, zijn digitaal verwerkt in het kantoor van het Grenspark. Het voornaamste doel is om deze recente gegevens te vergelijken met informatie uit voorgaande jaren, specifiek 2008, 2013, 2018 en 2020.

Het is belangrijk om voorzichtig te zijn bij het interpreteren van de bijgevoegde trends, omdat ze slechts een indicatie vormen. Vanwege de uitdaging om eenden soorten nauwkeurig te observeren tijdens de monitoring, werd informatie van waarnemingen.be kort meegenomen om aanvullende inzichten te bieden.

Voor het analyseren van de trends moet rekening worden gehouden met volgende wijzigingen:

- Voor het gebied Boterbergen zijn de aantallen van 2018 herzien, omdat het volledige gebied in 2020 niet bereikbaar was. Alleen het gedeelte dat eigendom is van Natuurpunt en een strook van 100 meter aan de rand van het privégedeelte zijn opgenomen. De aantallen van 2018 zijn aangepast om dezelfde afgebakende zone te omvatten, zodat een nauwkeurige vergelijking mogelijk is. Het privégedeelte was niet toegankelijk tot en met 15 april vanwege de jacht op reeën, waardoor de eerste observatierondes niet konden plaatsvinden
- De aantallen van De Markgraaf zijn niet opgenomen in de trendanalyse, omdat dit gebied pas recentelijk wordt geteld. Een vergelijking is daarom alleen haalbaar als we uitgaan van dezelfde gebieden.
- In 2018 is de fitis in het Stappersven niet meegeteld, wat de trend enigszins kan vertekenen. Om deze reden is de soort voor 2018 geschat met behulp van de schattingsmodule van avimap. Deze schatting is gebaseerd op de gegevens van waarnemingen.be voor het jaar 2018. Deze benadering zou naar schatting zeker redelijk accuraat zijn.

Van de 53 aandachtsoorten die weerhouden en aangevuld werden in het monitoringsplan, zijn er 37 vastgesteld waarvan 12 mogelijke en 25 zekere broedvogelsoorten. Voor de monitoring worden echter alle soorten genoteerd, de meesten zullen dan ook besproken worden.

Niet broedend: boomvalk, bosrietzanger, brilduiker, bruine kiekendief, fluit, geelgors, kruisbek, matkop, patrijs, sijs, tafeleend, tapuit, torenvalk, tureluur, watersnip en wulp.

Mogelijke broedvogels: bergeend, geoorde fuut, groene specht, kleine bonte specht, krakeend, middelste bonte specht, putter, rietgors, sprinkhaanzanger, veldleeuwerik, vuurgoudhaan en wielewaal.

Grenspark Kalmthoutse Heide

Zekere broedvogels: appelvink, blauwborst, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, boomleeuwerik, boompieper, grasmus, grote canadese gans, dodaars, fitis, gekraagde roodstaart, graspieper, grauwe vliegenvanger, grote bonte specht, kievit, kneu, kuifeend, kuifmees, roodborsttapuit, slobbeend, waterral, wintertaling, zwarte mees en zwarte specht.

2. Opzet onderzoek

Sinds de oprichting van het Grenspark is grensoverschrijdende monitoring een centrale verantwoordelijkheid geweest. In 2003 was er een gebiedsdekkend monitoringsplan opgesteld en kon de uitvoering van start gaan. Dit plan is in de tussentijd aangepast rekening houdend met de SNL-methode, toegepast in Nederland. Het monitoringplan van het Grenspark is ambitieus en omvat diverse diergroepen en planten. Naast vogels worden ook amfibieën, reptielen, libellen en vlinders nauwlettend in de gaten gehouden, en andere soorten zoals hommels of waterkevers worden onderworpen aan aanvullende inventarisaties.

Dit jaar werden alle vogelsoorten gemonitord. Er werd wel een selectie gemaakt van die soorten die typerend zijn voor bepaalde natuurtypen en die bepaalde eisen stellen aan hun leefgebied. Voor wat betreft broedvogels, is de lijst van aandachtsoorten te vinden in [Bijlage 1](#) en worden deze soorten besproken in dit rapport. Daarnaast worden enkele andere soorten (aangeduid met een *) onder de loep genomen, omdat ze waarschijnlijk ook interessant zijn om te monitoren. De gegevens van de overige soorten kunnen in de toekomst van waarde zijn.

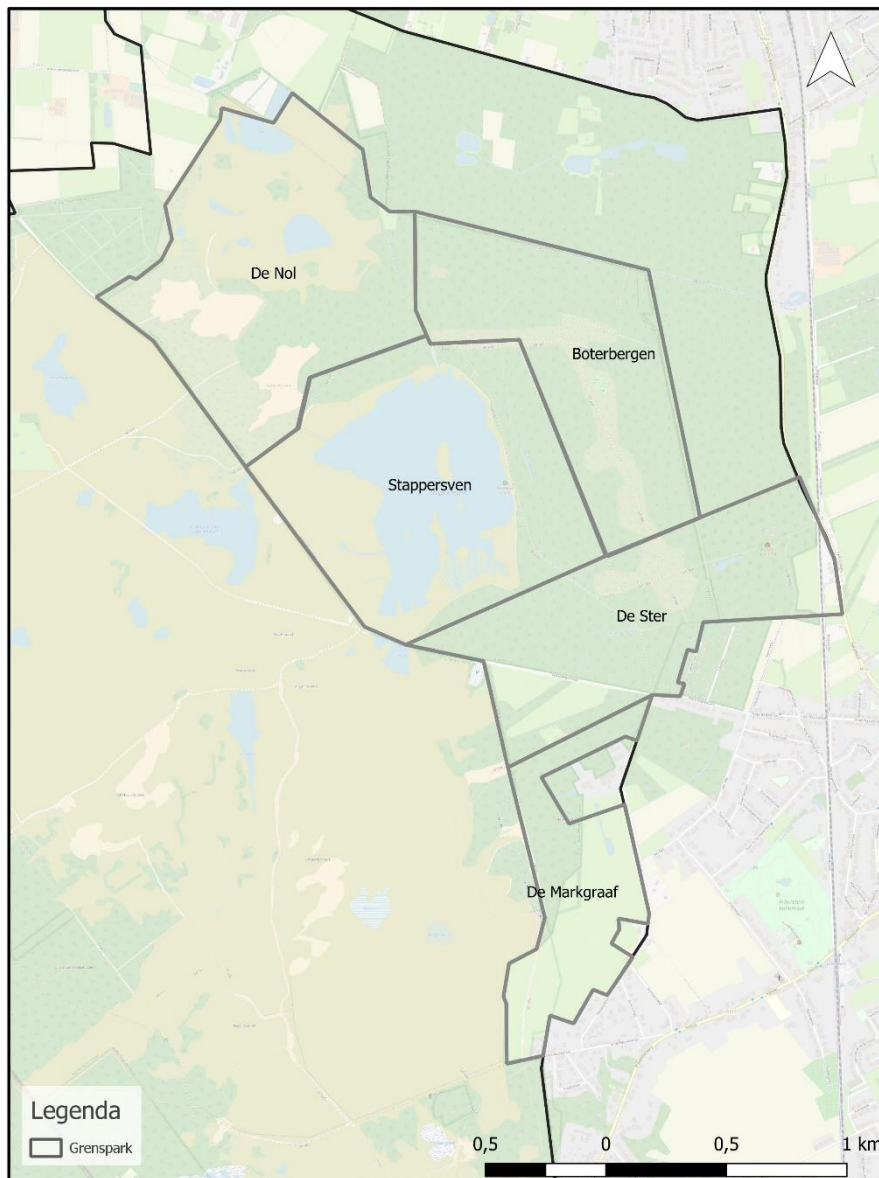
3. Materiaal en methoden

3.1. Sectoren

De totale oppervlakte die geïnventariseerd werd besloeg 452 hectaren. Dit gebied werd opgedeeld in 5 deelgebieden (Figuur 1 en Tabel 1). De oppervlakte van de Boterbergen en De Markgraaf zijn gewijzigd sinds vorige telling wegens aanpassing van de grenzen van deze deelgebieden. Bij de vergelijkende studie worden de gegevens van voorgaande monitoringsjaren, nl. 2008, 2013, 2018 en 2020, vergeleken met die van deze ronde.

Deelgebieden

Broedvogelmonitoring 2023

Figuur 1. Deelgebieden voor de broedvogelmonitoring 2023

Tabel 1: Naam deelgebieden, oppervlakte en monitorders

Naam deelgebied	Telhok	opp.	Vrijwilligers
De Nol	VOG 29	113 ha	Bert Goyens, Jos Jacobs
Stappersven	VOG 28	122 ha	Jean Jordaens, Herman Jacobs
Boterbergen	VOG 24	83 ha	Bram Vogels, Wouter Vanwesenbeeck
De Ster	VOG 25	88 ha	Thijs Nouws
De Markgraaf	VOG 30	46 ha	Marc Van Aerde

3.2. Deelnemers:

Het verzamelen van de gegevens in het terrein gebeurde door 8 vrijwilligers/amateur-ornithologen hierboven in tabel 1 weergegeven.

3.3. Soorten:

Voor de 53 aandachtsoorten die opgenomen zijn in het rapport zijn er meer data om te vergelijken met de vorige monitoringrondes.

De nachtzwaluw, eveneens een soort waar speciale aandacht aan wordt besteed, is uitgesloten van de monitoring om te voorkomen dat zowel dag- als nachtwoarnemingen noodzakelijk zouden zijn. Daarom wordt deze soort niet behandeld in dit rapport. De nachtzwaluw is wel in 2022 uitgebreid in het hele Grenspark onderzocht.

De soorten worden opgedeeld in *niet broedend* (geen waarnemingen gekend binnen de datumgrenzen), mogelijk broedend (wel waarnemingen binnen de datumgrenzen maar er werd geen gedrag waargenomen dat duidelijk wees op nest, eileg en/of jongen) en **zeker broedend**.

Sommige soorten zijn sinds 1999 niet meer waargenomen in het grenspark en zijn daarom ook niet opgenomen als aandachtsoort. Vanaf 2019 worden alle soorten onder monitoring geplaatst (met uitzondering van een zestal veelvoorkomende soorten, maar sinds 2021 worden deze ook opgenomen), en dit biedt de mogelijkheid om eventueel soorten weer te integreren als aandachtsoort. In de huidige onderzoeksgebieden zijn dus alle soorten in kaart gebracht. Zowel voor het deelgebied De Ster als de Boterbergen zijn in 2018 en 2020 gegevens verzameld voor alle soorten, inclusief de zes soorten die in andere deelgebieden buiten beschouwing zijn gelaten.

3.4. Standaardisering:

Om met verschillende mensen kwaliteitsvolle gegevens te verzamelen is een ver doorgedreven standaardisering nodig. Globaal werd een werkwijze uitgewerkt die, voldoet aan de SNL-monitoring, steunt op het originele Grenspark monitoringsplan 'Handleiding monitoring van het Grenspark' en ook de Natura2000 soorten meeneemt.

De monitoring wordt vooral toegespitst op de "aandachtsoorten", die is samengesteld uit SNL- en Natura2000 soorten. Naast deze soorten zijn ook enkele specifieke soorten uit het oorspronkelijke Grenspark monitoringsplan en unieke soorten toegevoegd.

De broedvogelgegevens werden op een uniforme manier ingetekend door gebruik te maken van een tablet/smartphone en het programma Avimap (wat met gps werkt). De waarnemingen werden daarna geüpload in het Sovon portaal (en eventueel waarnemingen.be). Dit webportaal is specifiek ontwikkeld voor broedvogelmonitoring.

3.5. Analyse:

De analyse gebeurde op kantoor van het Grenspark. Hierbij werden vergelijkingen gemaakt met het beschikbare materiaal.

Bij de bespreking van de soorten zullen de resultaten in een tabel worden weergegeven voor de inventarisatiejaren 2008, 2013, 2018, 2020 en 2023. Deze verschillende monitoringsjaren werden weliswaar op een verschillende oppervlakte en door verschillende veldornithologen uitgevoerd. Toch worden de aantallen, eerder indicatief, weergegeven. De aantallen worden ook in [Bijlage 2](#) per monitoringshok getoond. Hier kunnen de gegevens strikt vergeleken worden, aangezien de hokken

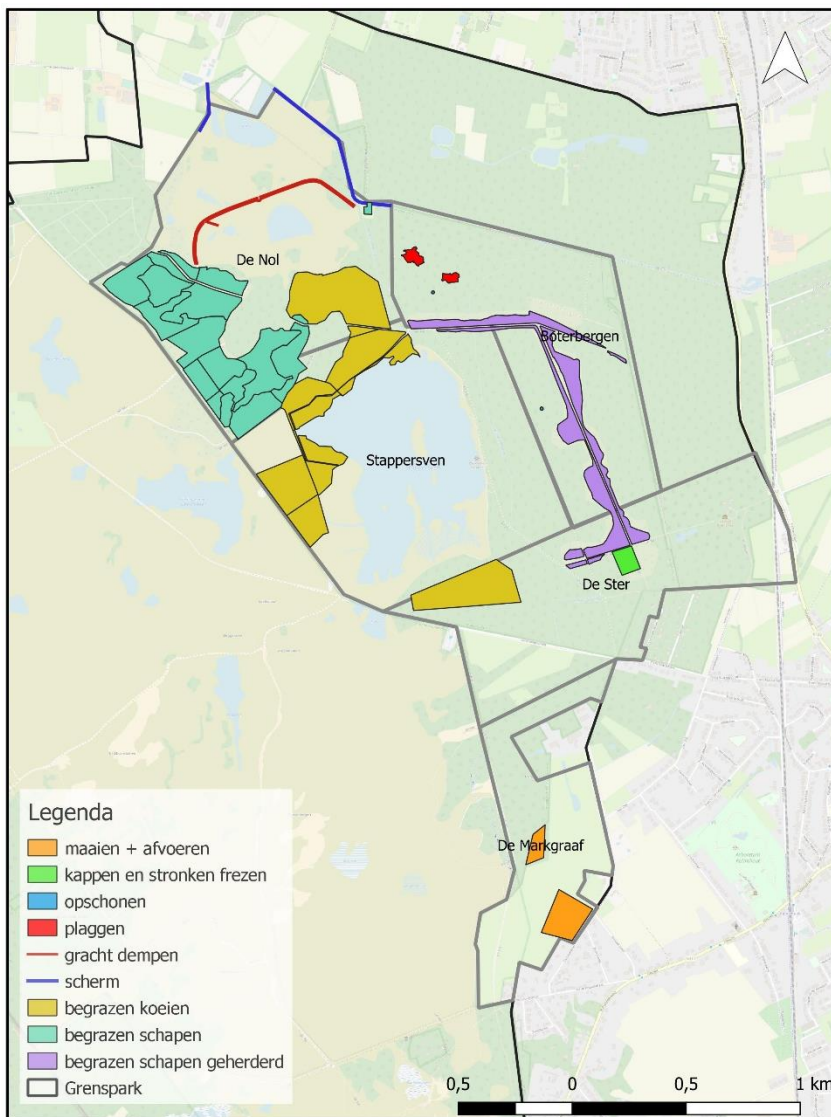
Grenspark Kalmthoutse Heide

consistent zijn gebleven, met uitzondering van het weggelaten privégedeelte bij Boterbergen en enkele kleine wijzigingen bij De Markgraaf.

De gebiedstrend zal vergeleken worden met de beschikbare trends. Op de website van Sovon kan de trend (1990 tot 2022) van provincie Noord-Brabant en Nederland gedownload worden (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl").

De totale onderzochte oppervlakte in de verschillende onderzoeksjaren verschilt enigszins, maar door het voorkomen van de soort, kan de globale vergelijking in veel gevallen wel gemaakt worden. Indien dit mogelijk was, dan werden ook deze gegevens meegenomen in de trendberekening.

Beheermaatregelen die recent uitgevoerd zijn, kunnen belangrijke gevolgen hebben voor sommige broedvogelsoorten. Tijdens de bespreking per soort kan er bekeken worden of deze een positieve of negatieve invloed hadden. Hieronder een kaartje met de beheerwerken, uitgevoerd door Natuurpunt en ANB (Figuur 2).

Figuur 2: Uitgevoerd beheer 2022 in de deelgebieden (bron Natuurpunt en ANB).

4. Resultaten:

4.1. Algemeen:

De analyse van de resultaten gebeurde door Grenspark Kalmthoutse Heide. Hierbij werd gestreefd naar een uniforme interpretatie van de gegevens. Autoclustering werd uitgevoerd via Sovon en alle territoria werden digitaal ingetekend in QGIS 3.22. Overlap in de grenszones van de deelgebieden wordt eruit gefilterd. Op basis van de criteria werden de soorten alfabetisch opgedeeld in niet broedend, mogelijk broedend en zeker broedend.

[Bijlage 2](#) toont het overzicht van het aantal territoria in de verschillende telhokken.

[Bijlage 3](#) toont de vergelijking tussen de verschillende monitoringsjaren.

[Bijlage 4](#) toont de verspreidingskaarten per soort.

Voor een aantal soorten is er in vorige teljaren minder intensief of niet gemonitord in bepaalde gebieden. Ook is het gemonitorde oppervlak per teljaar lichtjes verschillend. De trends moeten omzichtig bekeken worden, maar geven wel een indicatie. Niet getelde vogelsoorten worden aangeduid in de tabellen met NG. Voor de trends is de data van VOG 7 (Withoefse Heide) en VOG 30 (De Markgraaf) weggelaten om een beter vergelijk te kunnen maken met vorige teljaren.

Buiten de aandachtsoorten zijn er nog enkele andere soorten mee opgenomen in dit rapport die de moeite waard zijn om te vermelden. Deze soorten worden met een * aangeduid.

Van de 53 aandachtsoorten die weerhouden en aangevuld werden in het monitoringsplan, zijn er 37 vastgesteld waarvan 12 mogelijke en 25 zekere broedvogelsoorten.

4.2. Soortbespreking

4.2.1. Zekere broedvogels

Van de volgende soorten werden waarnemingen in het gebied gedaan die erop wezen dat de soort er met zekerheid broedde.

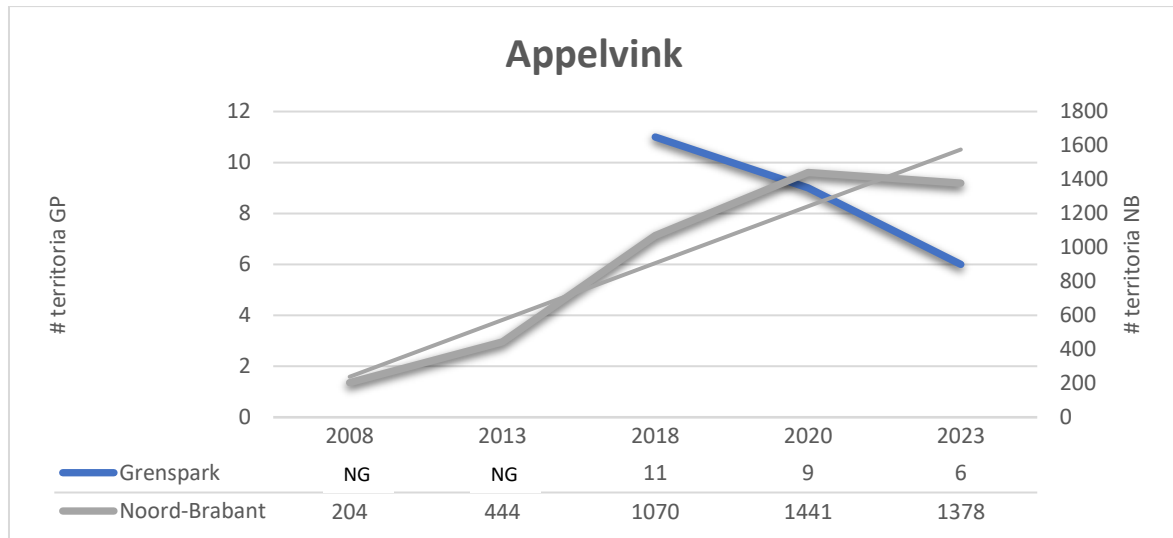
APPELVINK

Tabel 2. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de appelvink

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	4	2	0	0	6

Bij de telrondes in 2008 en 2013 is deze soort niet geteld. Op basis van monitoringdata blijkt dat de appelvink tussen 2018 en 2020 lichtelijk in aantal is afgenomen. Deze afname wordt echter bemoeilijkt door het verborgen gedrag en het onopvallende geluid van de appelvink, waardoor hij moeilijk waarneembaar is. Het lijkt echter aannemelijk dat er in vergelijking met 2018 een lichte afname heeft plaatsgevonden, vooral omdat 2018 een uitzonderlijk topjaar was, mede veroorzaakt door de grote 'invasie' van appelvinken in het najaar van 2017.

De appelvink geeft de voorkeur aan hoge loof- en gemengde bosgebieden, met name opgemerkt in Boterbergen en De Ster. Hoewel de appelvink ook is waargenomen in De Markgraaf en De Nol, zijn er geen territoria vastgesteld in die gebieden. Buiten het monitoringsgebied zijn er eind juni juvenielen waargenomen in De Staartse Duinen en Zwarte Heuvelen.

Figuur 3. Trend appelvink in Grenspark (NG = niet geteld) en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

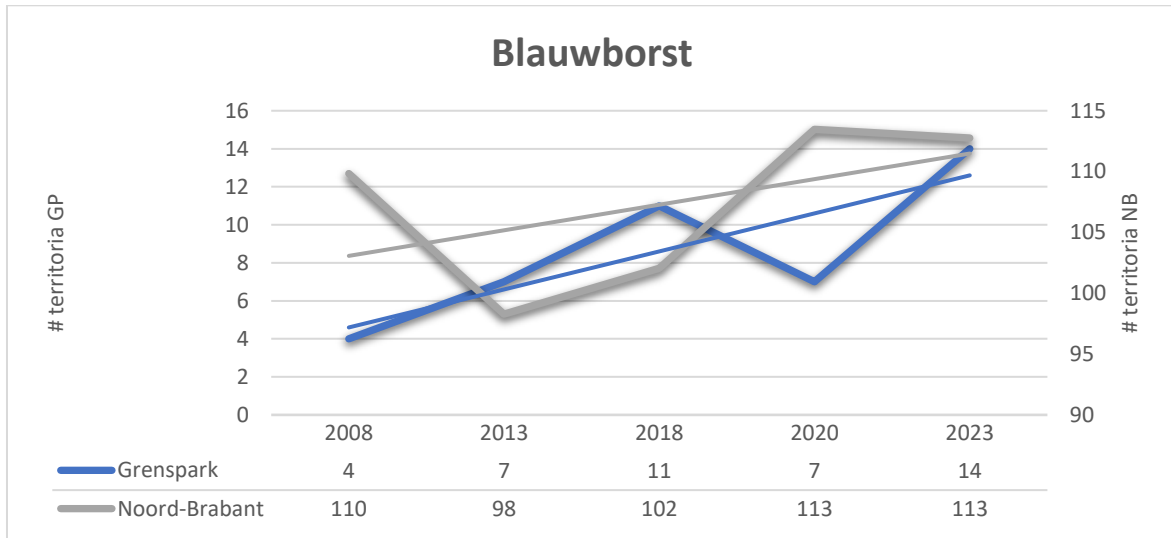
BLAUWBORST

Tabel 3. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de blauwborst

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
6	0	0	8	0	14

In 2020 waren er, net als nu in 2023, territoria van de blauwborst te vinden in de natte gebieden van De Nol en Stappersven. Het aantal territoria is aanzienlijk gestegen, van 7 in 2020 naar 14 in 2023. Dit zou mede kunnen worden toegeschreven aan een nat voorjaar. Sinds 2008 is de trend van de blauwborst in de provincie Noord-Brabant over het algemeen stabiel gebleven, met uitzondering van een terugval in 2013.

Bij De Nol is er voedseltransport waargenomen, wat erop wijst dat er waarschijnlijk een broedgeval is. Buiten het monitoringsgebied zijn er pas uitgevlogen jonge blauwborsten gezien bij het Drielingvennen.

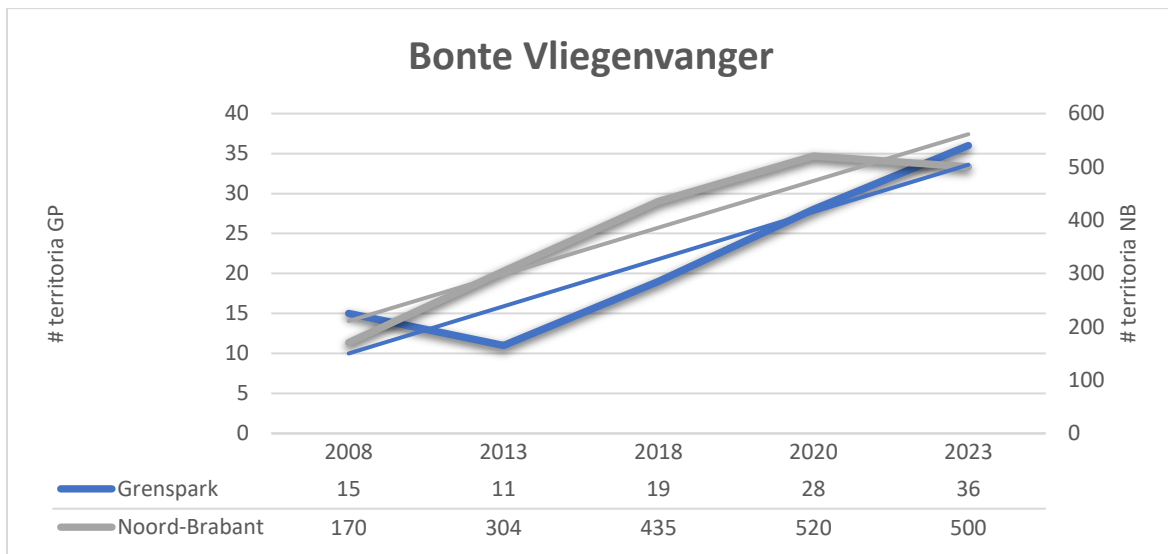
Figuur 4. Trend blauwborst in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BONTE VLEGENVANGER

Tabel 4. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de bonte vliegenvanger

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
7	11	8	10	2	38

In het betreffende deelgebied presteert de bonte vliegenvanger nog steeds uitstekend, met maar liefst 38 territoria in 2023. Bij De Ster is zeker één nest ontdekt en er zijn observaties van voedseltransport, wat bevestigt dat de soort inderdaad in het gebied heeft gebroed. Deze soort vertoont ook in de provincie Noord-Brabant een opvallende toename in aantallen tot 2020. Vanaf dan zijn de aantallen stabiel gebleven. Ze hebben de neiging om vaak te broeden in nestkasten, zoals soms het geval is in De Nol. De territoria worden voornamelijk aangetroffen in halfopen bossen. Een mogelijke verklaring voor de stijging van het aantal broedparen kan liggen in hun aanpassingsvermogen aan veranderingen in het voedselaanbod van rupsen.

Figuur 5. Trend bonte vliegenvanger in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

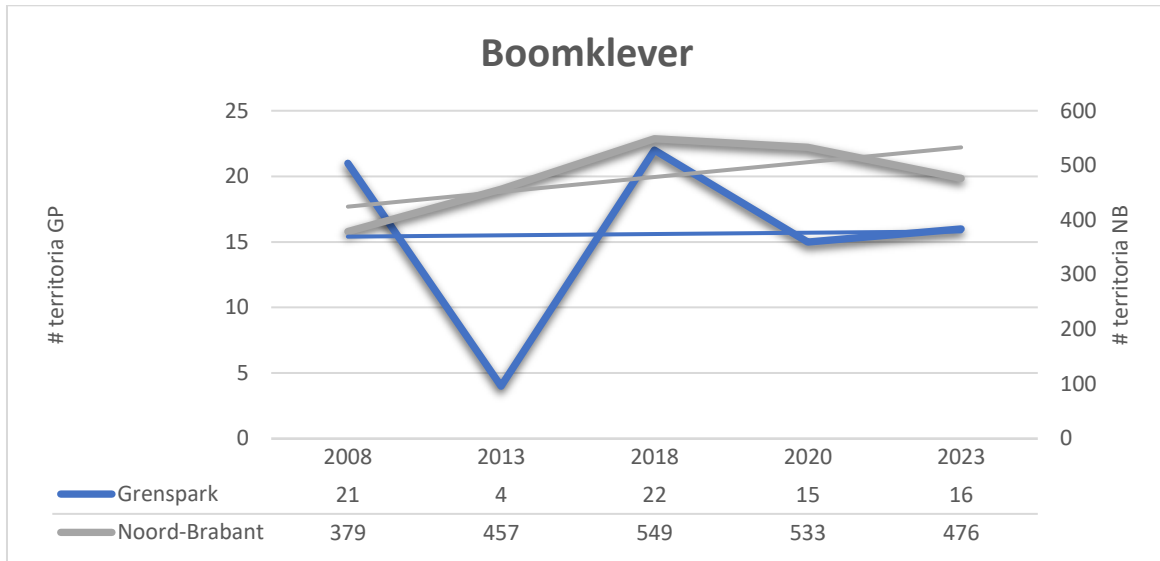
BOOMKLEVER

Tabel 5. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de boomklever (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	7	7+1	0	2+3	21

In 2023 is het aantal territoria ongeveer gelijk gebleven tegenover het teljaar 2020, het aantal is lager dan in 2008 en 2018. De telling in 2013 is vermoedelijk niet representatief voor de soort in dat jaar, aangezien dit groot verschil niet te verklaren is. De trend is dan ook vermoedelijk eerder redelijk stabiel. De boomklever is een van de sterkst toenemende soorten op Vlaams niveau en blijft met nog steeds een aanzienlijk grote populatie aanwezig in het Grenspark. In verschillende deelgebieden is ook broedbewijs vastgesteld, zodat het een zekere broedvogel is.

De boomklever profiteert van natuurlijk bosbeheer zodat er meer gevarieerd bos ontstaat. In het gebied Boterbergen zitten ze vooral in de oude dreven. De meeste boomklevers zijn waargenomen in het bosrijk gebied De Ster.

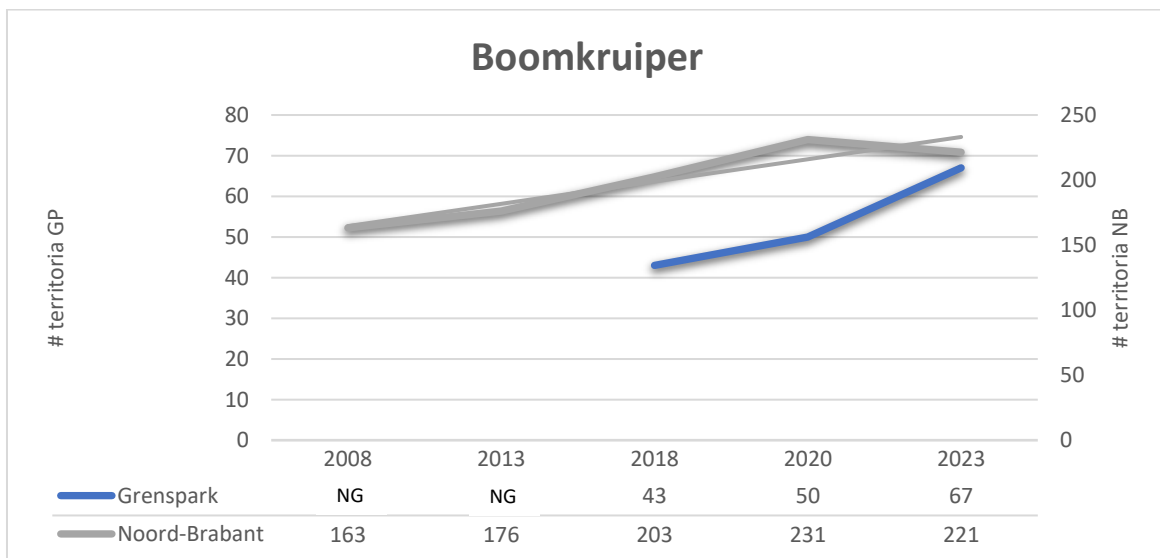
Figuur 6. Trend boomklever in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BOOMKRUIPER

Tabel 6. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de boomkruiper

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
6	19	32	10	0	67

In de bosgebieden zijn er momenteel 67 territoria van de boomkruiper te vinden, en het gaat steeds beter met deze vogelsoort. De boomkruiper blijkt weinig eisen te stellen aan zijn nestplaats, wat resulteert in voldoende nestgelegenheid. Opvallend genoeg is het aantal boomkruipers zelfs toegenomen, ondanks de kap van redelijk grote stukken bos. Hoewel deze vogelsoort zeer algemeen voorkomt, is er slechts éénmaal broedbewijs vastgelegd, namelijk het waarnemen van het transport van voedsel of ontlasting. Aangezien het zo'n algemene soort is, wordt daar ook geen aandacht aan besteed.

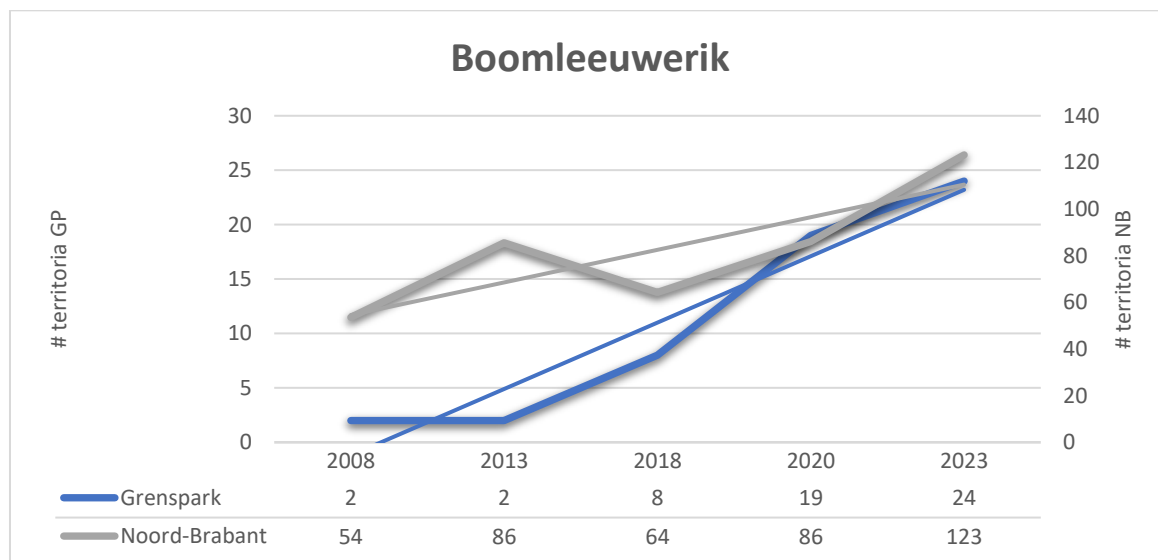
Figuur 7. Trend boomkruiper in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BOOMLEEUWERIK

Tabel 7. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de boomleeuwerik (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
14+1	5	2	2	0	24

De boomleeuwerik laat een verbetering zien ten opzichte van vorig jaar, met maar liefst 24 territoria. Dit is mede te danken aan de herstelwerkzaamheden die zijn uitgevoerd aan De Nol, Boterbergen en De Ster binnen het Life-Helvex project, waardoor er nu meer geschikte open gebieden beschikbaar zijn. De toename van het aantal territoria over de afgelopen jaren is werkelijk spectaculair te noemen. Eén van de territoria bij De Nol lag net buiten het gebied, maar wordt wel meegeteld. Er zijn op meerdere plaatsen ook broedbewijzen gevonden, waardoor het zoals verwacht dus een zekere broedvogel is.

Figuur 8. Trend boomleeuwerik in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

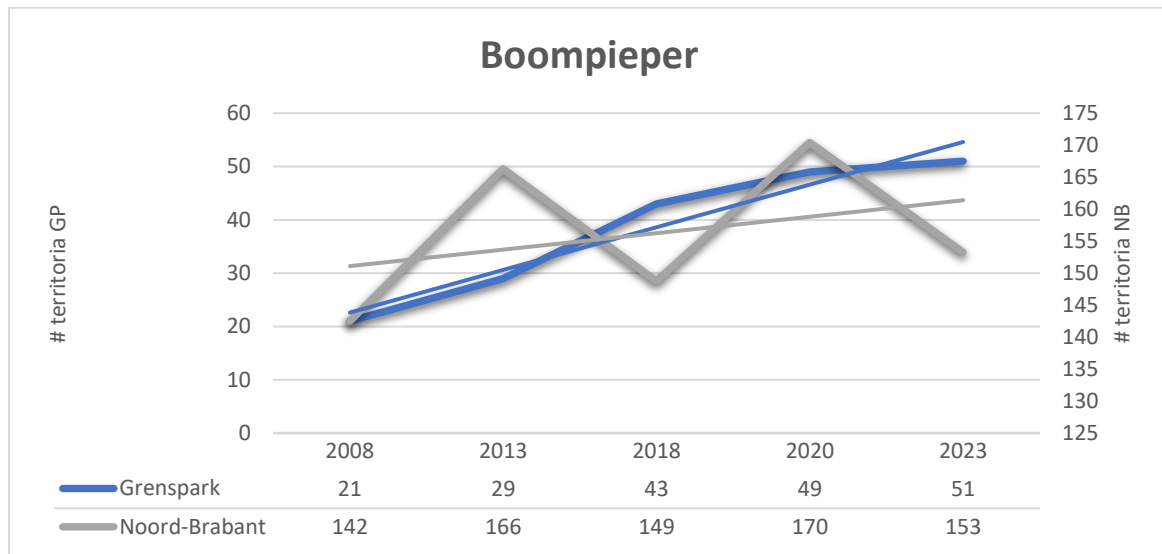
BOOMPIEPER

Tabel 8. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de boompieper (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
23+2	11	6	9	0	51

Buiten De Nol en het Stappersven komt de boompieper nu ook veel voor in Boterbergen, wat te verwachten was dankzij de kappingen voor meer open heidelandschap maar ook in de dennenbossen door het verwijderen van Rododendron lijkt een grote positieve impact te hebben. Met 51 territoria kunnen we stellen dat de boompieper het goed doet in deze gebieden. Hoewel de soort redelijk

algemeen voorkomt, zijn er weinig definitieve broedbewijzen. Er zijn wel meldingen van voedseltransport, waardoor de soort dus als zekere broedvogel kan genoteerd worden.

Figuur 9. Trend boompieper in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

BUIZERD *

Tabel 9. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de buizerd

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	1	1	0	1	4

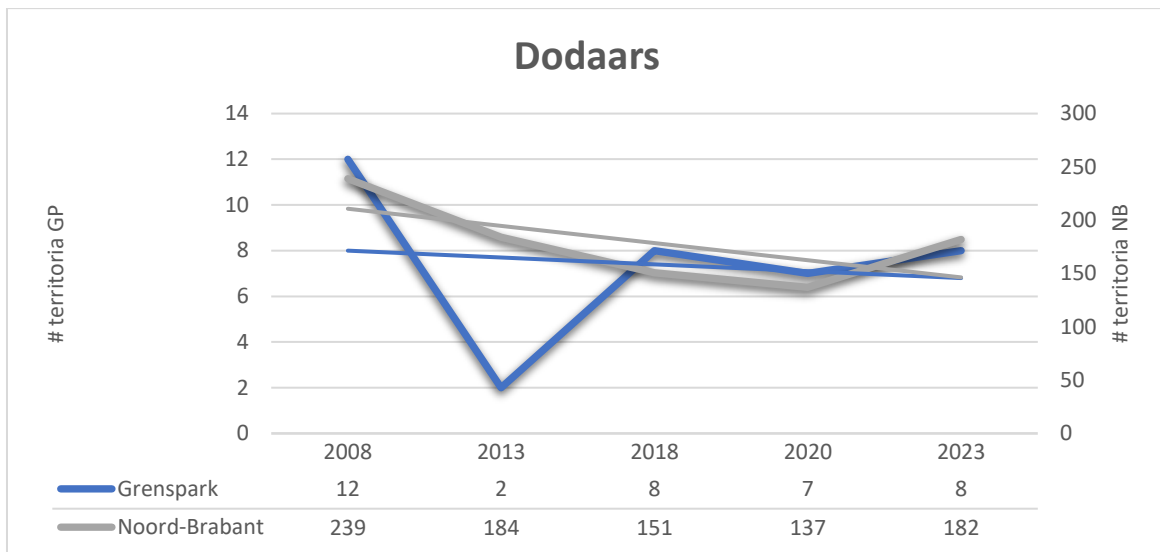
Tegenover één geldig territorium in 2020 zijn er dit jaar toch 4 territoria vastgesteld. Enkel in deelgebied Stappersven ontbreekt de buizerd. In De Ster zijn er op 15 juli pas uitgevlogen jongen gesignaleerd en ook in de Markgraaf zijn meermaals jonge vogels waargenomen, wat wijst op broedsucces.

DODAARS

Tabel 10. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de dodaars

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
3	0	5	0	1	9

In 2013 werden slechts 2 territoria genoteerd op het Stappersven. De limiterende factor zou wel eens voedselgebrek kunnen zijn voor het broedsucces van de dodaars. Ook een lagere waterstand kan nadelig zijn voor het broedsucces van de dodaars, maar in 2023 was de waterstand echter terug redelijk normaal. De soort is alleszins een zekere broedvogel. Zowel aan De Nol, De Markgraaf als Stappersven zijn jongen gezien. Sinds 2018 zijn het aantal territoria stabiel gebleven, maar nog niet het aantal zoals in 2008. De trend in Noord-Brabant is ook redelijk stabiel.

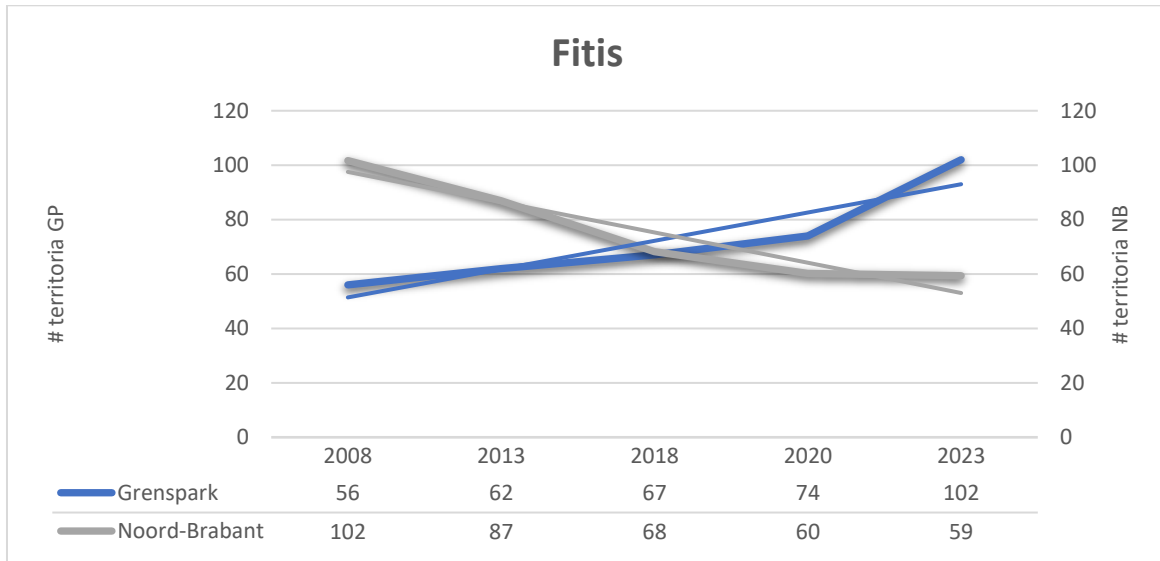
Figuur 10. Trend dodaars in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

FITIS

Tabel 11. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de fitis

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
36	3	12	51	0	102

Deze soort wordt consequent goed waargenomen aan de randen van zowel het Stappersven als De Nol. Het aantal territoria blijft groeien en heeft momenteel een totaal van 102. In 2018 waren er 52 territoria geteld, maar dit aantal blijkt een onderschatting te zijn omdat de fitis niet in rekening was gebracht bij de tellingen in VOG28 Stappersven. Om dit te corrigeren, zijn de aantallen bijgeschat op basis van autoclustering van aanvullende waarnemingen. Dit heeft geresulteerd in een toevoeging van 15 extra territoria voor het jaar 2018. Door de jaren heen blijft de populatie van de fitis een stijgende trend vertonen, wat van groot belang is omdat deze soort buiten heidegebieden slecht gedijt. De soort lijkt nu ook stilaan de Boterbergen en de Ster in te nemen, nu de rododendron verwijderd is en natuurlijke opslag meer kans krijgt.

Figuur 11. Trend fitis in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

FUUT *

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	1	0	1

Er is één territorium van fuut vastgesteld, met name aan het Stappersven. Er is een nest met eieren waargenomen, maar jongen zijn er niet gezien. Buiten de telgebieden zijn er aan de Noordpolder wel jongen uitgekomen. Het is alleszins wel een opvallende verschijning aan het Stappersven aangezien de soort hier veel frequenter lijkt voor te komen dan vroeger, wat eventueel op de aanwezigheid van vis zou kunnen wijzen.

GEKRAAGDE ROODSTAART

Tabel 12. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de gekraagde roodstaart

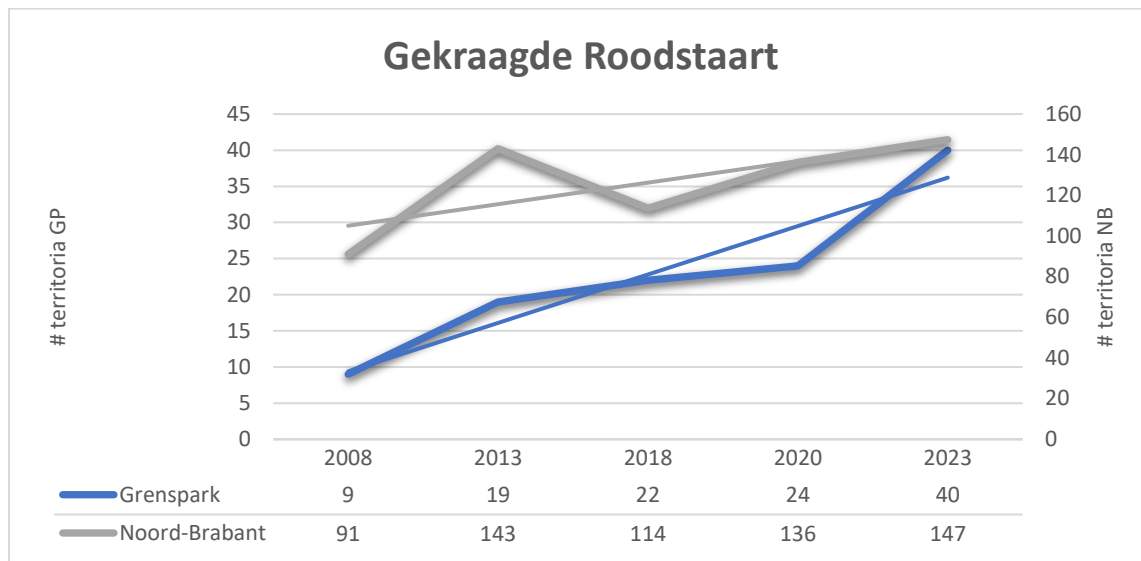
De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
18	12	3	7	0	40

In 2008 waren er slechts 9 zangposten van de gekraagde roodstaart. In 2013 werd een toename waargenomen ten zuiden van het Stappersven, met in totaal 19 territoria. Deze positieve trend zette zich voort in 2018, 2020 en 2023, met respectievelijk 22, 24 en 40 territoria, waarbij de grootste concentratie tussen het Stappersven en De Nol te vinden was. De soort volgt dan ook de positieve trend die opgetekend wordt in de Provincie Noord-Brabant. Opvallend genoeg zijn er duidelijke toenames in De Ster en de Boterbergen nadat deze gebieden geopend werden en rododendron verwijderd werd, en ook in De Nol blijft de soort vooruitgaan. Echter, in de Markgraaf werd de gekraagde roodstaart niet waargenomen.

Grenspark Kalmthoutse Heide

De gekraagde roodstaart kan worden beschouwd als een soort met een spectaculaire toename, met een verviervoudiging sinds 2008. Op meerdere locaties zijn nestbouw, voedseltransport en pas uitgevlogen jongen vastgesteld, wat aantoont dat de soort met succes broedt in het gebied.

Figuur 12. Trend gekraagde roodstaart in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

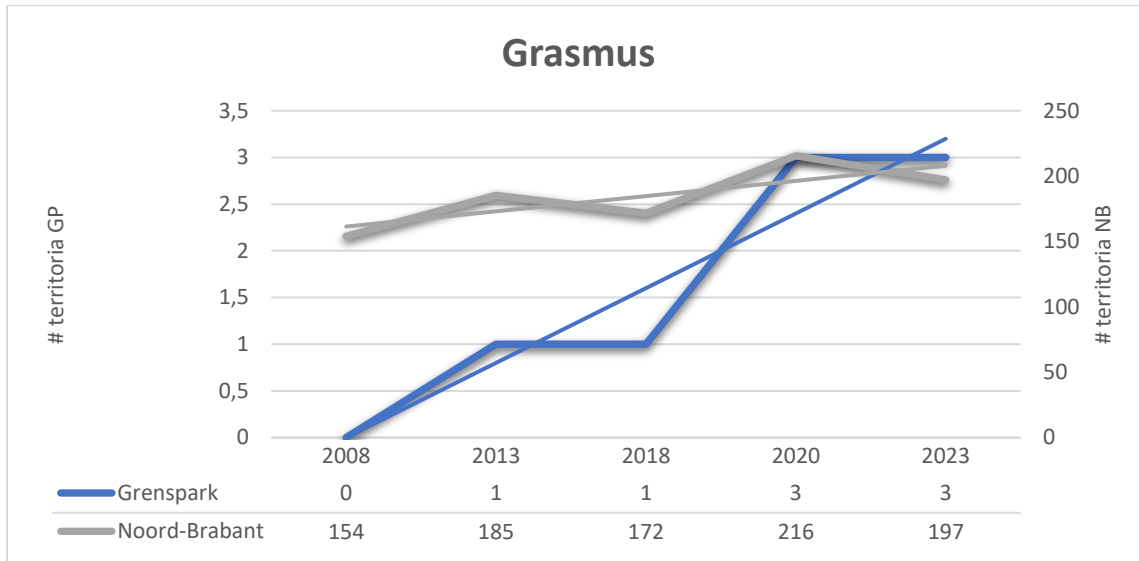
GRASMUS

Tabel 13. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de grasmus

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	2	0	3

In 2013 werd de grasmus geconstateerd ten westen van het Stappersven. In 2018 was er opnieuw één territorium, maar ditmaal ten westen van De Nol. In 2020 werden telkens één territorium gevonden in De Nol, Stappersven, De Ster en De Markgraaf; en in 2023 één territorium in De Nol en twee aan Stappersven. Er is een jong waargenomen aan Drielingvennen, wat wijst op broedsucces.

Over het algemeen blijft het Grenspark een marginaal gebied voor grasmussen, omdat ze de voorkeur geven aan een ander type biotoop. In Noord-Brabant gaat de grasmus erop vooruit. De pieken en dalen in de aantallen grasmussen hangen samen met al dan niet gunstige overwinteringsomstandigheden in West-Afrika.

Figuur 13. Trend grasmus in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

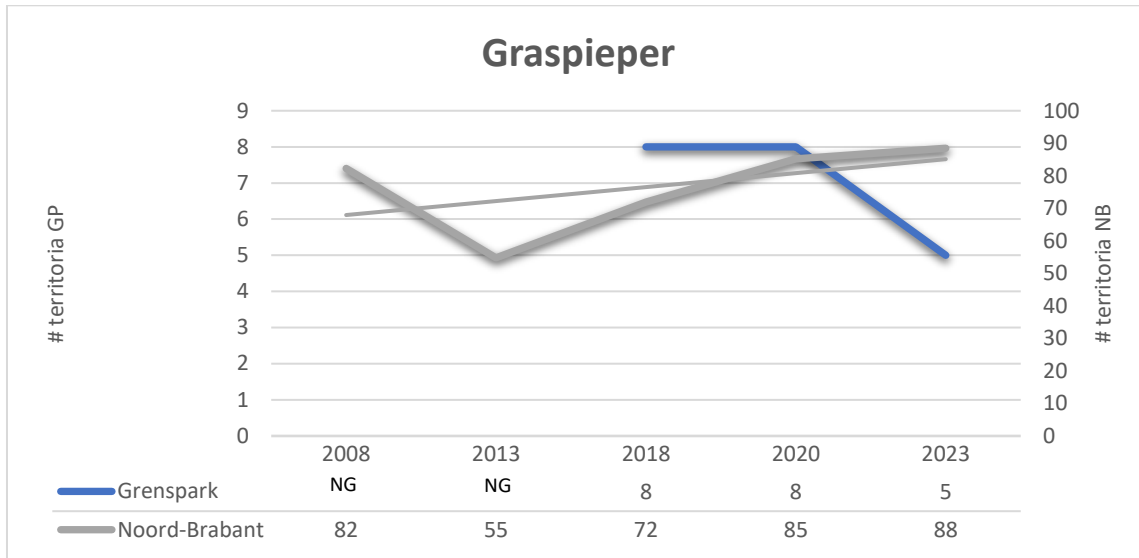
GRASPIEPER

Tabel 14. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de graspieper

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	4	0	5

In zowel 2008 als 2013 is de graspieper niet geteld. Waarschijnlijk was de graspieper bijna afwezig vóór de brand van 2011 en de grote inrichtingswerkzaamheden in dat specifieke deelgebied. In 2018 en 2020 werden 8 zangposten geïdentificeerd, maar in 2023 is het aantal gezakt naar 5. De meeste territoria zijn te vinden rond het Stappersven, waar het ideale leefgebied voor deze soort aanwezig is. Vermoedelijk zijn er meer territoria in De Nol.

In Nederland is het aantal graspiepers min of meer stabiel gebleven. Buiten het telgebied, bij de Biezenkuilen, zijn er pas uitgevlogen jongen waargenomen, wat definitief bewijs levert voor succesvolle broedgevallen.

Figuur 14. Trend graspieper in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GRAUWE GANS *

Tabel 15 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor grauwe gans

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
4	0	0	4	0	8

In 2020 is deze soort voor het eerst geteld. Het is duidelijk dat er alleen territoria zijn vastgesteld in de deelgebieden met vennen. In 2020 werden er 4 territoria waargenomen, wat verdubbelde naar 8 in 2023. Zowel in het deelgebied Stappersven als De Nol zijn jongen waargenomen. Bovendien zijn ganzen redelijk mobiel met hun jongen zodat ze op meerdere plaatsen gezien zijn.

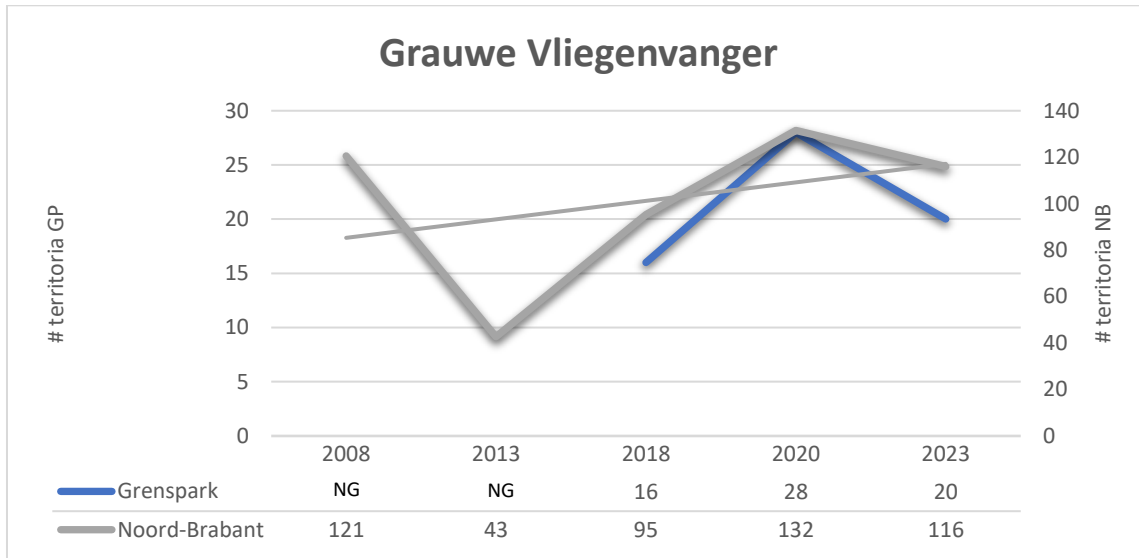
GRAUWE VLIEGENVANGER

Tabel 16. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de grauwe vliegenvanger (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	7	6	5+1	2	22

Deze soort is niet geteld in zowel 2008 als 2013. Het aantal territoria is lichtjes afgenomen ten opzichte van 2020, waarbij er in totaal 22 territoria zijn vastgesteld, met het hoogste aantal in de Boterbergen (7). Hoewel deze soort in grote delen van West-Europa afneemt, is er opvallend genoeg een aanzienlijke toename in gebieden waar kappingen hebben plaatsgevonden en in bossen waar de rododendron is verwijderd. Dit benadrukt het belang van het juiste beheer en de noodzaak om deze soort goed te blijven opvolgen. Ook voor Noord-Brabant is er sinds 2020 een daling opgemerkt.

Buiten het telgebied zijn er op meerdere locaties pas uitgevlogen jongen waargenomen, waardoor het duidelijk is dat de grauwe vliegenvanger een zekere broedvogel is.

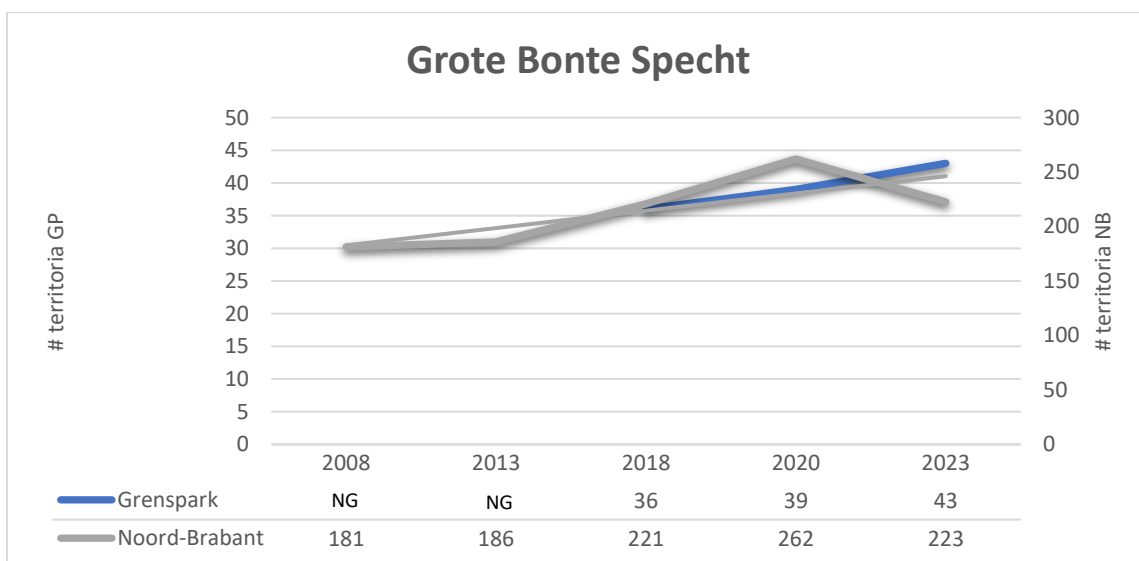
Figuur 15. Trend grauwe vliegenvanger in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GROTE BONTE SPECHT

Tabel 17. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de grote bonte specht (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
8	13	15	7	2+1	46

De grote bonte specht is nog een soort die in 2008 en 2013 niet werd meegenomen in de tellingen. Deze specht is in alle bosgebieden waargenomen. Over het algemeen doet deze soort het uitstekend dankzij extensiever bosbeheer en de omvorming van gebieden tot natuurlijker bos. In de bosgebieden waar voldoende nestgelegenheid is, gedijt de grote bonte specht goed. Het aantal van 46 territoria is meer dan behoorlijk en vergelijkbaar met dat van 2020. Bovendien zijn verschillende nesten geïdentificeerd, wat bevestigt dat het een zekere broedvogel is.

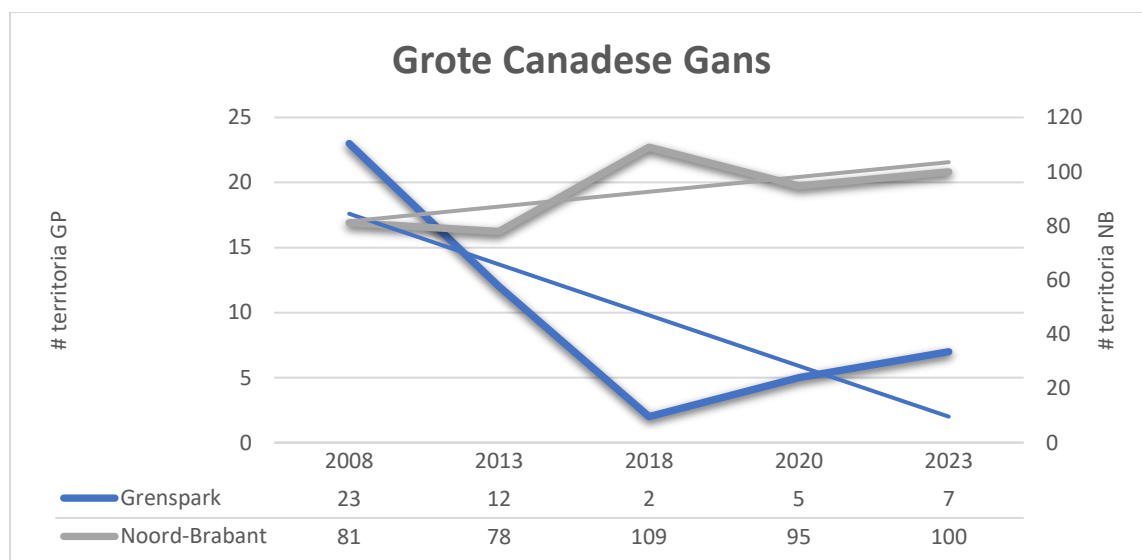
Figuur 16. Trend grote bonte specht in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GROTE CANADESE GANS

Tabel 18. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Grote canadese gans

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	7	1	8

In 2008 werden er 8 broedende paren van deze invasieve soort waargenomen in De Nol, terwijl er in 2013 daar geen waarnemingen zijn geweest. In datzelfde jaar waren er enkel gegevens beschikbaar van het Stappersven, waar 12 territoria werden geteld. In 2018 werden er slechts 2 territoria waargenomen in het noorden van De Nol. In 2020 waren er 5 territoria op het Stappersven. Helaas werden er in 2023 weer meer territoria gevonden, voornamelijk in Stappersven en De Markgraaf.

Figuur 17. Trend Canadese gans in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GROTE LIJSTER *

Tabel 19 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de grote lijster

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	1	0	0	2

De grote lijster is een soort die zowel in de ruime regio als in Vlaanderen moeilijkheden ondervindt. Dit wordt bevestigd door het lage aantal territoria, slechts 2 in totaal. In 2020 waren er nog minstens 6 territoria verspreid over het gebied. Gelukkig is er door een bezoeker vastgesteld dat voedseltransport plaatsvond, wat wijst op succesvol broeden. Gezien het feit dat deze soort het in een

groot gebied slecht tot zeer slecht doet, lijkt het zeker de moeite waard om er verhoogde aandacht aan te besteden.

HAVIK *

Tabel 20. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Havik (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0+1	0	0	0	0+1	2

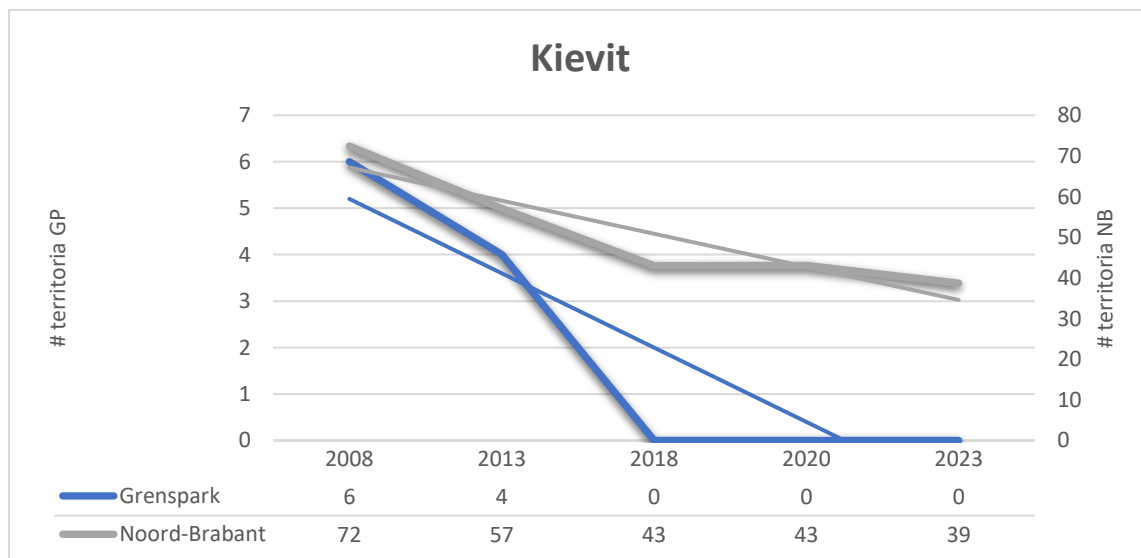
De Havik is als toppredator nog steeds goed vertegenwoordigd in de bosgebieden. De twee territoria net buiten het telgebied, zijn bepaald op basis van roepkasten, maar de nesten zijn vermoedelijk op andere locaties. Bij De Markgraaf is een nest met jongen waargenomen

KIEVIT

Tabel 21. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Kievit

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	0	1	1

Na twee teljaren is er terug een territorium vastgesteld, namelijk in De Markgraaf. In dit telgebied zijn er ook jongen vastgesteld en ook in het Bergeendennen, wat broedsucces bewijst. Ook in andere gebieden zijn jongen vastgesteld. Dit is goed nieuws want landelijk gaat de Kievit nog steeds achteruit, met mogelijke oorzaak de intensivering van de landbouw.

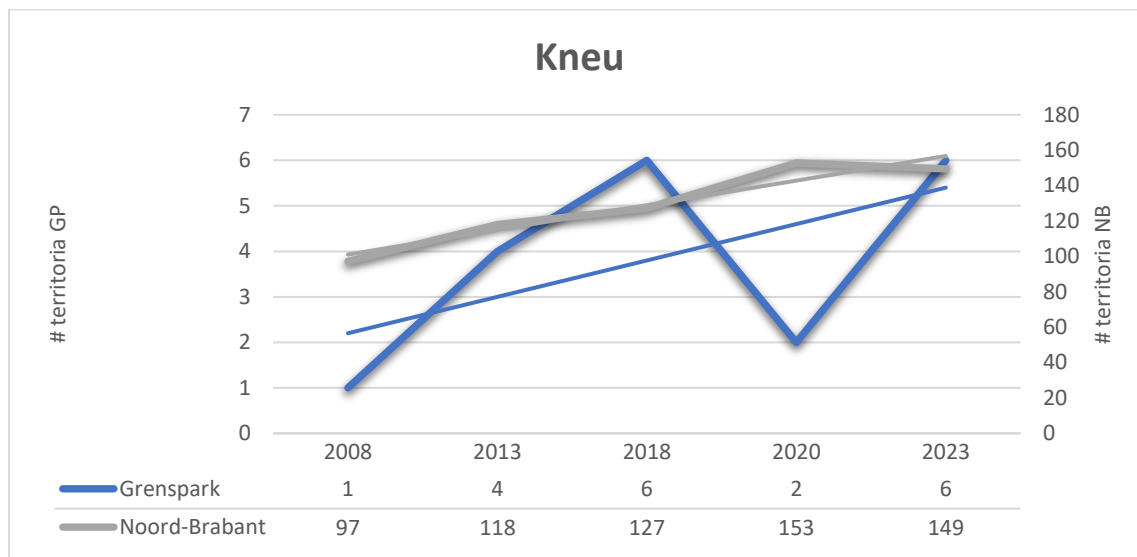
Figuur 18. Trend Kievit in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

KNEU

Tabel 22. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de kneu

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
3	0	2	1	0	6

Met name de overgangsgebieden van heide naar landbouwgronden zijn van belang voor deze soort. Het aantal territoria vertoont een lichte toename in Noord-Brabant. In 2020 werd in De Nol en Stappersven slechts één territorium vastgesteld. In De Nol zijn er nu weer enkele territoria waargenomen, en ook in De Ster zijn er nu aanwezig. Ondanks het relatief bescheiden aantal zijn er jonge exemplaren binnen het gebied waargenomen, wat aangeeft dat deze soort hier inderdaad gebroed heeft.

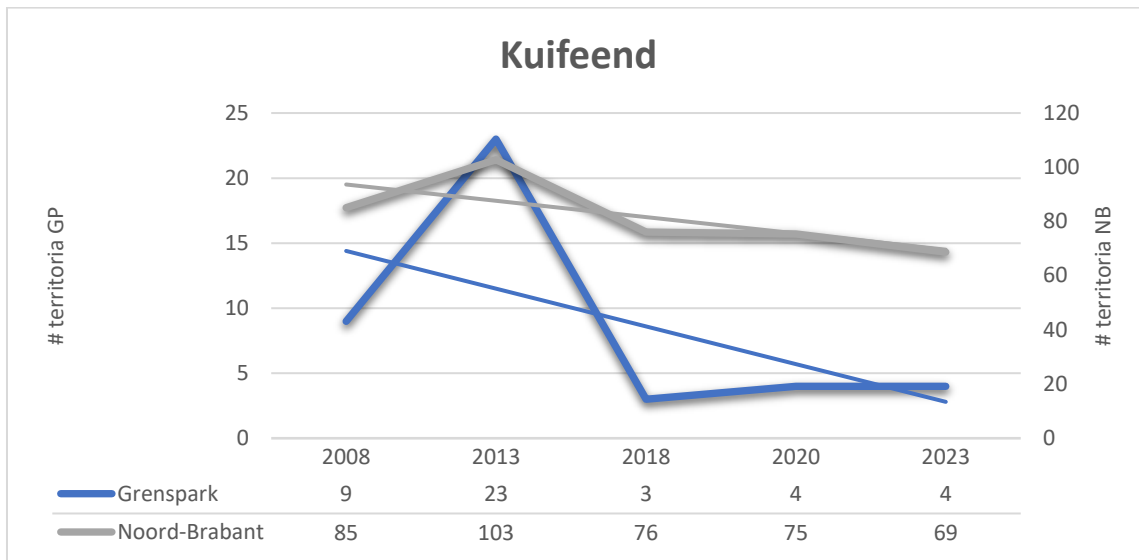
Figuur 19. Trend kneu in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

KUIFEEND

Tabel 23. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de kuifeend

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	3	0	4

Met 4 territoria is de kuifeend net zoals vorige telrondes weinig waargenomen. Het waarom is moeilijk te achterhalen. Op het Stappersven was er wel nog een zeer laat succesvol broedgeval dat pas in augustus verscheen.

Figuur 20. Trend kuifeend in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

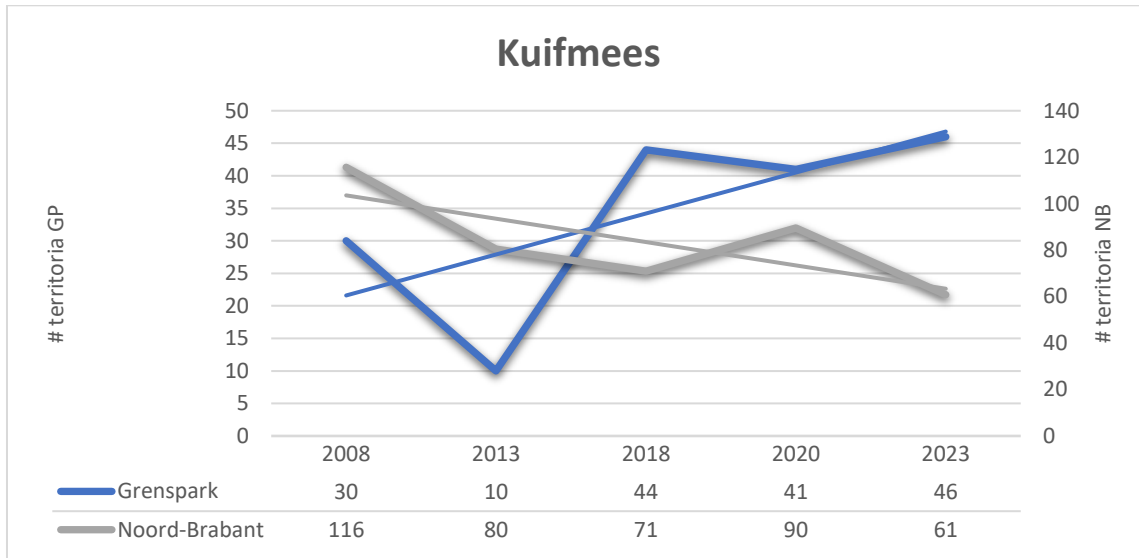
KUIFMEES

Tabel 24. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de kuifmees (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
11	13+2	15	5	1+1	48

De kuifmees vertoont een grote aanwezigheid in de bossen van de diverse deelgebieden. In 2013 werd een onvolledige telling uitgevoerd, wat resulteert in een onderschatting van het aantal territoria. Er is nu een lichte toename te zien ten opzichte van 2020, wat positief is. Dit is goed nieuws, vooral gezien de aanzienlijke achteruitgang die over het algemeen wordt waargenomen in Vlaanderen. Desondanks blijft er in het Grenspark een voldoende grote populatie aanwezig, en door de jaren heen lijkt er eerder sprake te zijn van een lichte toename dan van een significante afname. In het deelgebied Stoppelbergen zijn er jongen waargenomen, wat wijst op broedsucces.

In de provincie Noord-Brabant is de trend echter negatief, mogelijk als gevolg van de omzetting van naaldbos naar loofbos. Deze omzetting zal ook plaatsvinden in het Grenspark, waardoor het belangrijk blijft om de soort nauwlettend te blijven volgen.

Figuur 21. Trend kuifmees in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

MEERKOET *

Tabel 25 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Meerkooet

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	6	1	8

Zowel in het Stappersven als in De Nol zijn territoria geconstateerd. Bovendien is er sprake van geslaagd broeden, aangezien er jongen zijn waargenomen. In 2020 werden er enkel een paar succesvolle broedgevallen vastgesteld bij de pidpabekkens.

NIJLGANS *

Tabel 26 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Nijlgans

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	1	0	1

Voor de nijlgans werd maar één geldig territorium vastgesteld en dit aan het Stappersven. Er zijn jongen waargenomen aan De Steertse Heide, zodat we kunnen spreken van broedsucces.

OEHOE *

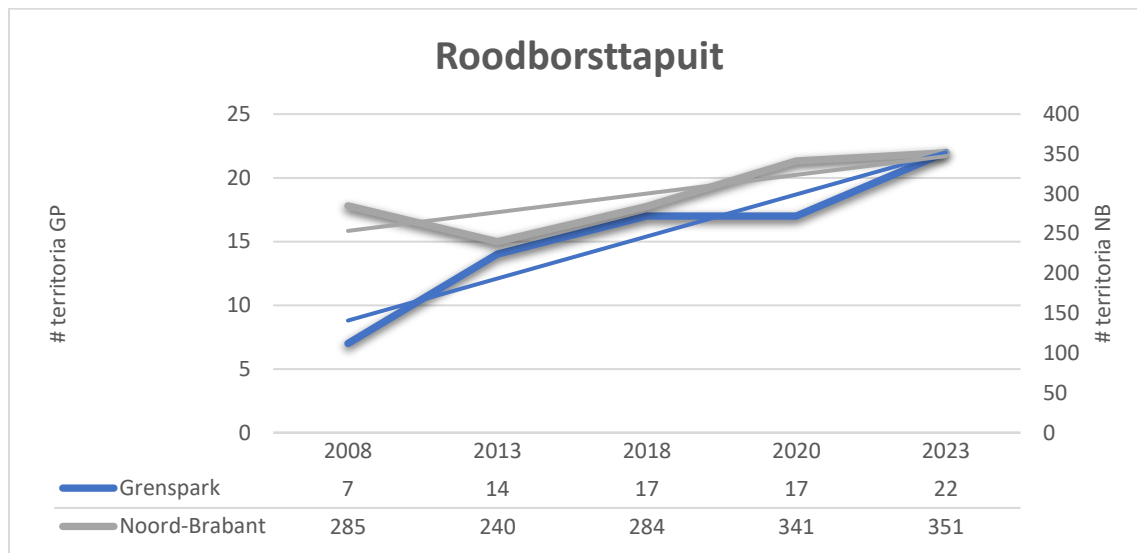
Hoewel de monitoring primair niet gericht is op nachtdieren, blijft het belangrijk om een succesvol broedgeval van de Oehoe te rapporteren. De exacte locatie of het betreffende deelgebied wordt niet onthuld om de soort maximale bescherming te bieden.

ROOBBORSTTAPUIT

Tabel 27. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de roodborsttapuit

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
12	1	1	8	1	23

De roodborsttapuit blijft het goed doen in dit deelgebied. Deze vogelsoort gedijt goed in uitgestrekte open terreinen, die voornamelijk worden aangetroffen bij De Nol en Stappersven. Er is extra open ruimte gecreëerd in De Nol, wat duidelijk positieve effecten heeft gehad op de leefomstandigheden van de roodborsttapuit. Ook aan Boterbergen is nu een geschikt leefgebied aanwezig, wat heeft geresulteerd in het vestigen van een territorium aldaar. Bovendien is er ook op De Markgraaf nu een territorium te vinden. Sinds de herinrichtingswerkzaamheden is de populatie van deze soort zelfs verdrievoudigd, wat zonder twijfel als een opmerkelijke ontwikkeling kan worden beschouwd. Deze positieve trend is eveneens merkbaar in de provincie Noord-Brabant.

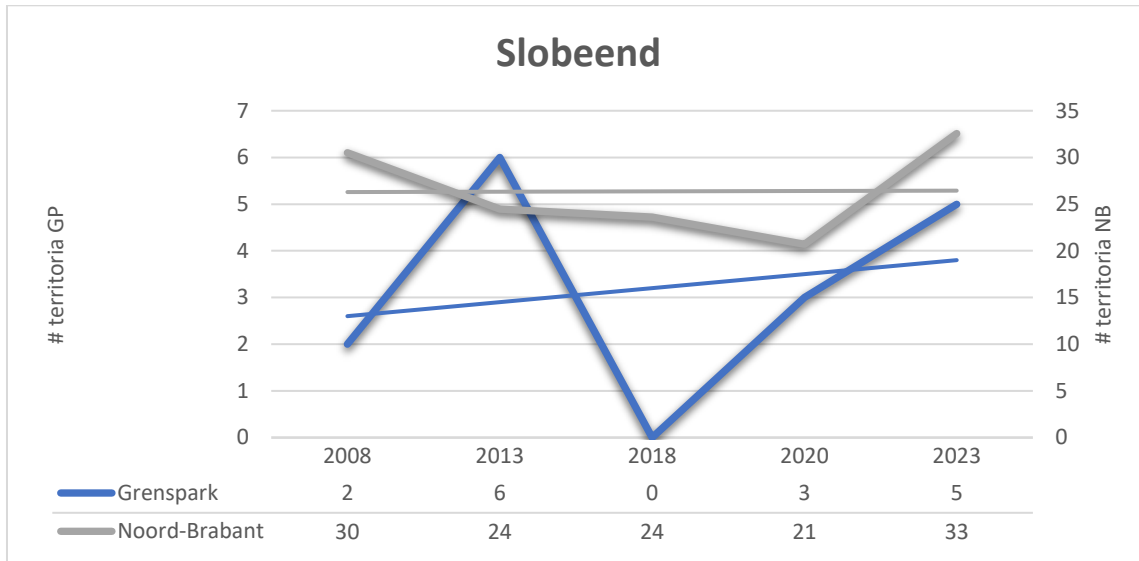
Figuur 22. Trend roodborsttapuit in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

SLOBEEND

Tabel 28. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de slobeend

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	4	0	5

Stilletjes aan komt de slobeend terug voor in het Grenspark. Met 5 territoria, 4 in Stappersven en 1 in De Nol, gaat het de goede kant uit. Aan de pidpabekkens hebben minstens twee koppels succesvol gebroed. De bekkens waren nog redelijk open als gevolg van de inrichtingswerkzaamheden.

Figuur 23. Trend slobeend in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

SPREEUW *

Tabel 29 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de spreeuw

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	1	0	2	4

De aanwezigheid van de spreeuw als potentiële broedvogel is zeer beperkt in dit gebied, aangezien het biotoop niet ideaal is voor deze soort. Desondanks is er toch bewijs van succesvol broeden, zoals waargenomen voedseltransport in het deelgebied De Nol.

STAARTMEES *

Tabel 30 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de staartmees

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	1	2	0	0	4

De staartmees is wijdverspreid aanwezig in Vlaanderen, maar komt nergens in grote aantallen voor, wat ook geldt voor het Grenspark. Over het gebied verspreid zijn enkele territoria te vinden, hoewel het vaak uitdagend is om ze te lokaliseren. In de omgeving van De Nol zijn tekenen van nestgedrag waargenomen, wat bevestigt dat deze soort er daadwerkelijk broedt. De populatie van de staartmees is de afgelopen tien jaar aanzienlijk afgenomen in Vlaanderen, daarom blijft het van belang om de situatie op de voet te volgen.

WATERHOEN *

Tabel 31 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de waterhoen

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal

Grenspark Kalmthoutse Heide

0	0	0	1	1	2
---	---	---	---	---	---

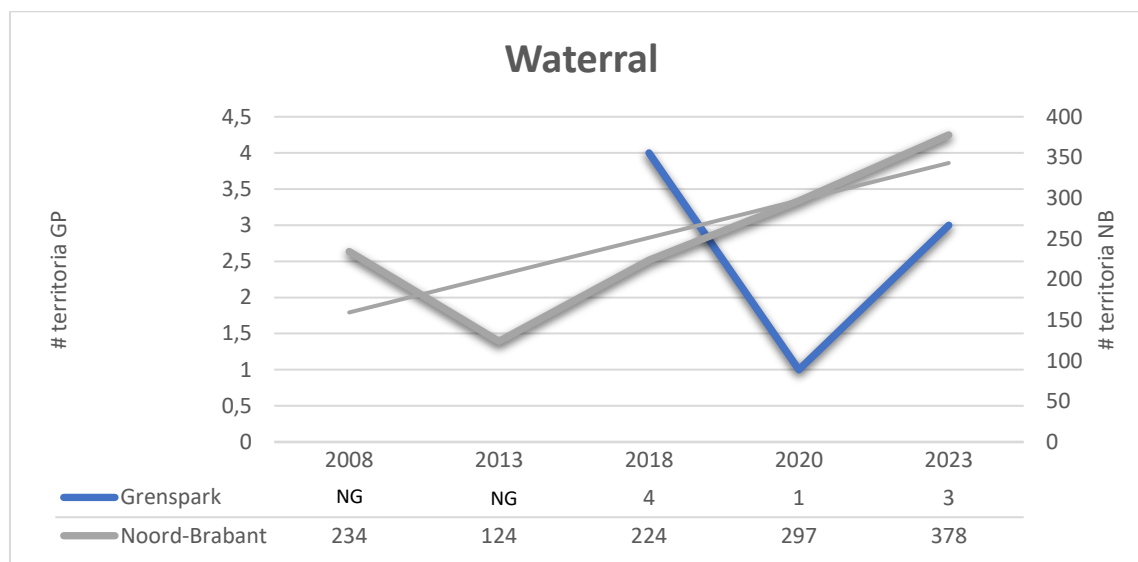
Op basis van de monitoring zijn er 2 territoria afgebakend, één in Stappersven en één in De Markgraaf. Er is enkel succesvol broeden vastgesteld aan de Zuidpolder, buiten het telgebied. Op 14 augustus zijn er ook nog juvenielen aan het Stappersven waargenomen.

WATERRAL

Tabel 32. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de waterral

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	2	0	3

In De Nol is één territorium vastgesteld, terwijl er in het Stappersven twee territoria zijn waargenomen. Bij deze laatste locatie zijn jonge vogels geobserveerd, wat het succesvol broeden aantoont. Aangezien het monitoren van deze soort uitdagend is en beter 's nachts wordt uitgevoerd, is het aannemelijk dat er mogelijk meer territoria aanwezig zijn. De trend in de Provincie Noord-Brabant is positief.

Figuur 24. Trend waterral in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

WILDE EEND *

Tabel 33 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de Wilde eend

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
2	1	0	6	1	10

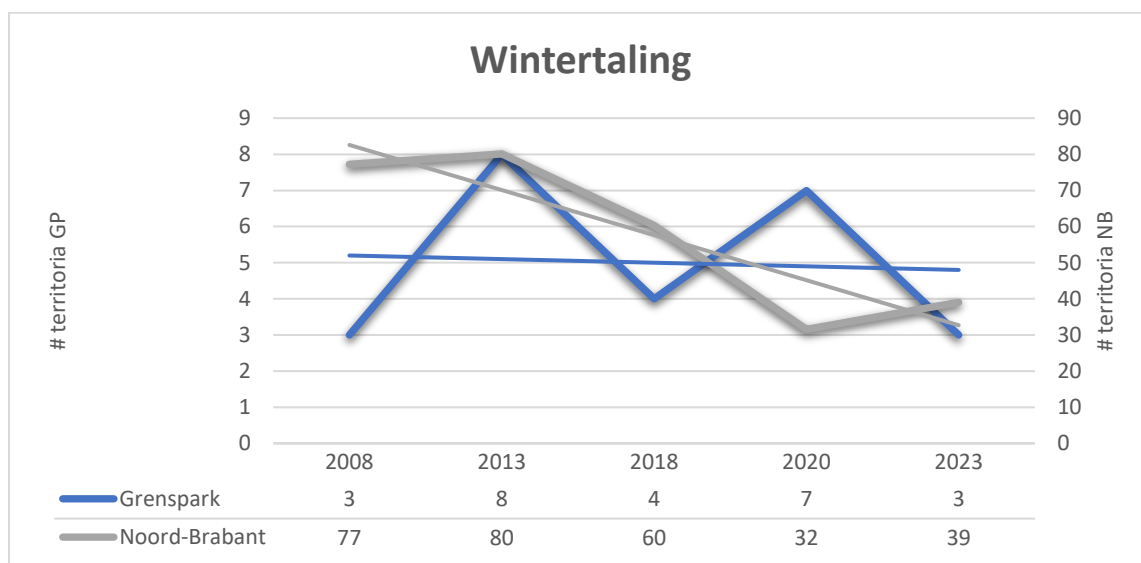
Hoewel de wilde eend op verschillende locaties is waargenomen, blijkt het uiteindelijk toch lastig om succesvol tot broeden te komen. Toch waren er bij het Stappersven en De Markgraaf wel wat jonge eenden te zien.

WINTERTALING

Tabel 34. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de wintertaling

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	2	1	4

De wintertaling is met zijn 4 territoria minder aanwezig dan in 2020. Het aantal kan sterk variëren van jaar tot jaar, wat waarschijnlijk samenhangt met de schommelingen in waterstanden. Bij het Stappersven zijn in ieder geval verschillende jongen waargenomen, wat wijst op broedsucces. In de provincie Noord-Brabant is er een matige afname van de wintertaling te zien, vermoedelijk als gevolg van vroegtijdige uitdroging van waterpartijen.

Figuur 25. Trend wintertaling in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

WITTE KWIKSTAART *

Tabel 35 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de witte kwikstaart

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	0	1	1

Het grootste deel van het getelde gebied is geen geschikt biotoop voor de witte kwikstaart. Het aantal is dan ook relatief beperkt, enkel één territorium aan De Markgraaf. Maar aan het Stappersven is succesvol broeden vastgesteld.

ZANGLIJSTER *

Tabel 36 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de zanglijster

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
2	0	4	1	0	7

De aanwezigheid van de zanglijster in het gebied is vrij beperkt, voornamelijk omdat het biotoop niet bijzonder geschikt is. Deze soort gedijt beter in gevarieerde loofbossen dan in eentonige naaldhoutbestanden, die nog steeds in overvloed aanwezig zijn. De meeste territoria van de zanglijster zijn waargenomen bij De Ster. Bovendien zijn er jonge vogels waargenomen op die locatie, wat wijst op broedsucces.

ZWARTE KRAAI *

Tabel 37 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de zwarte kraai (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	2	1	+1	4

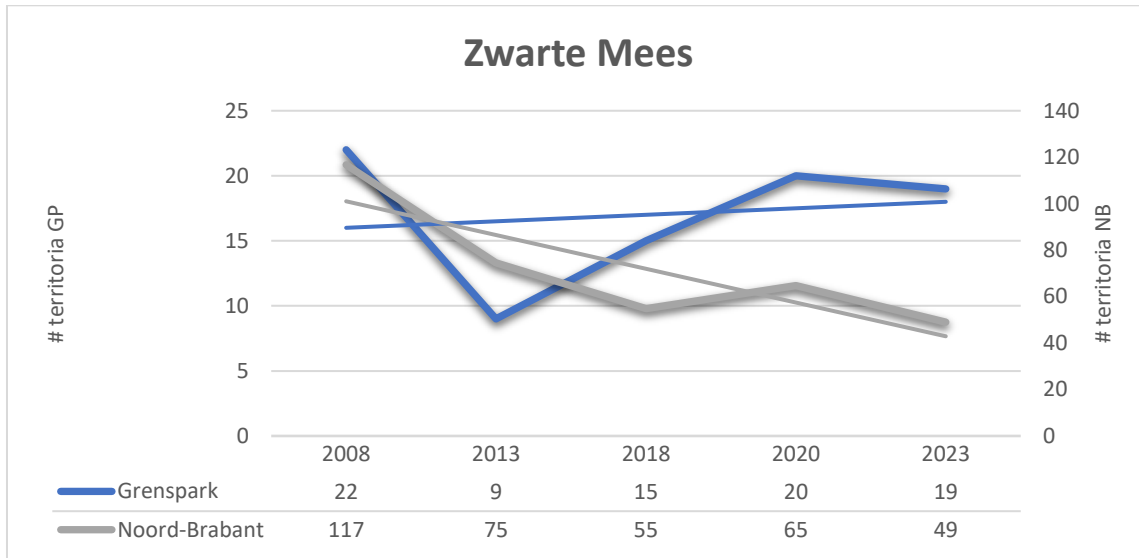
De waarnemingen van de zwarte kraai tijdens de monitoring waren beperkt. Er was wel een broedgeval aan De Ster, waardoor het een zekere broedvogel is. Vanwege de algemene aanwezigheid buiten de heidegebieden wordt er minder aandacht gegeven aan deze soort. Daarnaast kunnen de lage aantallen ook mee worden verklaard door een aantal predatoren die ook zwarte kraai op het menu hebben staan zoals havik en oehoe. Dit wordt versterkt door het feit dat de vocale en baltsachtige gedragingen van deze vogel vaak lastig te interpreteren zijn.

ZWARTE MEES

Tabel 38. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de zwarte mees

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
2	8	4	5	0	19

De zwarte mees vertoont een matig negatieve trend in de provincie Noord-Brabant. Binnen het Grenspark lijkt deze vogel echter beter te gedijen, met 19 territoria. Het blijft echter belangrijk om deze soort nauwlettend te volgen, vooral gezien de neerwaartse trend in Vlaanderen. Daarnaast is het lage aantal in 2013 opvallend en is de soort toen vermoedelijk onvoldoende of onvolledig geteld. Momenteel is de zwarte mees nog vrij algemeen te horen in de bossen en lijken de houthakactiviteiten geen nadelige invloed te hebben.

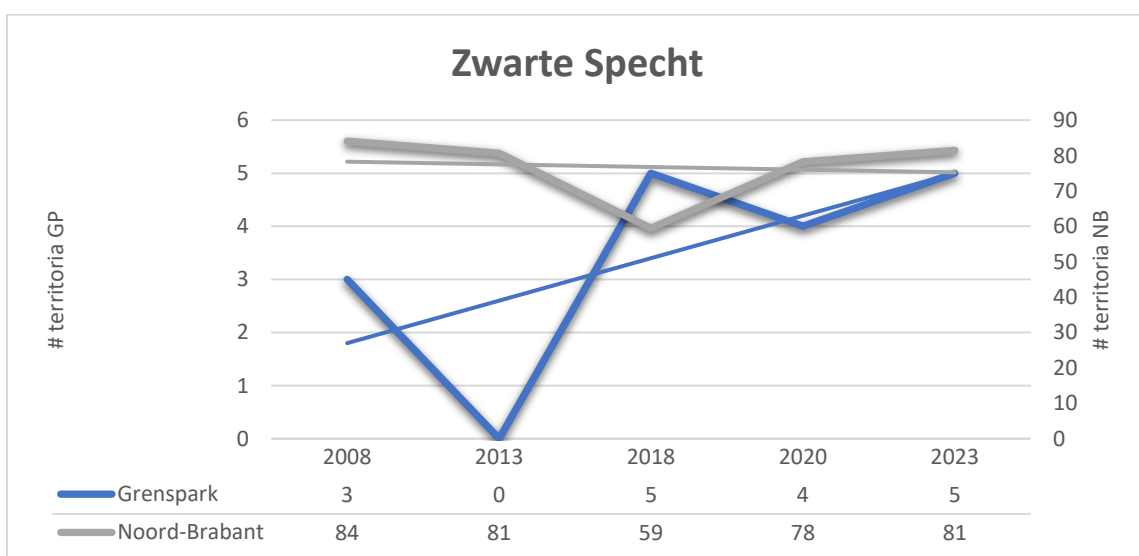
Figuur 26. Trend zwarte mees in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

ZWARTE SPECHT

Tabel 39. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de zwarte specht (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	1+1	1	1	0+1	6

Het aantal territoria van de zwarte specht is vrij constant gebleven en varieert tussen de 3 en 5 territoria. Er wordt vermoed dat er in 2013 te weinig territoria zijn geteld. Deze zijn, net zoals bij de vorige telling, weer verspreid over het gebied. Maar het blijft een lastige soort om louter op basis van de territoria iets te zeggen, gezien de zeer grote mobiliteit van roepende vogels. Er werd een nest gevonden in De Markgraaf, waardoor het een zekere broedvogel is.

Figuur 27. Trend zwarte specht in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

ZWARTKOP *

Tabel 40. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de zwartkop

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
11	7	20	8	8	54

De zwartkop is een van de meest talrijke zangvogels die aanwezig zijn in de ondergroei van de bossen. Hoewel de soort een van de weinige is die in rododendron gevonden wordt, blijkt de soort relatief weinig impact te hebben van de verwijdering van de rododendrons. De overschakeling op andere struiken en struwelen verloopt vlot en zijn blijkbaar een volwaardig alternatief. Enkel op de plaatsen van de kapwerken zelf vertoont de soort een lichte achteruitgang, maar dat is voor deze soort niet problematisch. De zwartkop doet het in Vlaanderen immers goed en vertoont overal een stijgende trend.

4.2.2. Mogelijke broedvogels & territoriale, niet broedende vogels

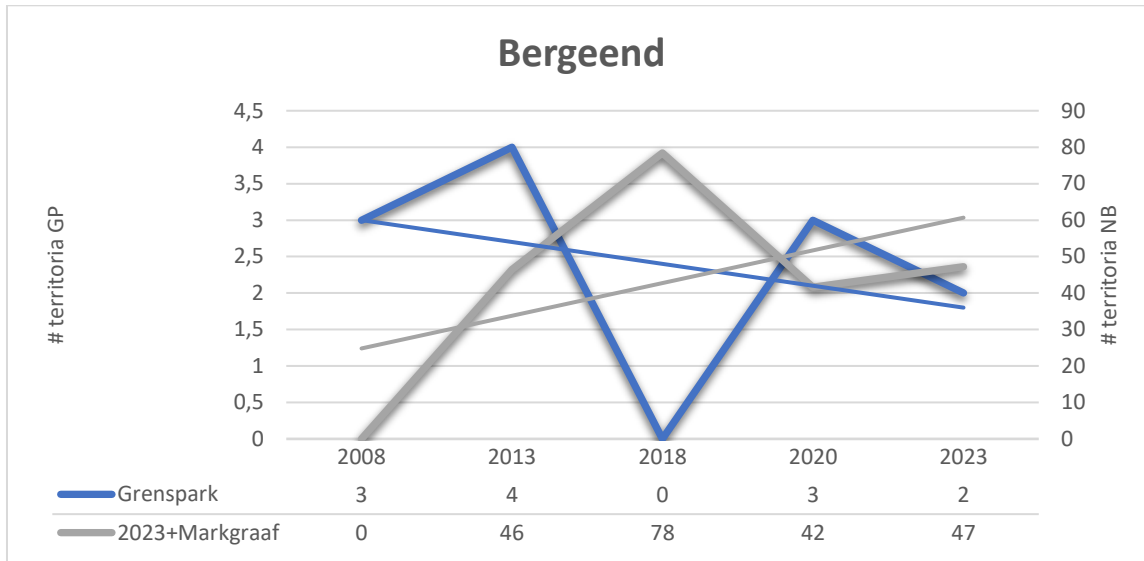
Van deze soorten kon niet met zekerheid worden vastgesteld dat ze effectief broedden in het gebied. Wel werden er voldoende waarnemingen binnen de datumgrenzen gedaan zodat ze kwalificeerden als territoriale vogels.

BERGEEND

Tabel 41. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de bergeend

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	2	0	2

Na geen enkele waarneming in 2018, zijn er in 2020 en 2023 terug territoria vastgesteld, allen in het Stappersven. De lage waterstanden van het Stappersven zijn vermoedelijk niet de oorzaak van de fluctuerende territoria. Het waarom is nog niet duidelijk. Er zijn geen jongen gezien of ander bewijs van broedsucces.

Figuur 28. Trend bergeend in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GAAI *

Tabel 42 Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de gaai

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
2	2	2	0	1	7

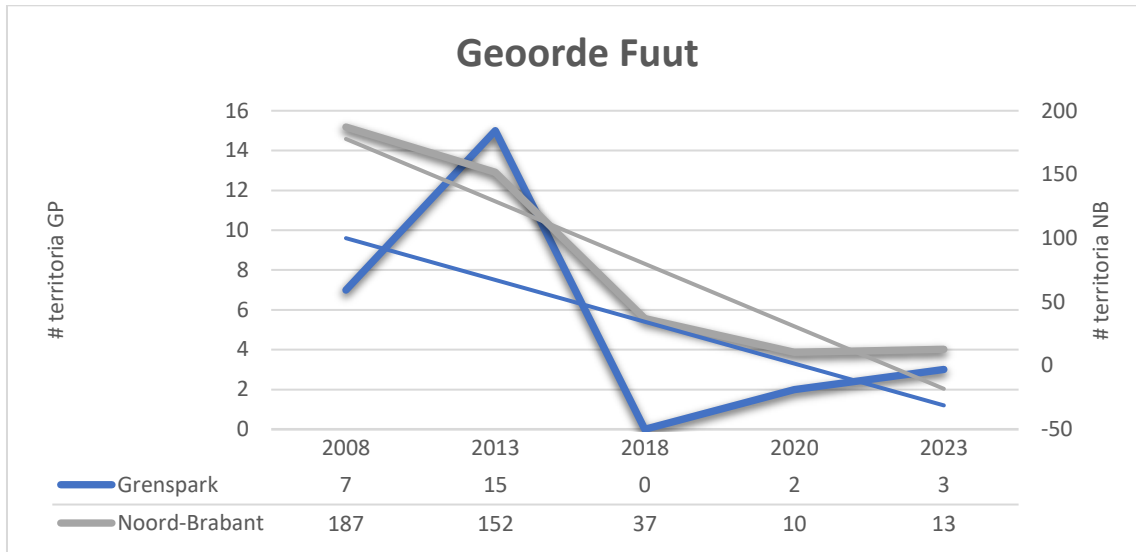
In 2020 werd de gaai met zekerheid als broedvogel waargenomen in het gebied. In 2023 zijn er 7 territoria geconstateerd, maar er zijn geen tekenen van broedsucces vastgesteld. Het inventariseren van de gaai blijkt lastig vanwege het ontbreken van duidelijke zang en het zeer mysterieuze gedrag tijdens het broedseizoen. Hierdoor is het vermoedelijk mogelijk dat sommige paren over het hoofd worden gezien.

GEOORDE FUUT

Tabel 43. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de geoorde fuut

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	3	0	3

In 2013 werden op het Stappersven alle broedparen (15) vastgesteld. Dit jaar zijn er 3 territoria bekend, slechts 1 territorium meer dan in 2020. De soort zoekt duidelijk bescherming bij de broedende kokmeeuwen, die in beperkte mate aanwezig zijn. Als er een kokmeeuwenkolonie van enige omvang opnieuw gevestigd zou worden, zou dit voldoende bescherming bieden om de soort weer succesvol te laten broeden, wat helaas nog niet het geval is. Daarnaast toont de trend in de Provincie Noord-Brabant een matig negatieve ontwikkeling.

Figuur 29. Trend geoorde fuut in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GOUDHAAN *

Tabel 44. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de goudhaan

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
4	18	3	9	1	35

In totaal zijn er 35 territoria van de goudhaan vastgesteld, wat 5 minder is dan in 2020. De hoogste aantallen werden aangetroffen in de gebieden met een grote bedekking van dennenbos, namelijk 18 bij Boterbergen en 9 bij Stappersven. Opmerkelijk genoeg blijft het aantal territoria bij De Ster steken op 3, hoewel je zou verwachten dat dit gebied ook hoge aantallen zou hebben gezien de dichte dennenbossen. Vermoedelijk doordat er een aantal waarnemingen een paar dagen voor de datumgrens liggen en niet geldig zijn.

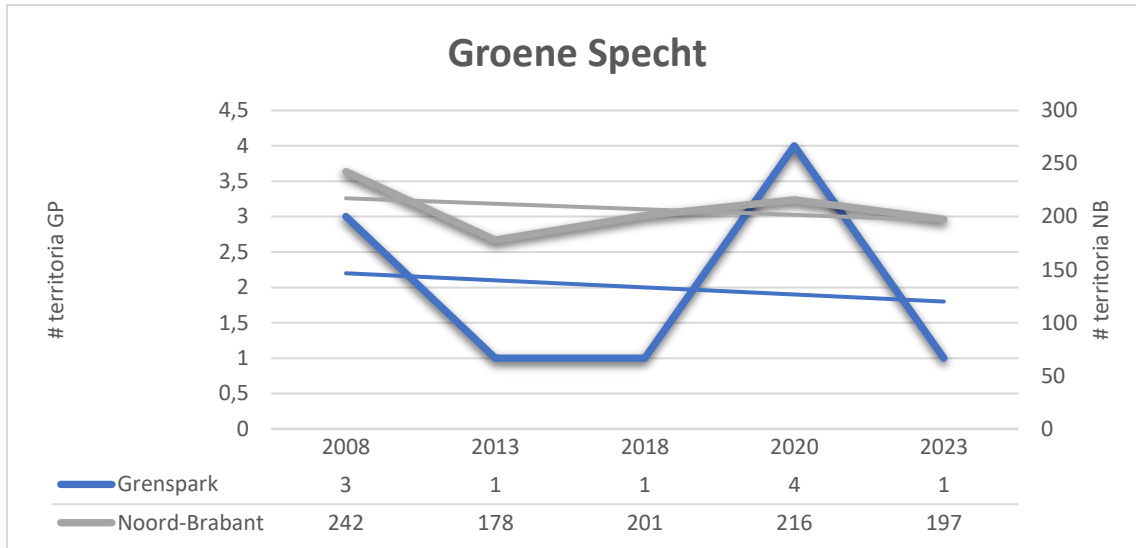
Het hoge aantal territoria is op zich positief, gezien de algemene achteruitgang van de soort in Vlaanderen. Ondanks het grote aantal territoria wordt de goudhaan nog steeds als een mogelijke broedvogel beschouwd, omdat er geen definitief broedbewijs is geleverd. In werkelijkheid is het echter aannemelijk dat de soort wel broedt, maar vanwege zijn activiteit hoog in de boomkruinen en het gebrek aan aandacht voor deze soort, ontbreekt het aan een definitief bewijs van broeden.

GROENE SPECHT

Tabel 45. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de groene specht

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	1	0	0	0	1

In 2020 had de groene specht in elk deelgebied een territorium, behalve in Stappersven. In 2023 is er nog slechts één territorium overgebleven, namelijk in Boterbergen. Groene spechten worden voornamelijk aangetroffen in kleinschalig cultuurlandschap met veel oude bomen en in duingebieden. Er is geen definitieve waarneming geweest van broedsucces, waardoor de soort wordt opgenomen bij de mogelijke broedvogels.

Figuur 30. Trend groene specht in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GROENLING *

Tabel 46. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de groenling

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	0	0	1

Net als in 2020 is er in 2023 slechts één territorium vastgesteld, waarbij in 2020 het territorium in De Markgraaf was en in 2023 aan De Nol. In 2018 waren er nog zes territoria in de bosgebieden. Er is een algemene afname van deze soort in bosgebieden in Vlaanderen, en er zijn meldingen van sterfte door de ziekte 'het geel' (*Trichomonas gallinae*) sinds 2009 tot nu. In andere delen van Europa is al aangetoond dat deze ziekte grote afnames op korte termijn veroorzaakt. Het is niet uit te sluiten dat dit hier ook een rol speelt.

HEGGENMUS *

Tabel 47. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de heggenmus

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
2	1	2	0	0	5

De Heggenmus komt over het algemeen veel voor buiten heidegebieden, wat te merken is aan enkel 5 territoria. In 2020 waren dat er nog 18. Vooral in het telgebied Boterbergen is het aantal sterk gedaald van 8 naar slechts 1 territorium. De kapwerken en ook het verwijderen van de rododendron heeft mogelijk op deze soort een negatieve impact, wat in 2020 nog niet te merken was.

HOLENDUIF *

Tabel 48. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de holenduif (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
2	1	5	0	2+1	11

Aangezien er geen definitief bewijs van broeden is, wordt de holenduif genoteerd als een mogelijke broedvogel. Op basis van diverse waarnemingen kunnen we echter aannemen dat deze soort daadwerkelijk broedt in het gebied. De aanwezigheid van de soort is verspreid, maar niet algemeen. Dit komt omdat de holenduif behoefte heeft aan ruime nestholtes, waarvan het merendeel van de bomen in het bos te dunne dennen zijn om voldoende grote hopen te bieden. Daarom zijn enkele territoria te vinden rondom gebouwen, zoals bij kasteel Boterbergen en in de omgeving van De Markgraaf.

HOUTDUIF *

Tabel 49. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de houtduif (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	7	24	3	0+1	35

De soort broedt vaak in de bosgebieden. Voor de deelgebieden waar de aanwezigheid ook in 2020 werd vastgesteld, is er een duidelijke verbetering te constateren. Met name de opvallende toename in het telgebied De Ster springt in het oog. Hoewel de houtduif als voornaamste voedsel dient voor de meer voorkomende oehoe, heeft dit geen negatieve invloed. Deze soort gedijt over het algemeen goed in Vlaanderen.

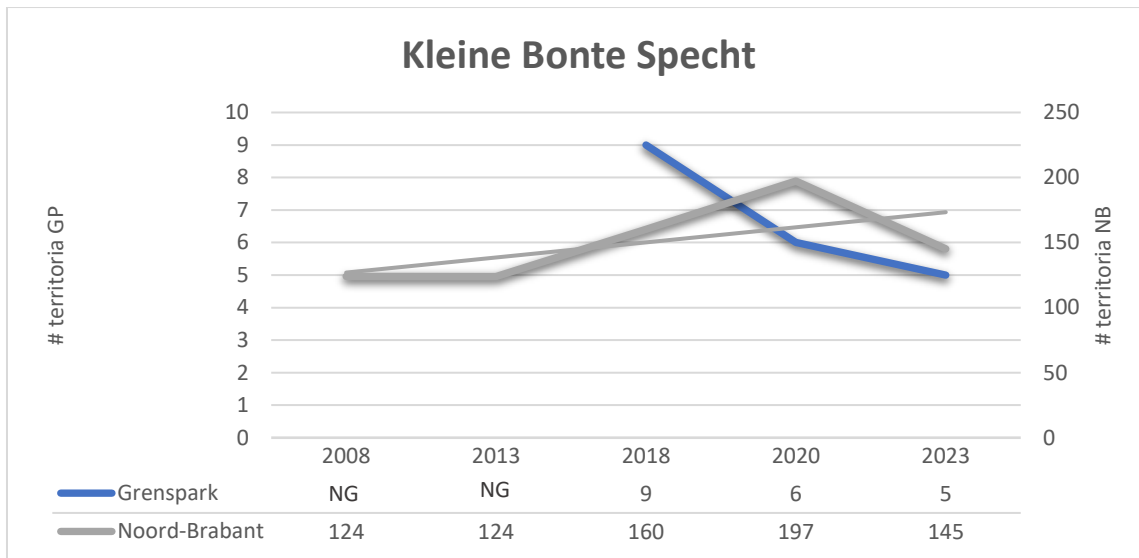
Voor de houtduif geldt, net zoals voor de Holenduif, dat er geen concreet broedbewijs is, hoewel het zeer waarschijnlijk is dat de soort in het gebied zal broeden. Aangezien het om een veelvoorkomende soort gaat, wordt hier relatief weinig aandacht aan besteed.

KLEINE BONTE SPECHT

Tabel 50. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de kleine bonte specht (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	1	3	0	0+1	6

De kleine bonte specht profiteert van het extensieve bosbeheer en de transformatie naar meer natuurlijk bos. Met 6 territoria presteert hij goed, zij het iets minder dan in 2018 en 2020. De meeste territoria bevonden zich in deelgebied De Ster. Deze soort blijft echter uitdagend om nauwkeurig in kaart te brengen en zou eigenlijk beter via geluid in het geschikte seizoen gevolgd moeten worden. De komende monitoringjaren zullen moeten uitwijzen of de populatie stabiel blijft, vooruitgaat of juist afneemt voordat er een definitieve conclusie kan worden getrokken.

Figuur 31. Trend kleine bonte specht in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl/")

KLEINE KAREKIET *

Tabel 51. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de kleine karekiet

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	1	5	6

De kleine karekiet broedt niet direct in het gebied vanwege het gebrek aan geschikt leefgebied. Enkel in De Markgraaf is er geschikt broedgebied, waar er 5 territoria zijn vastgesteld. Bij de Noordpolder is er transport van voedsel opgemerkt, wat erop duidt dat er succesvolle broedactiviteiten hebben plaatsgevonden.

KLEINE PLEVIER *

Tabel 52. Aantal territoria per deelgebied en totaal aantal voor de kleine plevier

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	0	0	1

Het enige territorium dit jaar bevindt zich aan De Nol. Er is geen territorium meer vastgesteld aan het Stappersven zoals in 2020. Er is ook geen broedbewijs vastgesteld, zodat deze bij de mogelijke broedvogels ingedeeld staat.

KOEKOEK *

Tabel 53. Aantal territoria per deelgebied en totaal aantal voor de koekoek

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
2	1	1	1	1	6

In 2020 werden alleen territoria waargenomen in De Nol en Stappersven en was er broedsucces. In 2023 zijn er eveneens territoria vastgesteld in de andere deelgebieden, maar er is geen bewijs van broedsucces. Het in kaart brengen van territoria van de koekoek is complex vanwege de grote afstanden die roepende mannetjes afleggen. Een effectievere methode is om het aantal geschikte territoria te bepalen die voldoende gastheren herbergen om vrouwtjes van voldoende nestmogelijkheden te voorzien. Ondanks de uitdagingen bij het in kaart brengen, blijft het van belang om de koekoek voldoende aandacht te schenken. Deze bekende soort, zelfs onder niet-vogelaars, vertoont een sterke achteruitgang en het kenmerkende geluid is grotendeels verdwenen buiten natuurgebieden. De populatie van deze soort kent dan ook een aanzienlijke afname in Vlaanderen, waarbij de Kalmthoutse Heide gelukkig nog een belangrijk bolwerk vormt in de regio.

KOKMEEUW *

Tabel 54. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de kokmeeuw

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	3	0	3

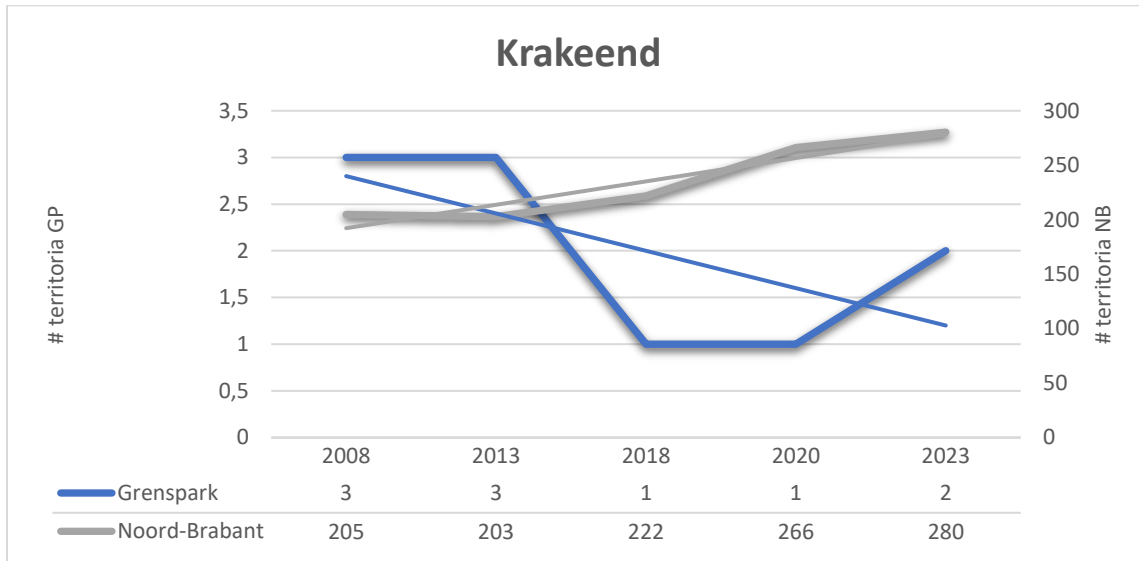
De laatste jaren heeft de kokmeeuw opnieuw pogingen gedaan om te broeden op het Stappersven. Er is in ieder geval nestbouw waargenomen, maar helaas ontbreekt bewijs van succesvol broeden. Het valt op dat deze soort ook herhaaldelijk broedpogingen van de geoorde fuut uitlokt. Het opzetten van een beperkte kokmeeuw-kolonie zou mogelijk een positief effect kunnen hebben op de broedactiviteiten van de geoorde fuut.

KRAKEEND

Tabel 55. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de krakeend

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	2	0	2

In 2020 werd slechts één territorium van de krakeend vastgesteld in het Stappersven. In 2023 zijn er nu twee territoria aanwezig. Er zijn geen indicaties van broedsucces.

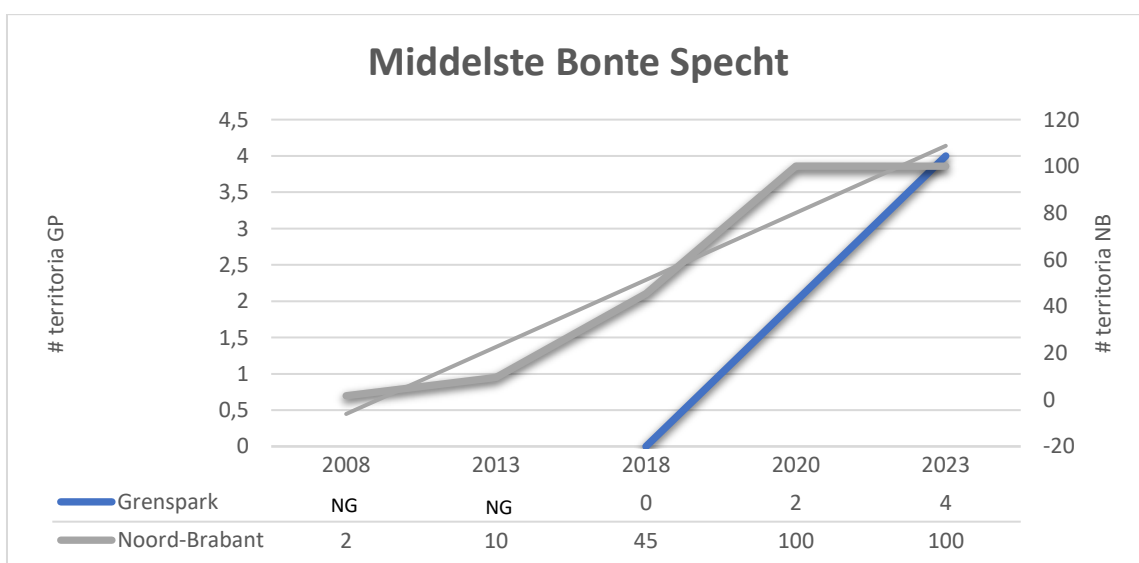
Figuur 32. Trend krakeend in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

MIDDELSTE BONTE SPECHT

Tabel 56. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de middelste bonte specht

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	1	2	0	0	4

Er is een territorium vastgesteld bij De Nol, wat eventueel ook het territorium van Boterbergen kan zijn, aangezien ze zich allebei op de grens bevinden. In De Ster zijn nog twee andere territoria waargenomen. In 2020 was er succesvol broeden, maar dit jaar is er geen aanwijzing voor broedsucces. Hierdoor is deze soort geïnclassificeerd als een mogelijke broedvogel.

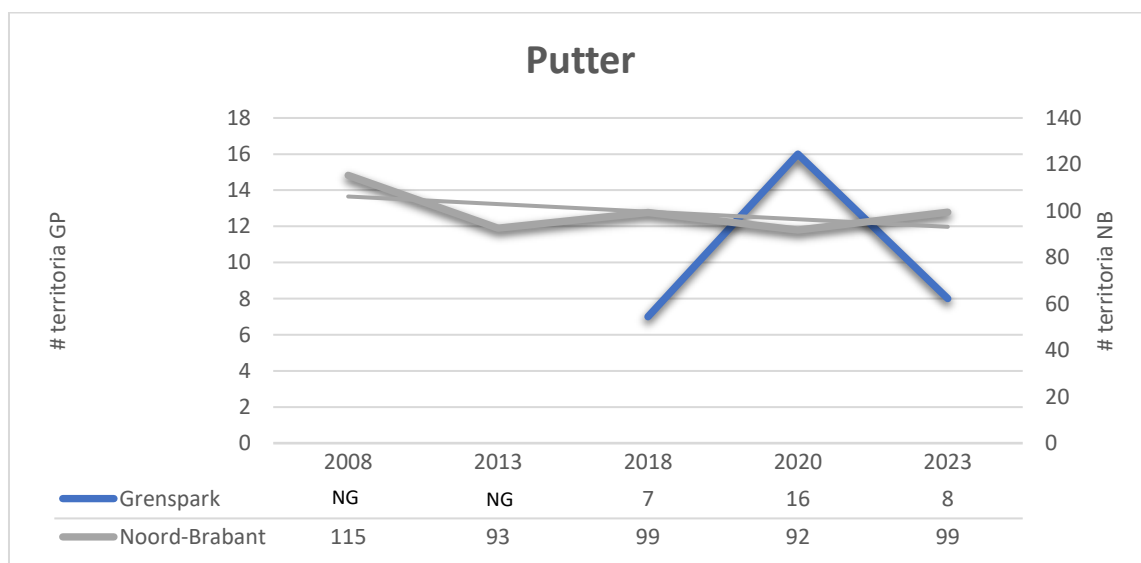
Figuur 33. Trend middelste bonte specht in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

PUTTER

Tabel 57. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de putter

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
5	1	1	1	1	9

Het aantal territoria van de putter is tegenover 2020 terug gedaald tot op het niveau van 2018. Het valt op dat de soort snel de meer open gebieden inneemt waar kapwerken zijn uitgevoerd. Helaas zijn er net zoals in 2020 geen aanwijzingen van broedsucces. (In wrnm waarschijnlijke nestplaats aan Noordpolder. Anders geen indicatie van broedsucces)

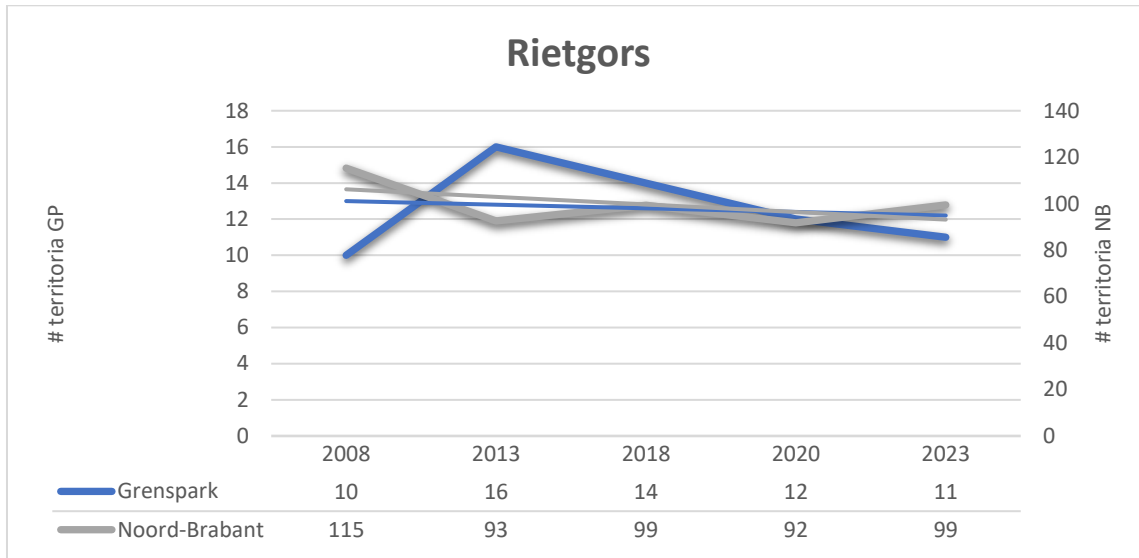
Figuur 34. Trend putter in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

RIETGORS

Tabel 58. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de rietgors

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
6	0	0	5	0	11

Het aantal territoria van de rietgors houdt nog goed stand. De tendens blijft relatief stabiel. De territoria worden voornamelijk aangetroffen rond De Nol en Stappersven, waar gunstige leefgebieden beschikbaar zijn. Een vergelijkbare stabiele trend is ook merkbaar in de Provincie Noord-Brabant. Toch ontbreken waarnemingen van nesten en recent uitgevlogen jonge vogels, wat resulteert in de classificatie van deze soort als mogelijke broedvogel. Gezien het aantal vastgestelde territoria lijkt het echter aannemelijk dat de soort daadwerkelijk broedt in de betrokken gebieden.

Figuur 35. Trend rietgors in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

SPOTVOGEL *

Tabel 59. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de spotvogel

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	1	0	1

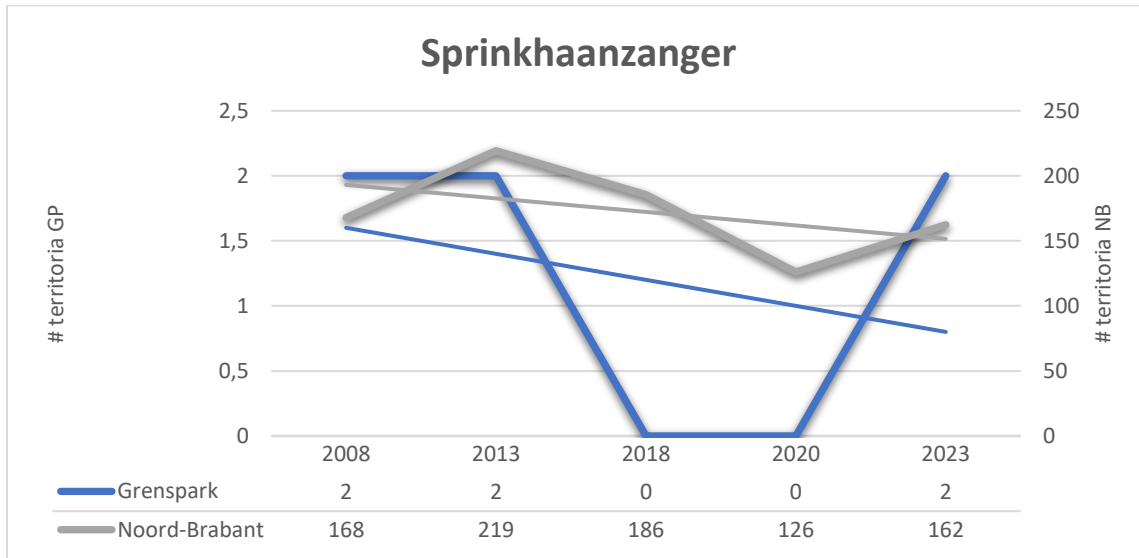
De spotvogel heeft altijd een sterk wisselend karakter van jaar tot jaar. Dit jaar was er maar 1 territorium. Vermoedelijk heeft de soort gebroed in het gebied, maar zekere waarnemingen van voedselvluchten of jongen zijn er niet.

SPRINKHAANZANGER

Tabel 60. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de sprinkhaanzanger

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	1	0	2

Na 2 telrondes in 2018 en 2020 met geen enkel territorium, zijn er in 2023 terug 2 territoria vastgesteld. Er zijn helaas geen indicaties van broedsucces.

Figuur 36. Trend sprinkhaanzanger in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

TJIFTJAF *

Tabel 61. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de tjiftjaf (in rood +territorium buiten plot)

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
14	4+4	25	15+1	4	67

De tjiftjaf komt in alle deelgebieden redelijk talrijk voor. Hoewel de soort zeer talrijk wordt genoteerd is er geen definitief broedbewijs gevonden. Door de algemeenheid van de soort wordt hier te weinig aandacht aan besteed.

TUINFLUITER *

Tabel 62. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de tuinfluiter

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
1	0	0	4	0	5

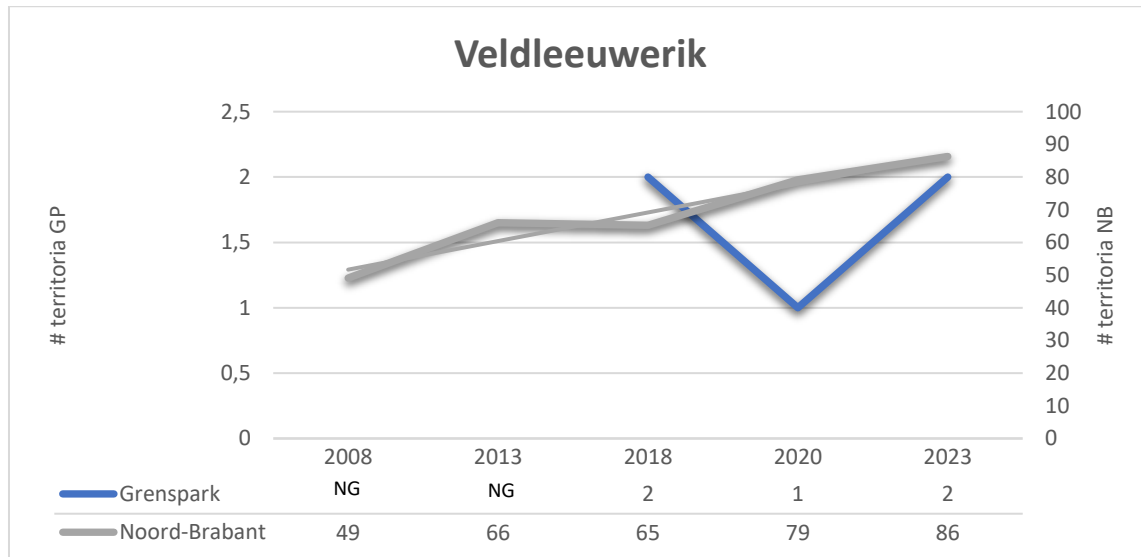
Het gebied is niet geschikt als leefgebied voor de tuinfluiter, wat ook verklaart waarom de waargenomen aantallen relatief laag zijn. Bovendien zijn er geen bevestigde gevallen van broeden vastgesteld, wat de reden is waarom deze soort wordt geclassificeerd als een mogelijke broedvogel.

VELDLEEUWERIK

Tabel 63. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de veldleeuwerik

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	0	2	0	2

In 2020 werd één territorium vastgesteld in de omgeving van Stappersven. Dit uitgestrekte gebied biedt gunstige omstandigheden voor de veldleeuwerik. In 2023 zijn er opnieuw territoria vastgesteld binnen dit gebied. Helaas ontbreken er aanwijzingen van succesvol broeden. De trend in de Provincie Noord-Brabant vertoont een lichte positieve ontwikkeling.

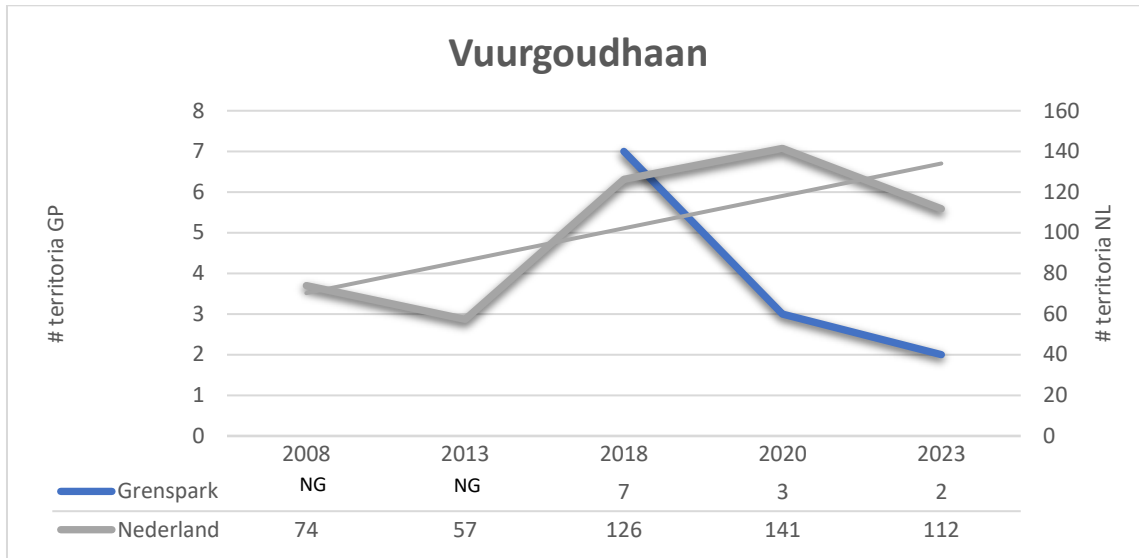
Figuur 37. Trend veldleeuwerik in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

VUURGODHAAN

Tabel 64. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de vuurgoudhaan

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	0	2	0	0	2

De vuurgoudhaan is slechts waargenomen in De Ster. In het jaar 2020 was er ook een territorium vastgesteld in De Markgraaf. Het ideale leefgebied voor de vuurgoudhaan omvat sparrenbossen, eventueel in combinatie met loofbos. Helaas zijn vele sparren afgestorven vanwege de letterzetter. Vanwege het feit dat deze kleine vogel vaak hoog in bomen actief is, zijn er echter nog geen definitieve bewijzen gevonden van succesvol broeden. De huidige aantallen zijn nog te beperkt om een duidelijke trend te kunnen afleiden.

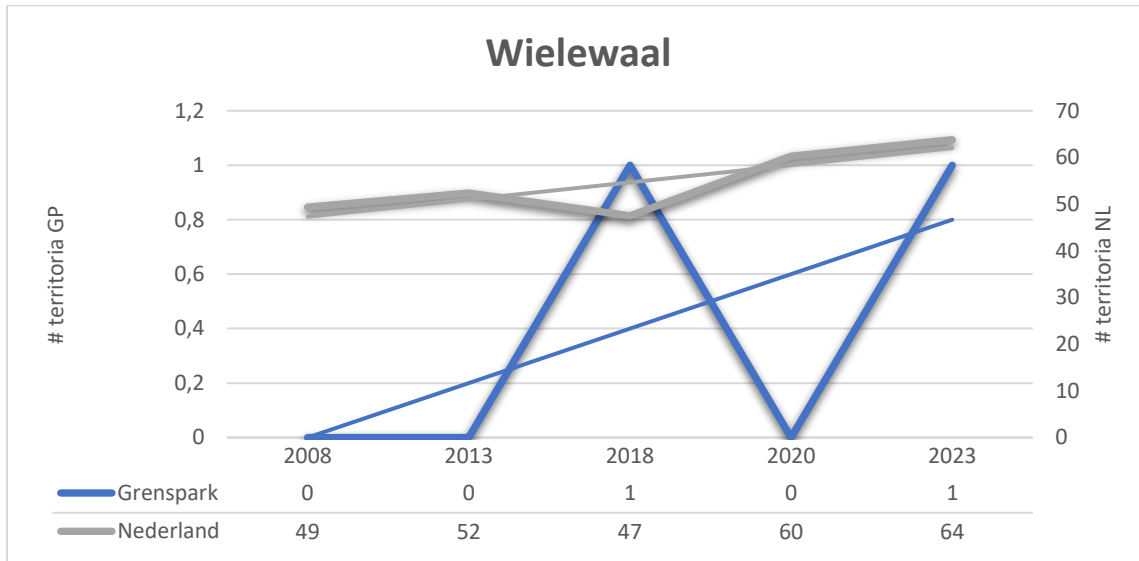
Figuur 38. Trend vuurgoudhaan in Grenspark en Nederland (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

WIELEWAAL

Tabel 65. Aantal territoria per deelgebied en het totaal aantal voor de wielewaal

De Nol VOG 29	Boterbergen VOG 24	De Ster VOG 25	Stappersven VOG 28	De Markgraaf VOG 30	Totaal
0	1	0	0	0	1

De wielewaal komt maar sporadisch voor in het Grenspark. Er is één territorium opgetekend in de Boterbergen. Er zijn ook waarnemingen geweest in De Nol, Stappersven en Nieuwe Gemeentebossen, maar er zijn geen indicaties van broedsucces. Aangezien er toch langdurig een mannetje aan het baltsen is geweest en er ook een vrouwtje is gezien, is het wel aannemelijk dat er een broedpoging is geweest.

Figuur 39. Trend wielewaal in Grenspark en Nederland (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

4.2.3. Niet (meer) broedend

De volgende soorten werden in de regio niet meer broedend, noch territoriaal teruggevonden.

BOOMVALK

Tabel 66. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de boomvalk

2008	2013	2018	2020	2023
1	0	0	0	0

Geen enkel territorium is ook dit jaar aangetroffen.

BOSRIETZANGER

Tabel 67. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de bosrietzanger

2008	2013	2018	2020	2023
NG	NG	0	0	0

Geen enkel territorium vastgesteld. Aan De Nol is er wel één waarneming geweest.

BRILDUIKER

Tabel 68. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de brilduiker

2008	2013	2018	2020	2023
0	1	0	0	0

Geen enkel territorium is dit jaar aangetroffen. Er zijn wel wat waarnemingen geweest aan Stappersven.

BRUINE KIEKENDIEF

Tabel 69. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de bruine kiekendief

2008	2013	2018	2020	2023
NG	NG	0	0	0

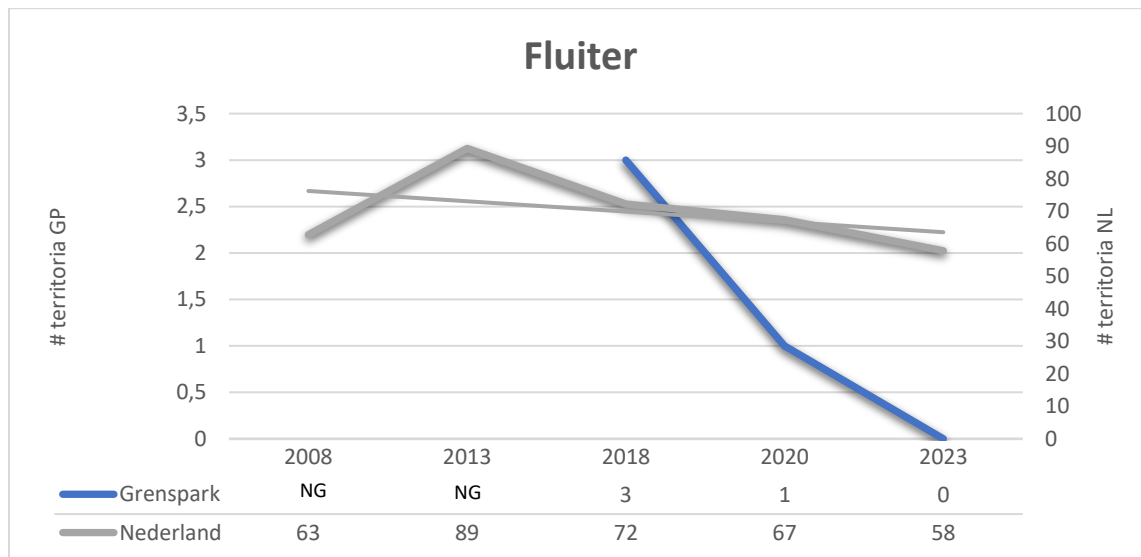
Recent is deze roofvogel meegenomen bij de aandachtsoorten, maar een territorium is niet vastgesteld. Er zijn wel heel wat waarnemingen tijdens het broedseizoen, met vooral een zeer sterk gesleten vrouwtje, maar echt broedbewijs of indicaties van balts werden niet waargenomen.

FAZANT *

In 2020 werd de fazant voor het eerst in de telling opgenomen. Er werd slechts één territorium waargenomen en er waren geen bevestigde broedgevallen binnen het geobserveerde gebied. In 2023 is er echter geen enkel territorium geregistreerd. Vanwege hun minder opvallende aard kunnen deze vogels natuurlijk gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Overduidelijk is dat de fazant niet talrijk aanwezig is in dit specifieke deel van het gebied, wat gunstig is voor de aanwezige reptielen.

FLUITER

De fluitter komt hier op de rand van zijn verspreidingsgebied voor en is dus sterk onderhevig aan jaarlijkse schommelingen. Dit jaar is er geen enkel territorium vastgesteld.

Figuur 40. Trend fluitter in Grenspark en Nederland (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

GEELGORS

Tabel 70. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de geelgors

2008	2013	2018	2020	2023
0	0	0	0	0

Nog steeds niet aanwezig in het Grenspark tijdens het broedseizoen. Er zijn ook geen historische gegevens bekend. Buiten het broedseizoen worden ze wel waargenomen, maar niet in dit deelgebied met ongunstig biotoop. Er is wel een kortstondig zingend exemplaar waargenomen in De Nol, maar dat was slechts gedurende één dag.

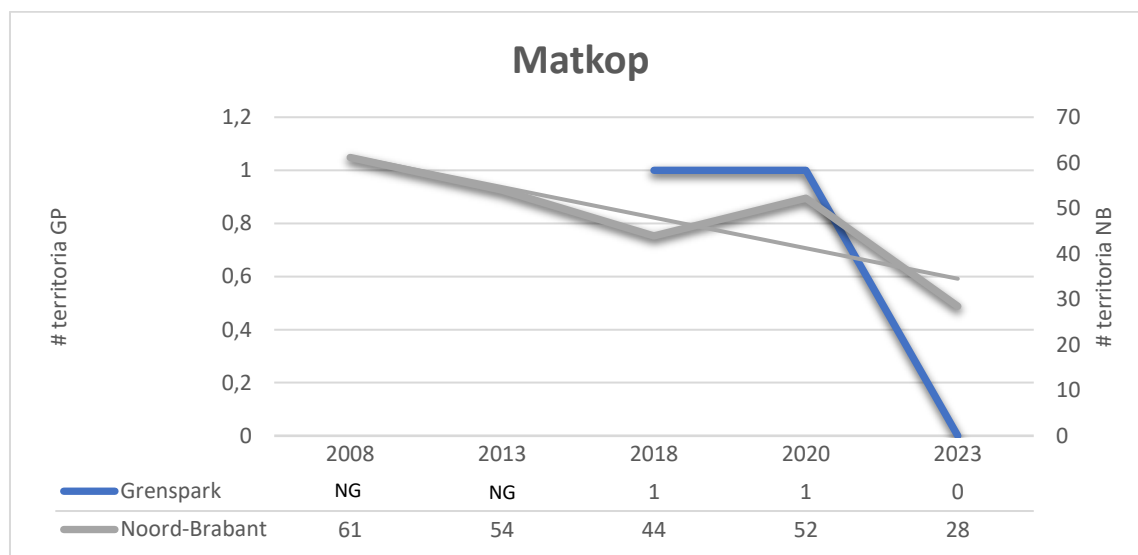
KRUISBEK

2008	2013	2018	2020	2023
0	0	0	0	0

De kruisbek is in 2023 niet vastgesteld. De soort was zelfs compleet afwezig. Pas vanaf juni verschenen terug exemplaren, maar dat zijn trekkers.

MATKOP

De matkop is in 2023 niet meer vastgesteld. Deze soort is vermoedelijk definitief uit het grenspark verdwenen.

Figuur 41. Trend matkop in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

PATRIJS

Tabel 71. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de patrijs

2008	2013	2018	2020	2023
NG	NG	0	0	0

De patrijs is niet vastgesteld, maar het biotoop is ook compleet niet geschikt voor deze soort dus dat is geen verrassing.

SIJS

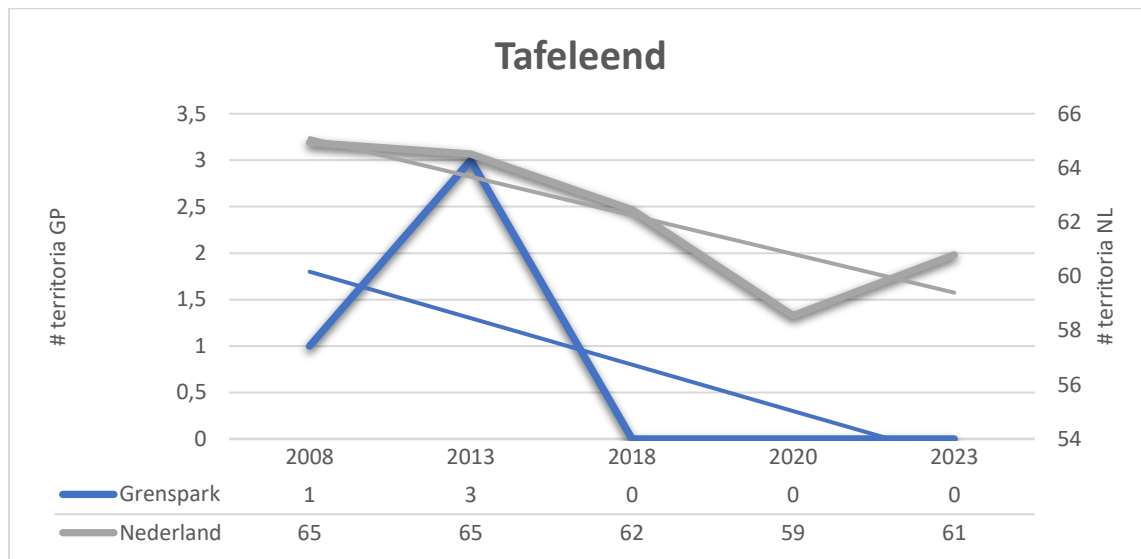
Tabel 72. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de sijs

2008	2013	2018	2020	2023
NG	NG	0	0	0

De sijs is niet vastgesteld.

TAFELEEND

Er werden geen territoria meer vastgesteld van de tafeleend.

Figuur 42. Trend tafeleend in Grenspark en Noord-Brabant (bron "Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl")

TAPUIT

Tabel 73. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de tapuit

2008	2013	2018	2020	2023
0	0	0	0	0

De soort is niet aanwezig.

TORENVALK

Tabel 74. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de torenvalk

2008	2013	2018	2020	2023
0	0	0	0	0

De torenvalk is recent te zien het Grenspark, maar er zijn geen territoria vastgesteld.

TURELUUR

Tabel 75. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de tureluur

2008	2013	2018	2020	2023
0	1	0	0	0

Er is geen territorium vastgesteld.

WATERSNIP

Tabel 76. Aantal territoria in verschillende teljaren voor de watersnip

2008	2013	2018	2020	2023
0	1	0	0	0

Er is geen territorium vastgesteld. Opvallend is wel dat er in het andere deel van het Grenspark aan Vlaamse zijde vijf territoria werden vastgesteld. Het was bijgevolg wel een succesvol jaar voor watersnip met redelijk intensief baltsende dieren.

WULP

Tabel 77 Aantal territoria in verschillende teljaren voor de wulp

2008	2013	2018	2020	2023
0	0	0	0	0

Deze soort is verdwenen sinds 2004 in dit deelgebied.

Bijlage 1: Aandachtssoorten Broedvogels Grensparkmonitoring

Vet = zeker broedend (25) / onderlijnd = mogelijk broedend (12) / *cursief* = niet broedend in onderzoeksgebied (17)

Appelvink	<u>Geoorde fuut</u>	Roodborsttapuit
<u>Bergeend</u>	Grasmus	<i>Sijs</i>
Blauwborst	Graspieper	Slobeend
Bonte Vliegenvanger	Grauwe vliegenvanger	<u>Sprinkhaanzanger</u>
Boomklever	<u>Groene specht</u>	<i>Tafeleend</i>
Boomkruiper	Grote bonte specht	<i>Tapuit</i>
Boomleeuwerik	Kievit	<i>Torenvalk</i>
Boompieper	<u>Kleine bonte specht</u>	<i>Tureluur</i>
<i>Boomvalk</i>	Kneu	<u>Veldleeuwerik</u>
<i>Bosrietzanger</i>	<u>Krakeend</u>	<u>Vuurgoudhaan</u>
<i>Brilduiker</i>	<i>Kruisbek</i>	Waterral
<i>Bruine kiekendief</i>	Kuifeend	<i>Watersnip</i>
Grote Canadese gans	Kuifmees	<u>Wielewaal</u>
Dodaars	<i>Matkop</i>	Wintertaling
Fitis	<u>Middelste bonte specht</u>	<i>Wulp</i>
<i>Fluiter</i>	<i>Patrijs</i>	Zwarte mees
<i>Geelgors</i>	<u>Putter</u>	Zwarte specht
Gekraagde roodstaart	<u>Rietgors</u>	

Bijlage 2: Vergelijkende tabel met territoria per deelgebied van aanwezige soorten

Vet = zeker broedend / onderlijnd = mogelijk broedend (in rood +territorium buiten plot)(oranje: niet besproken, algemene soort)

Aandachtssoorten

	De Nol	Boterbergen	De Ster	Stappersven	De Markgraaf	
	VOG 29	VOG 24	VOG 25	VOG 28	VOG 30	Totaal
Appelvink	0	4	2	0	0	6
<u>Bergeend</u>	0	0	0	2	0	2
Blauwborst	6	0	0	8	0	14
Bonte vliegenvanger	7	11	8	10	2	38
Boomklever	1	7	8	0	5	21
Boomkruiper	6	19	32	10	0	67
Boomleeuwerik	15	5	2	2	0	24
Boompieper	25	11	6	9	0	51
Canadese gans	0	0	0	7	1	8
Dodaars	3	0	5	0	1	9
Fitis	36	3	12	51	0	102
Gekraagde roodstaart	18	12	3	7	0	40
<u>Geoorde fuut</u>	0	0	0	3	0	3
Grasmus	1	0	0	2	0	3
Graspieper	1	0	0	4	0	5
Grauwe vliegenvanger	1	7	6	6	2	22
<u>Groene specht</u>	0	1	0	0	0	1
Grote bonte specht	8	13	15	7	3	46
Kievit	0	0	0	0	1	1
<u>Kleine bonte specht</u>	1	1	3	0	1	6
Kneu	3	0	2	1	0	6
<u>Krakeend</u>	0	0	0	2	0	2
Kuifeend	1	0	0	3	0	4
Kuifmees	11	15	15	5	2	48
<u>Middelste bonte specht</u>	1	1	2	0	0	4
<u>Putter</u>	5	1	1	1	1	9
<u>Rietgors</u>	6	0	0	5	0	11
Roodborsttapuit	12	1	1	8	1	23
Slobeend	1	0	0	4	0	5
<u>Sprinkhaanzanger</u>	1	0	0	1	0	2
<u>Veldleeuwerik</u>	0	0	0	2	0	2

Grenspark Kalmthoutse Heide

<u>Vuurgoudhaan</u>	0	0	2	0	0	2
Waterral	1	0	0	2	0	3
<u>Wielewaal</u>	0	1	0	0	0	1
Wintertaling	1	0	0	2	1	4
Zwarte mees	2	8	4	5	0	19
Zwarte specht	1	2	1	1	1	6
Totaal soorten	27	19	20	28	13	37
totaal territoria	175	123	130	170	22	620
opp gebied	113	83	88	122	46	452
# territoria/10 ha	15,487	14,819	14,773	13,934	4,7826	13,72

Geen aandachtsoorten

	De Nol	Boterbergen	De Ster	Stappersven	De Markgraaf	
	VOG 29	VOG 24	VOG 25	VOG 28	VOG 30	Totaal
Buizerd	1	1	1	0	1	4
Fuut	0	0	0	1	0	1
<u>Gaai</u>	2	2	2	0	1	7
<u>Goudhaan</u>	4	18	3	9	1	35
Grauwe gans	4	0	0	4	0	8
<u>Groenling</u>	1	0	0	0	0	1
Grote lijster	1	0	1	0	0	2
<u>Havik</u>	1	0	0	0	1	2
<u>Heggenmus</u>	2	1	2	0	0	5
<u>Holenduif</u>	2	1	5	0	3	11
<u>Houtduif</u>	0	7	24	3	1	35
<u>Kleine karekiet</u>	0	0	0	1	5	6
<u>Kleine plevier</u>	1	0	0	0	0	1
<u>Koekoek</u>	2	1	1	1	1	6
<u>Kokmeeuw</u>	0	0	0	3	0	3
Koolmees	7	17	22	7	6	59
Meerkoet	1	0	0	6	1	8
Merel	2	4	14	7	5	32
Nijlgans	0	0	0	1	0	1
Pimpelmees	7	12	17	4	4	44
Roodborst	4	23	38	12	17	94
<u>Spotvogel</u>	0	0	0	1	0	1
Spreeuw	1	0	1	0	2	4
Staartmees	1	1	2	0	0	4
<u>Tjiftjaf</u>	14	8	25	16	4	67
<u>Tuinfluit</u>	1	0	0	4	0	5

Grenspark Kalmthoutse Heide

Vink	27	24	32	27	10	120
Waterhoen	0	0	0	1	1	2
Wilde eend	2	1	0	6	1	10
Winterkoning	9	26	29	11	7	82
Witte kwikstaart	0	0	0	0	1	1
Zanglijster	2	0	4	1	0	7
Zwarte kraai	0	0	2	1	1	4

Bijlage 3: Vergelijkende tabel met totaal aantal territoria in de verschillende teljaren.

Opgelet: om beter te vergelijken zijn de data van 'De Markgraaf' en 'Withoefse Heide' weggelaten en In rood aangepaste aantallen weergegeven. NG=niet geteld

Soort	2008	2013	2018	2020	2023
Appelvink	NG	NG	13 (11)	9	6
<u>Bergeend</u>	3	4	0	3	2
Blauwborst	4	7	11	7	14
Bonte vliegenvanger	15	11	19	28	36
Boomklever	21	4	24 (22)	15	16
Boomkruiper	NG	NG	49 (43)	50	67
Boomleeuwerik	2	2	9 (8)	19	24
Boompieper	21	29	45 (43)	49	51
<i>Boomvalk</i>	1	0	0	0	0
<i>Bosrietzanger</i>	NG	NG	0	0	0
<i>Brilduiker</i>	0	1	0	0	0
<i>Bruine kiekendief</i>	NG	NG	0	0	0
Canadese gans	23	12	2	5	7
Dodaars	12	2	8	7	8
Fitis	56	62	52 (67)	74	102
<i>Fluiter</i>	NG	NG	2	1	0
<i>Geelgors</i>	0	0	0	0	0
Gekraagde roodstaart	9	19	22	24	40
<u>Geoorde fuut</u>	7	15	0	2	3
Grasmus	0	1	1	3	3
Graspieper	NG	NG	8	8	5
Grauwe vliegenvanger	NG	NG	20 (16)	28	20
<u>Groene specht</u>	3	1	1	4	1
Grote bonte specht	NG	NG	39 (36)	39	43
Kievit	6	4	0	0	1
<u>Kleine bonte specht</u>	NG	NG	9	6	5
Kneu	1	4	6	2	6
<u>Krakeend</u>	3	3	1	1	2
<i>Kruisbek</i>	0	0	0	0	0
Kuifeend	9	23	3	4	4
Kuifmees	30	10	44	31	46
<i>Matkop</i>	NG	NG	1	1	0
<u>Middelste bonte specht</u>	NG	NG	0	1	4
<i>Patrijs</i>	NG	NG	0	0	0
<u>Putter</u>	NG	NG	7	16	8
<u>Rietgors</u>	10	16	14	12	11
Roodborsttapuit	7	14	17	17	22

Grenspark Kalmthoutse Heide

<i>Sijs</i>	NG	NG	0	0	0
Slobeend	2	6	0	0	5
<u>Sprinkhaanzanger</u>	2	2	0	0	2
<i>Tafeleend</i>	1	3	0	0	0
<i>Tapuit</i>	0	0	0	0	0
<i>Torenavalk</i>	0	0	0	0	0
<i>Tureluur</i>	0	1	0	0	0
<u>Veldleeuwerik</u>	0	0	2	1	2
<u>Vuurgoudhaan</u>	NG	NG	7	3	2
Waterral	NG	NG	4	1	3
<i>Watersnip</i>	0	1	0	0	0
<u>Wielewaal</u>	0	0	1	0	1
Wintertaling	3	8	4	7	3
<i>Wulp</i>	0	0	0	0	0
Zwarte mees	22	9	17 (15)	20	19
Zwarte specht	3	0	5	4	5

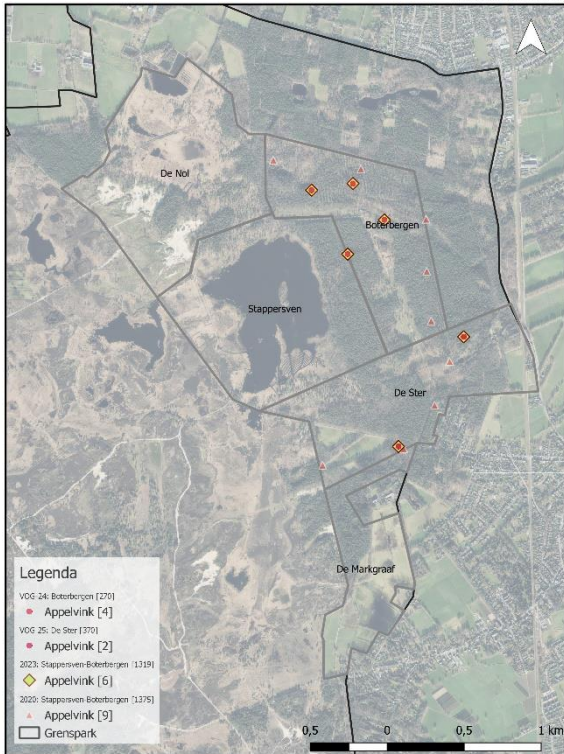
Bijlage 4: Verspreidingskaarten per soort

De aantallen weergegeven in de legende zijn de totale aantal territoria in het desbetreffende en totale gebied. De territoria buiten het plot worden ook weergegeven. Gegevens van 2020 worden ter vergelijking ook getoond.

Grenspark Kalmthoutse Heide

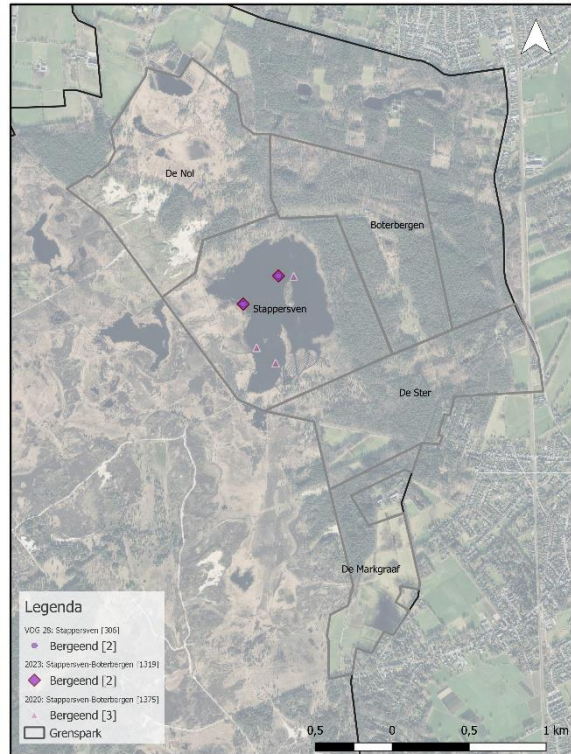
Appelvink

Broedvogelmonitoring 2023

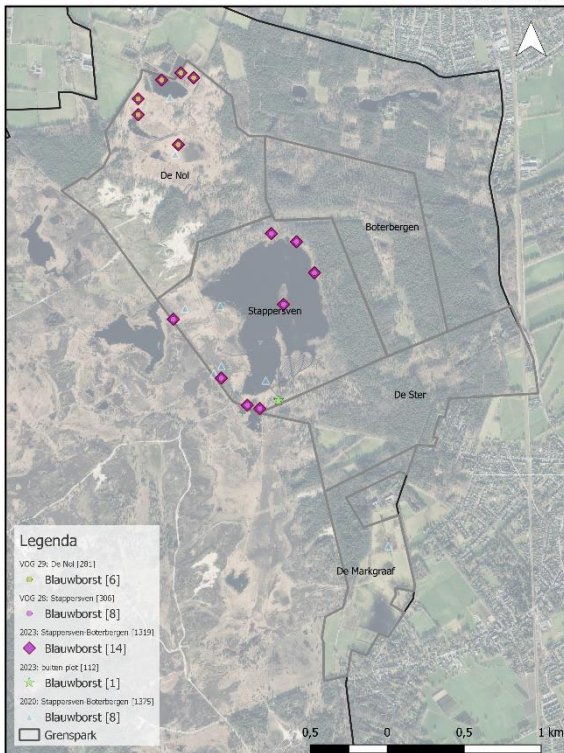
Bergeend

Broedvogelmonitoring 2023

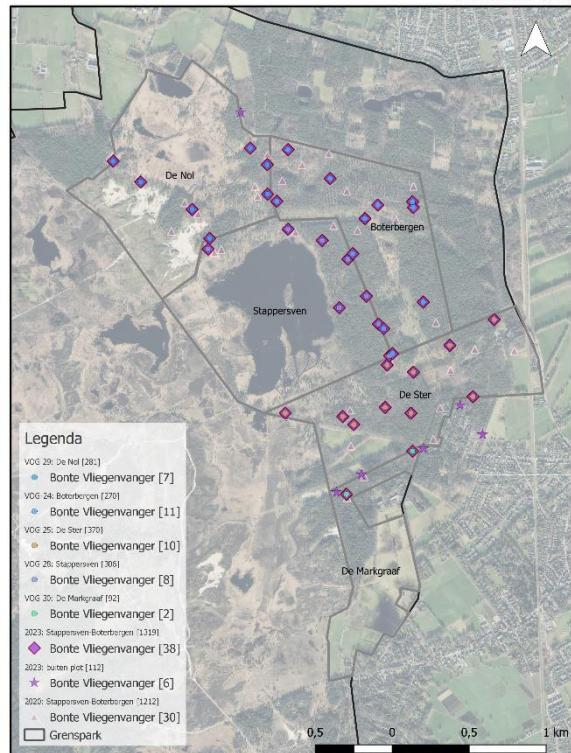
Blauwborst

Broedvogelmonitoring 2023

Bonte vliegenvanger

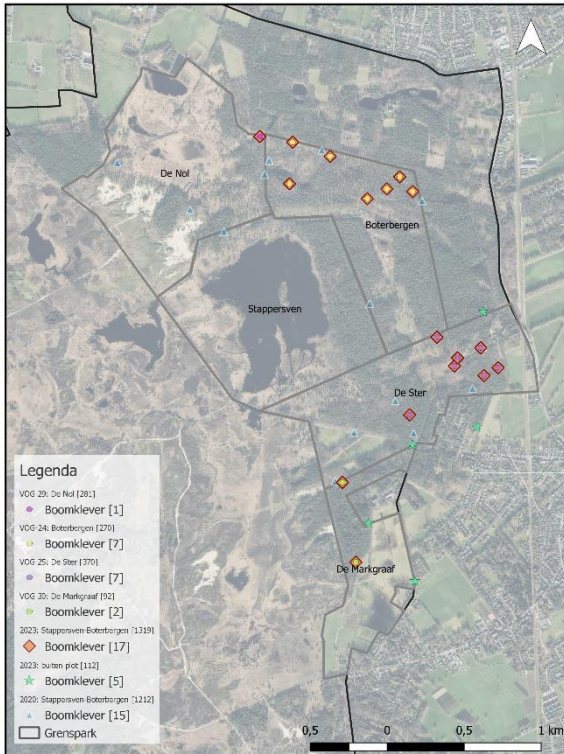
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

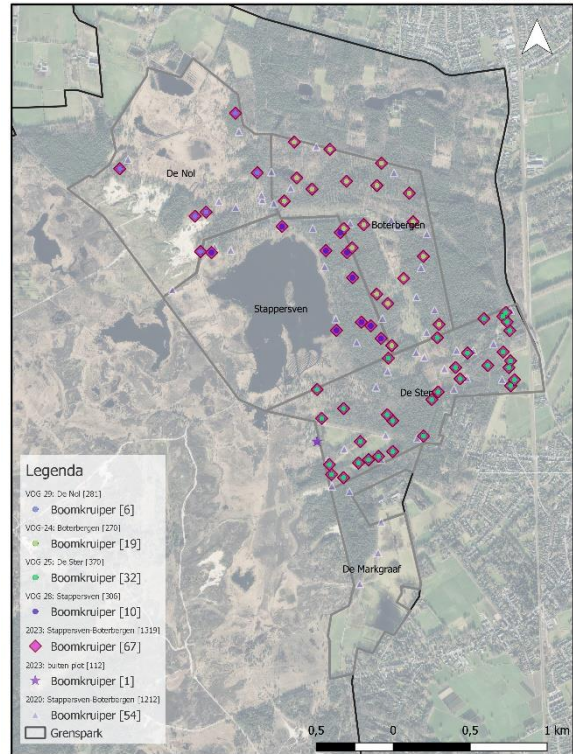
Boomklever

Broedvogelmonitoring 2023

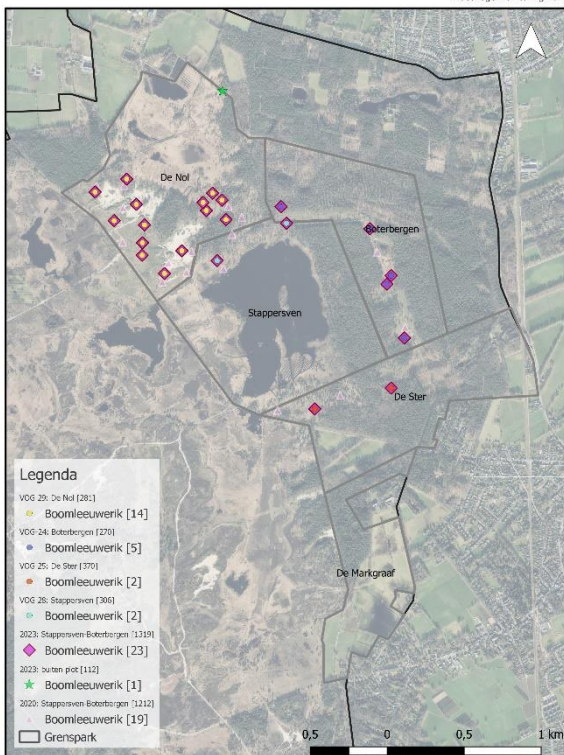
Boomkruiper

Broedvogelmonitoring 2023

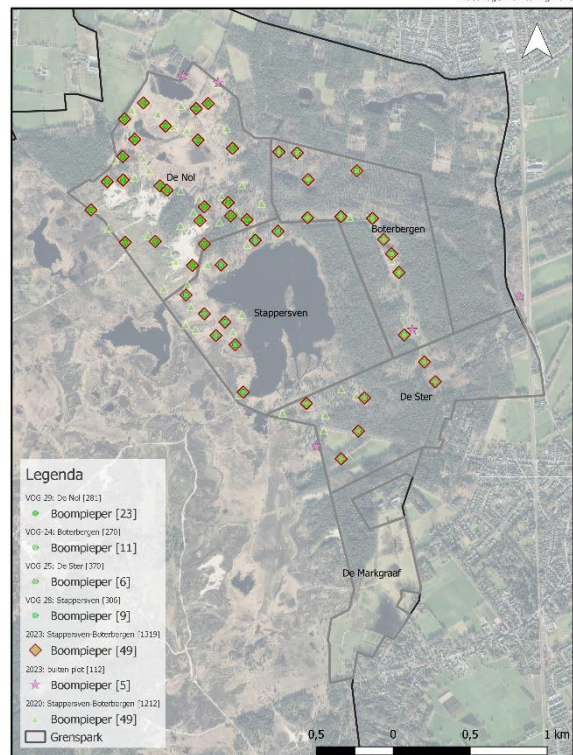
Boomleeuwerik

Broedvogelmonitoring 2023

Boompieper

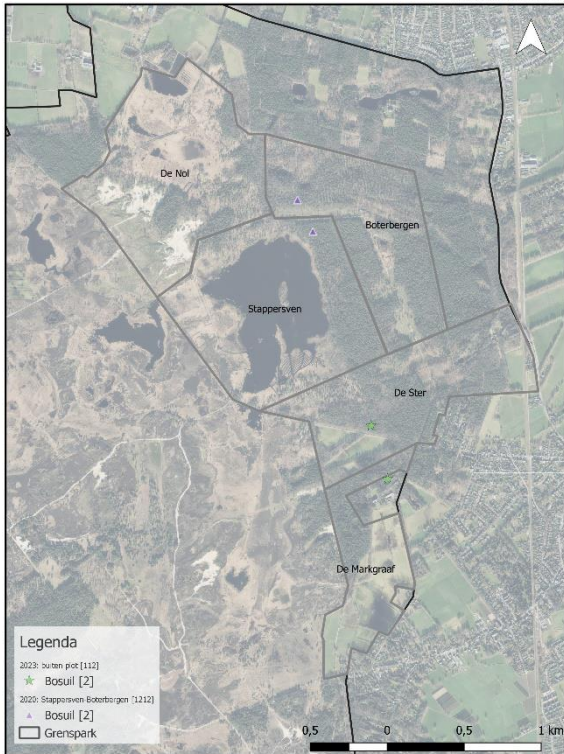
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

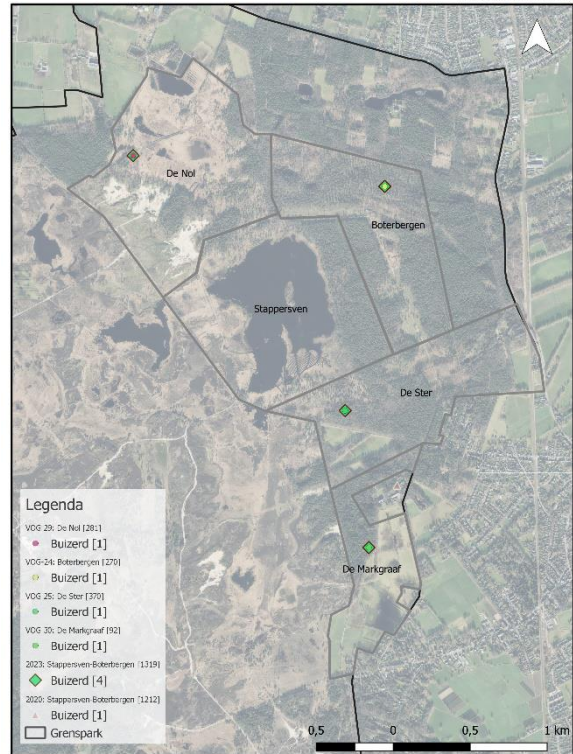
Bosuil

Broedvogelmonitoring 2023

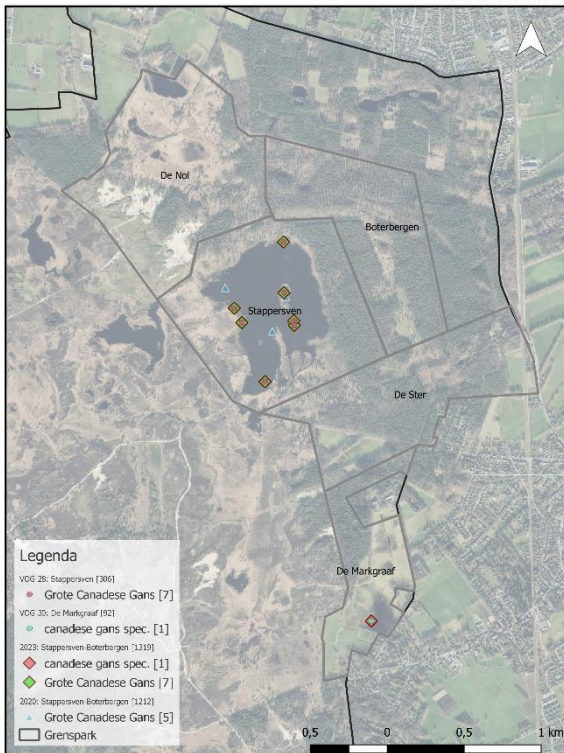
Buizerd

Broedvogelmonitoring 2023

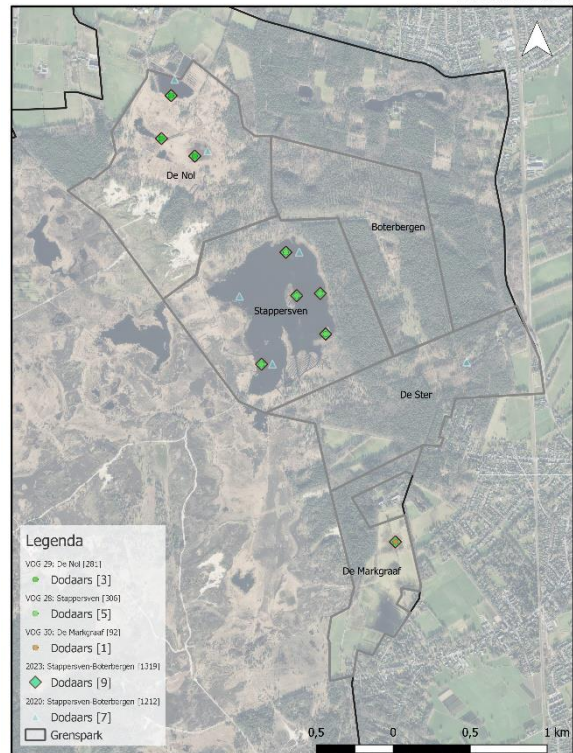
Canadese gans

Broedvogelmonitoring 2023

Dodaars

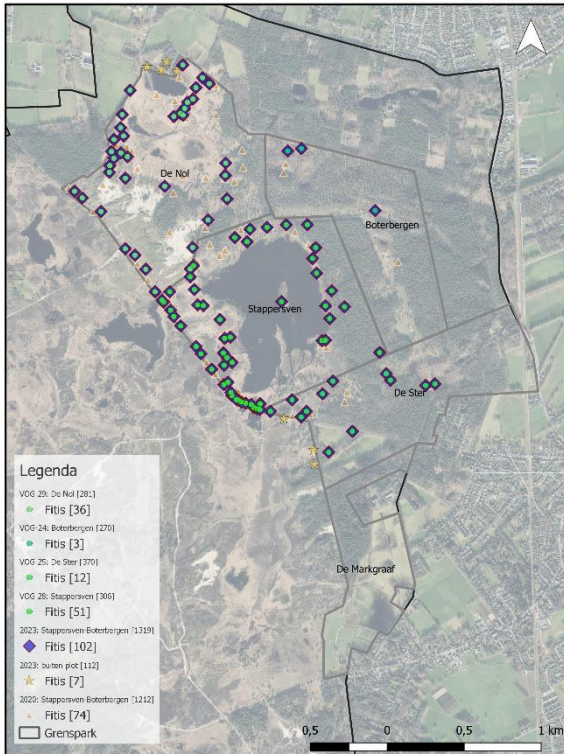
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

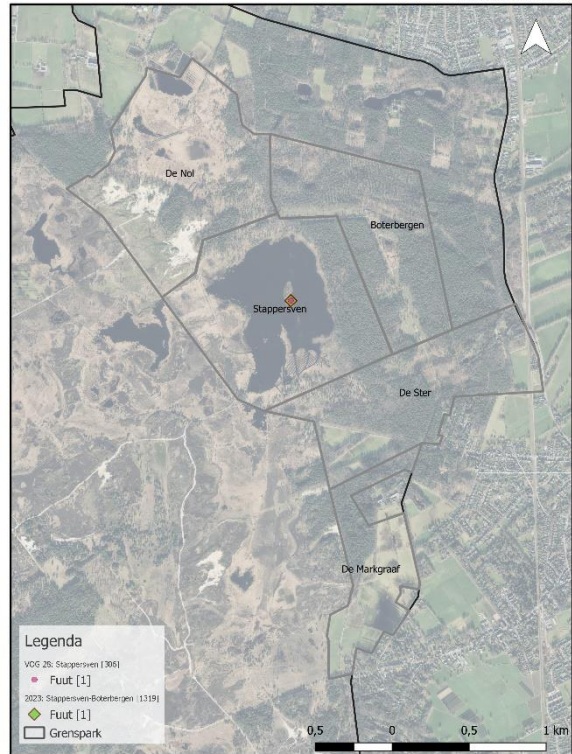
Fitis

Broedvogelmonitoring 2023

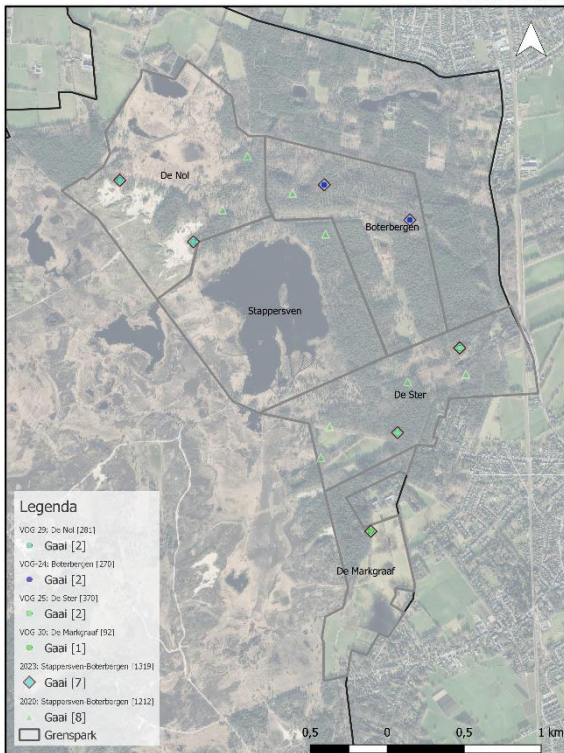
Fuut

Broedvogelmonitoring 2023

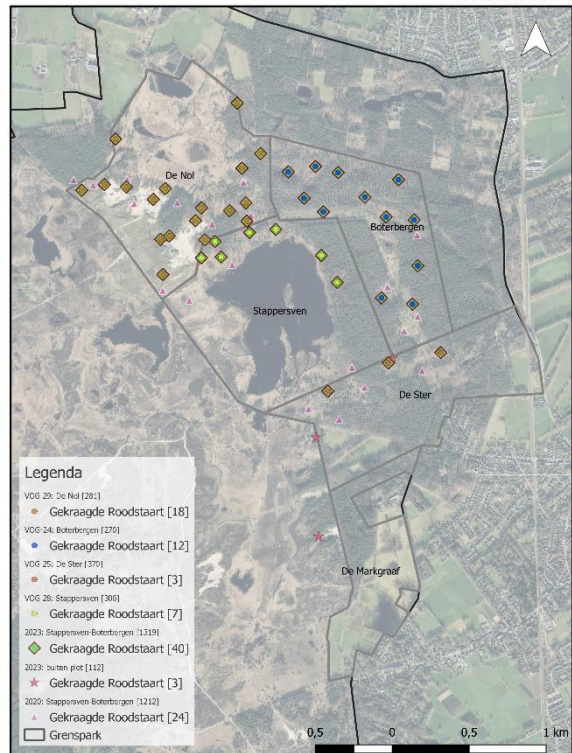
Gaai

Broedvogelmonitoring 2023

Gekraagde roodstaart

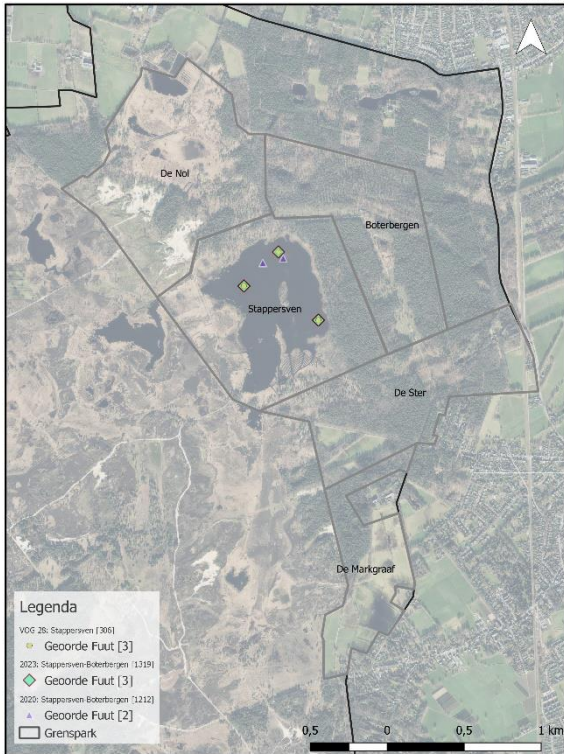
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

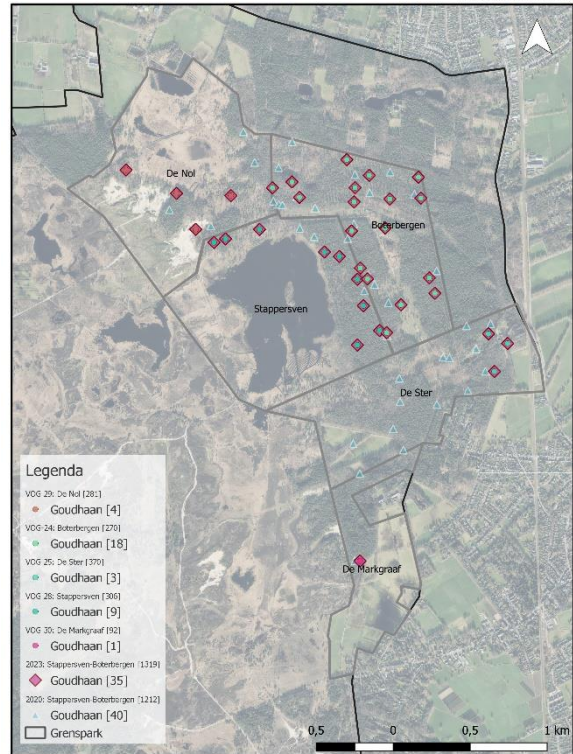
Geoorde fuut

Broedvogelmonitoring 2023

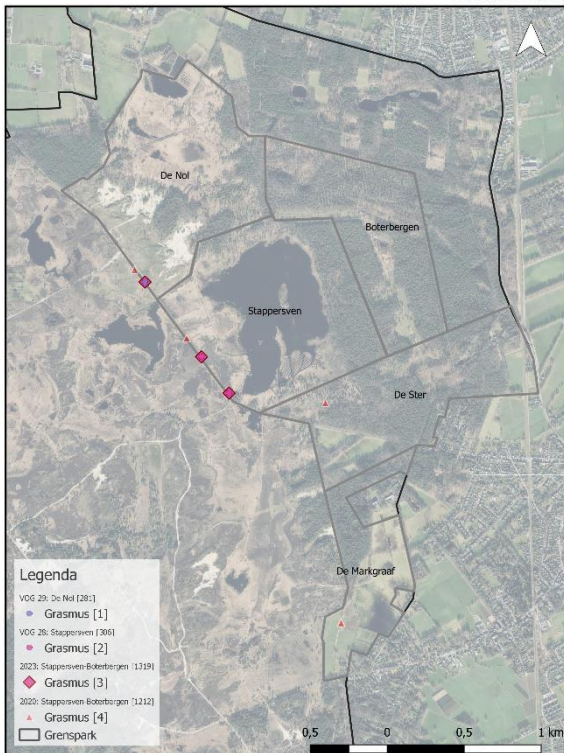
Goudhaan

Broedvogelmonitoring 2023

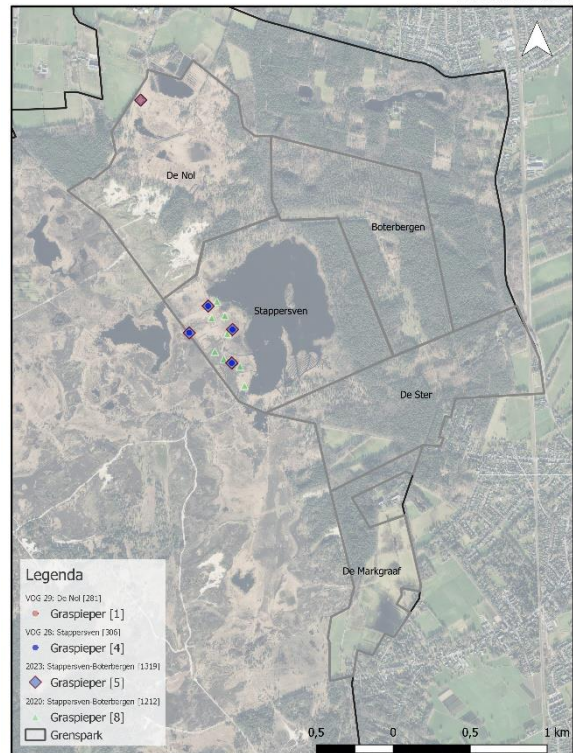
Grasmus

Broedvogelmonitoring 2023

Graspieper

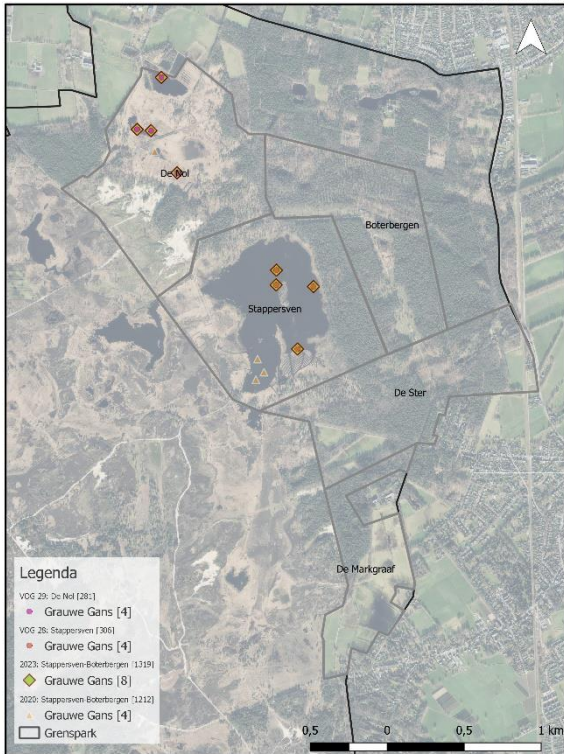
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

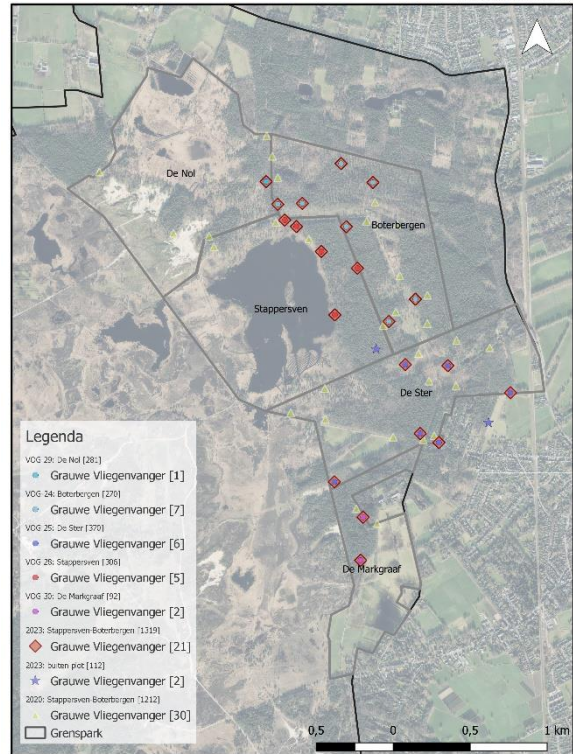
Grauwe gans

Broedvogelmonitoring 2023

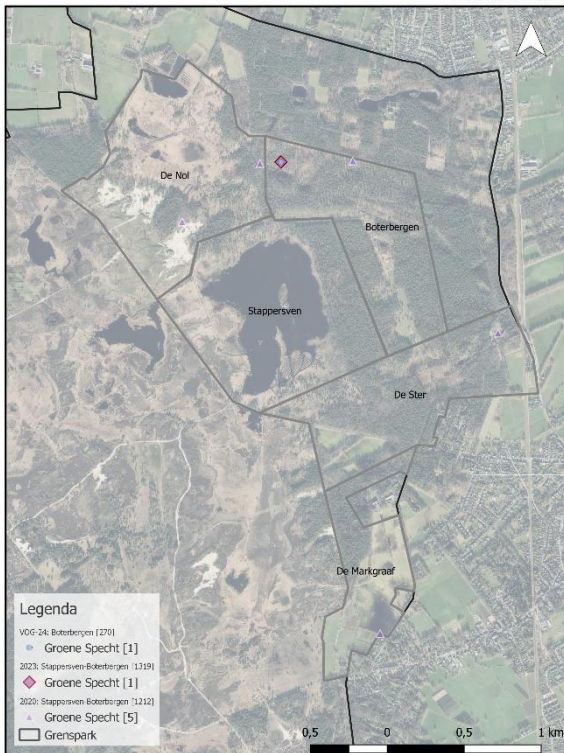
Grauwe vliegenvanger

Broedvogelmonitoring 2023

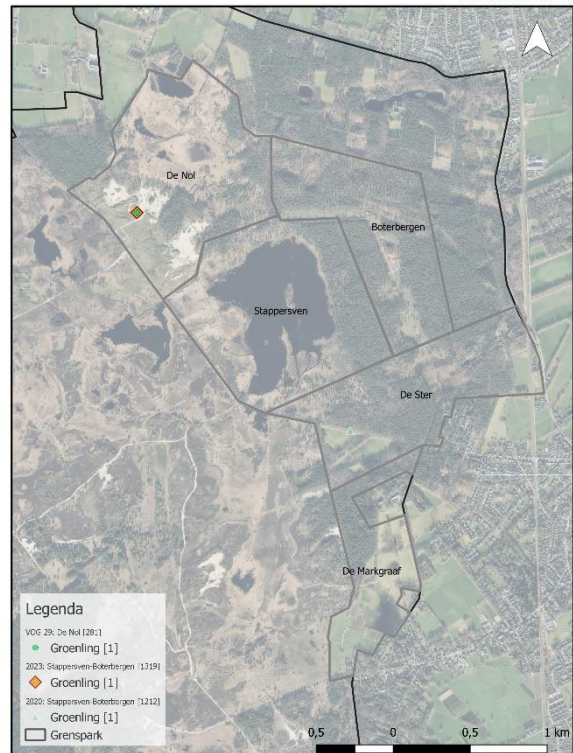
Groene specht

Broedvogelmonitoring 2023

Groenling

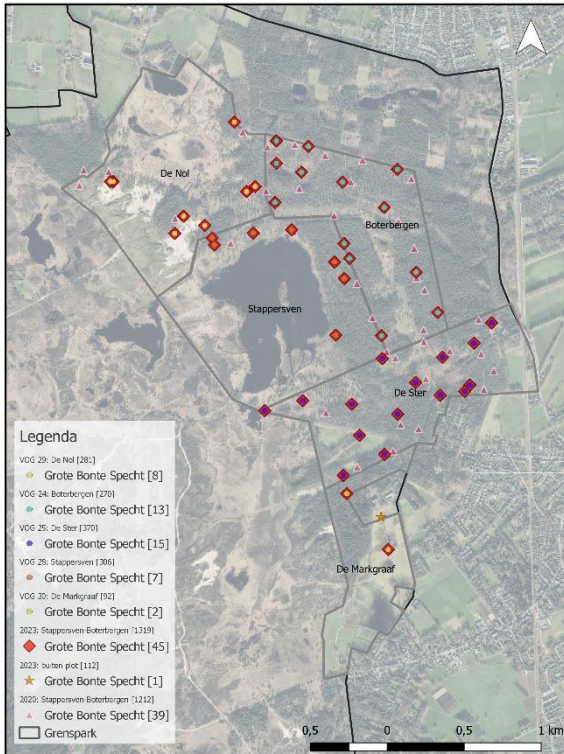
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

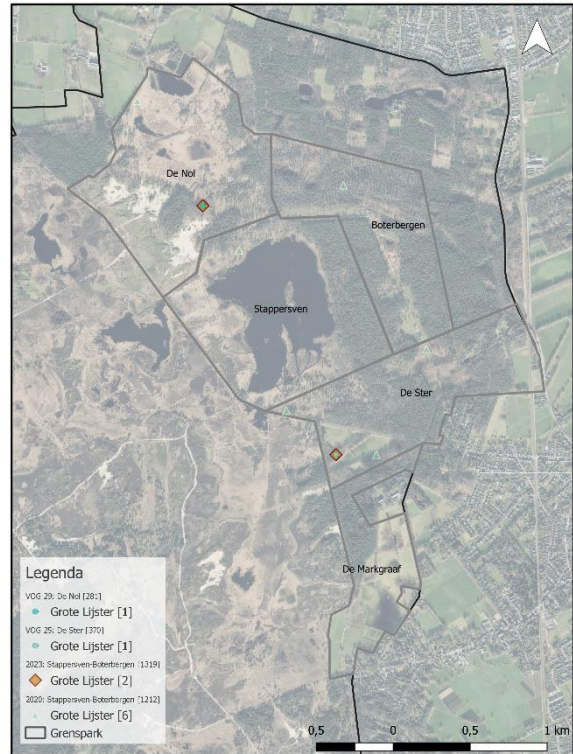
Grote bonte specht

Broedvogelmonitoring 2023

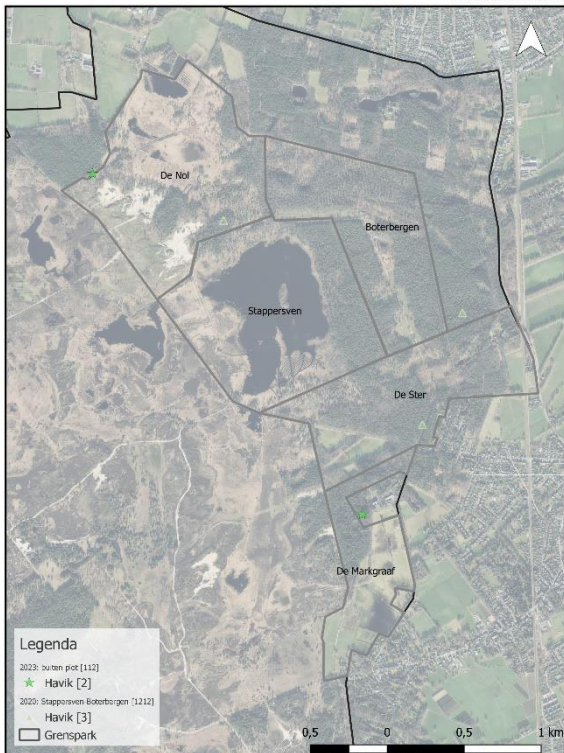
Grote lijster

Broedvogelmonitoring 2023

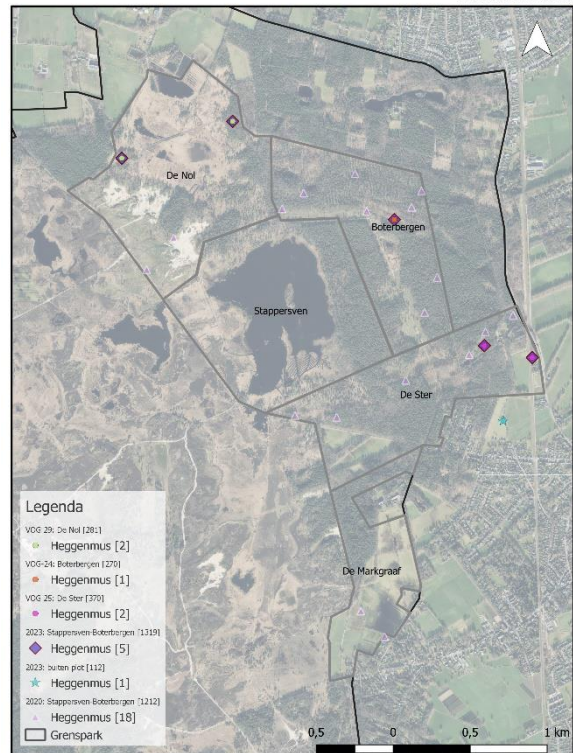
Havik

Broedvogelmonitoring 2023

Heggenmus

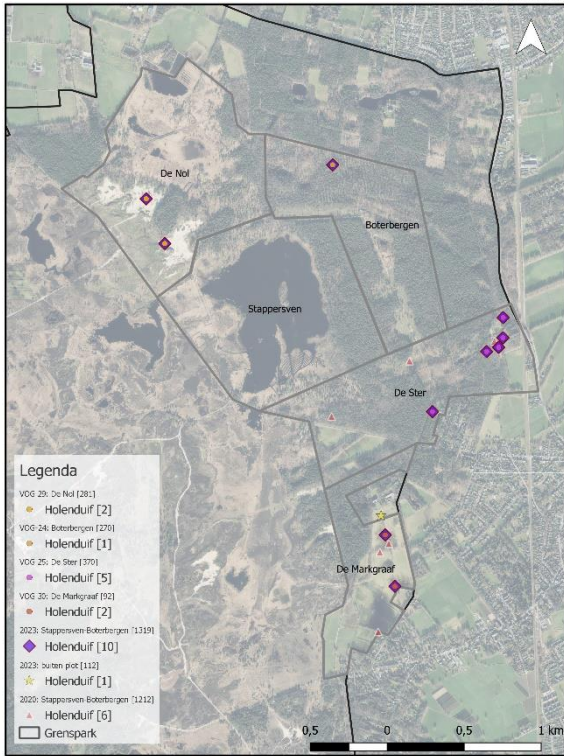
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

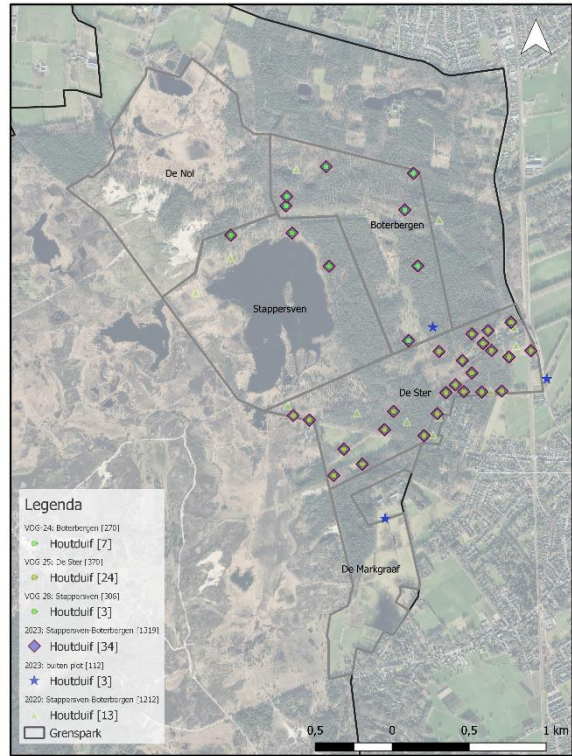
Holenduif

Broedvogelmonitoring 2023

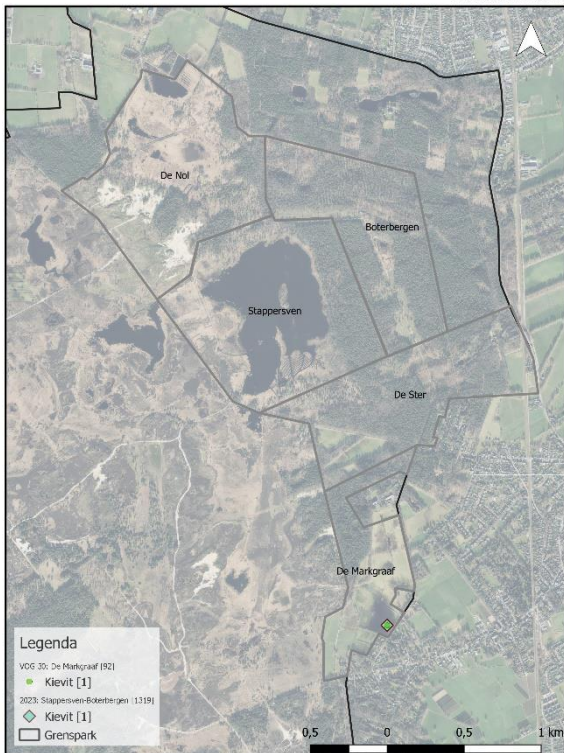
Houtduif

Broedvogelmonitoring 2023

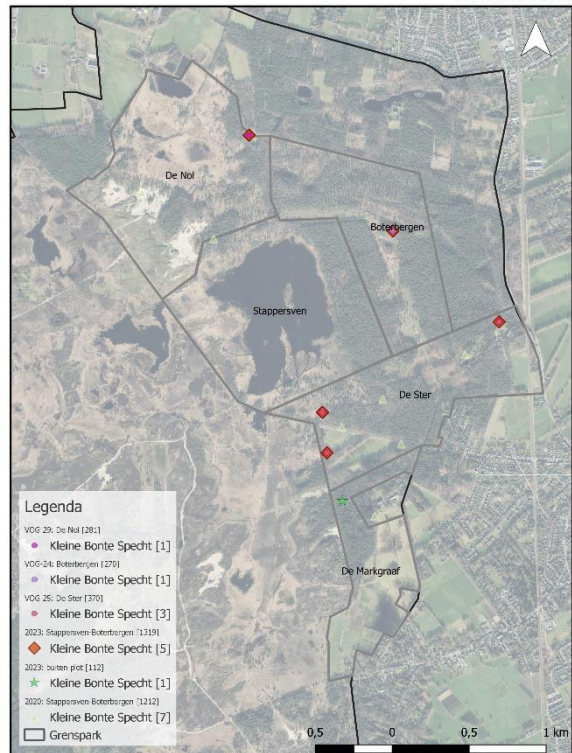
Kievit

Broedvogelmonitoring 2023

Kleine bonte specht

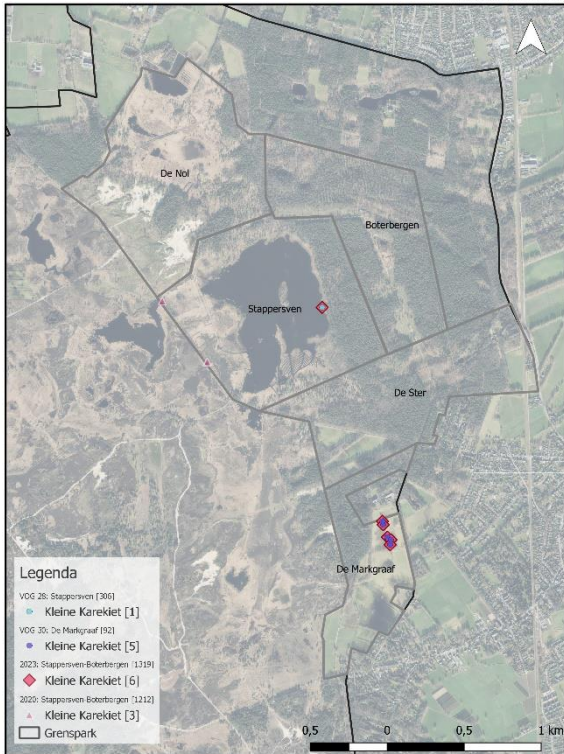
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

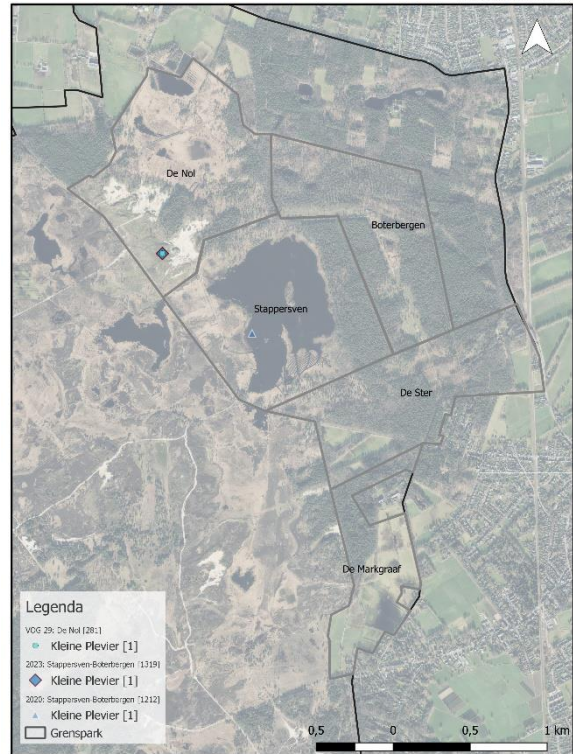
Kleine karekiet

Broedvogelmonitoring 2023

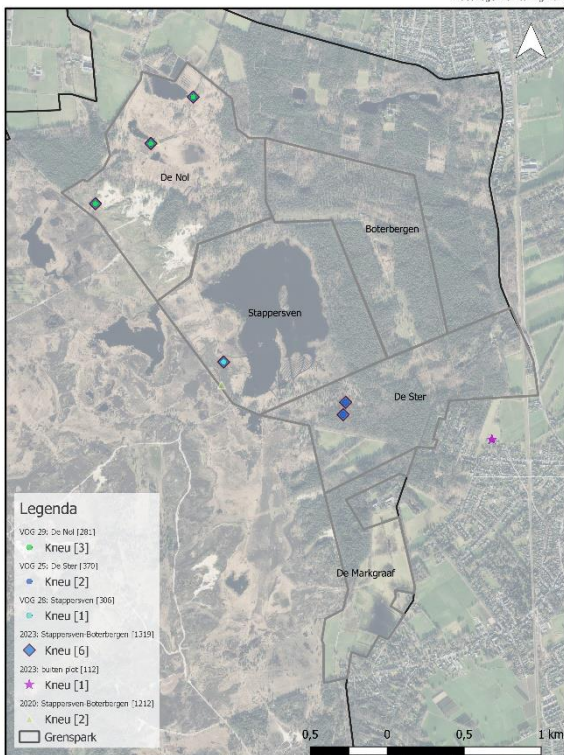
Kleine plevier

Broedvogelmonitoring 2023

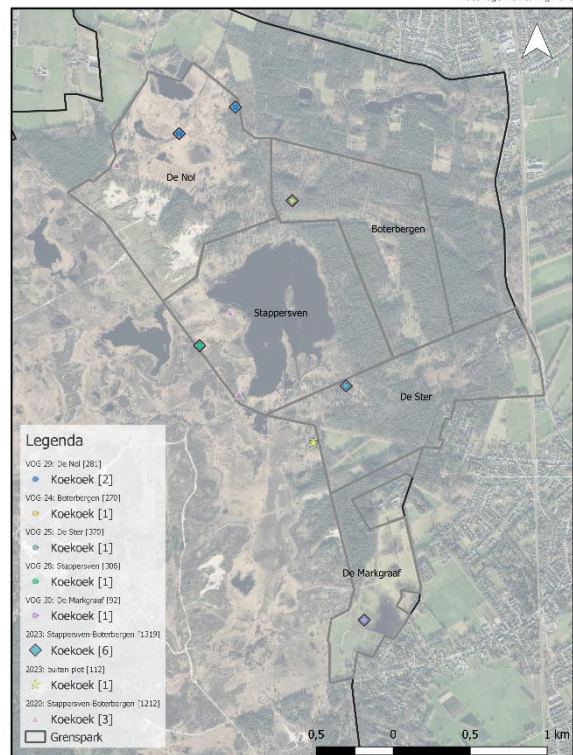
Kneu

Broedvogelmonitoring 2023

Koekoek

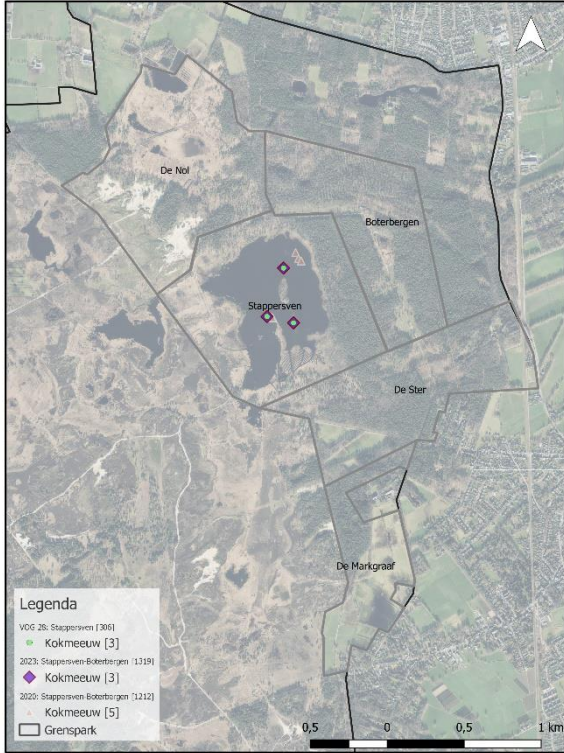
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

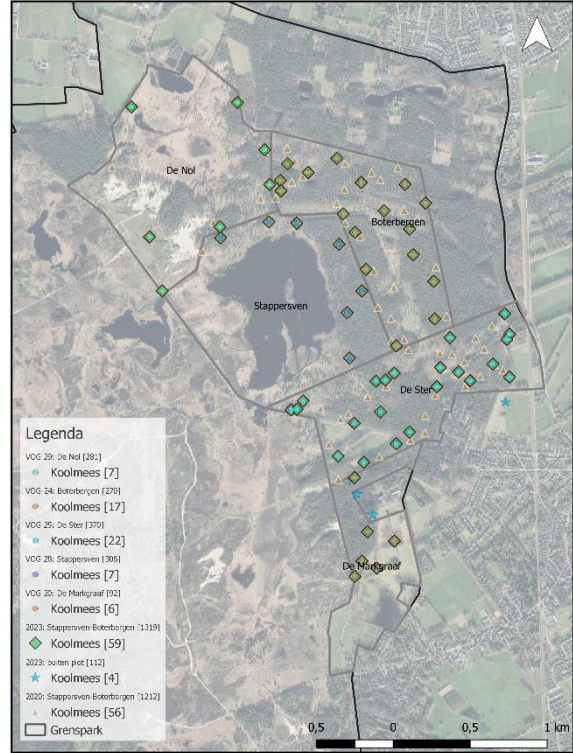
Kokmeeuw

Broedvogelmonitoring 2023

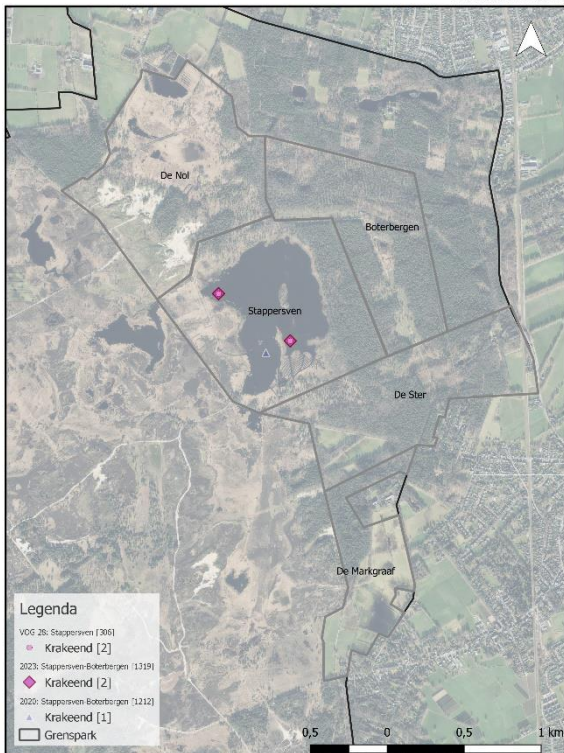
Koolmees

Broedvogelmonitoring 2023

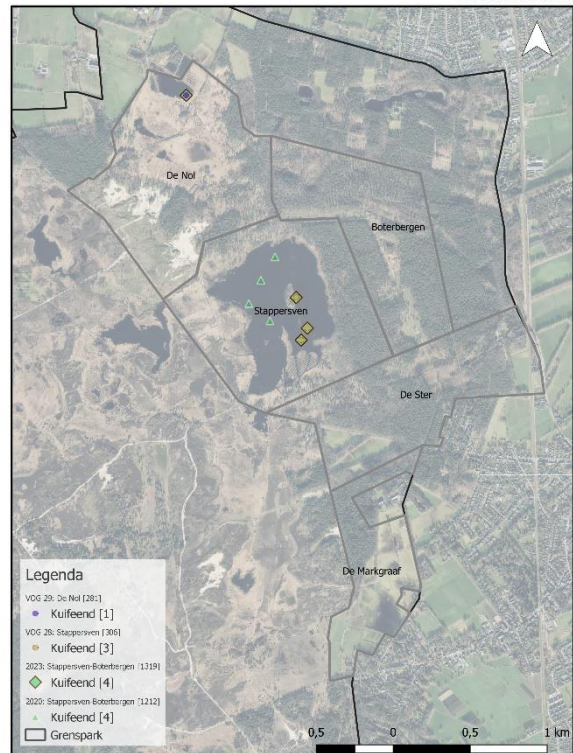
Krakeend

Broedvogelmonitoring 2023

Kuifeend

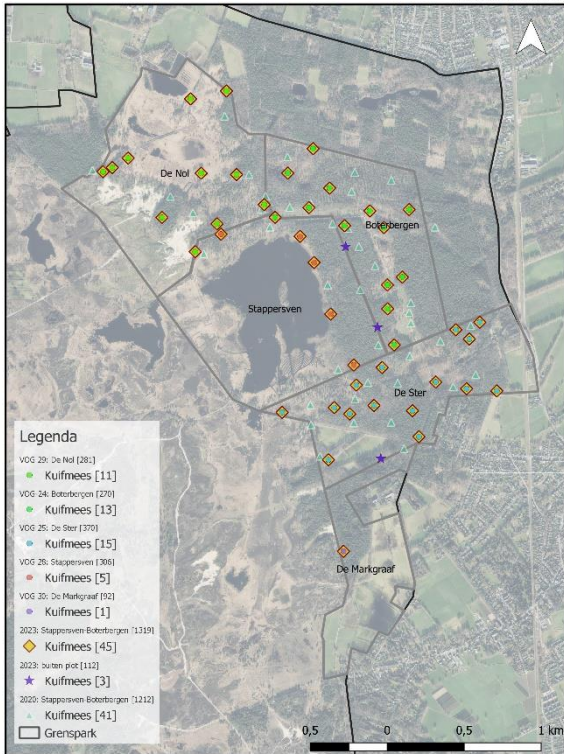
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

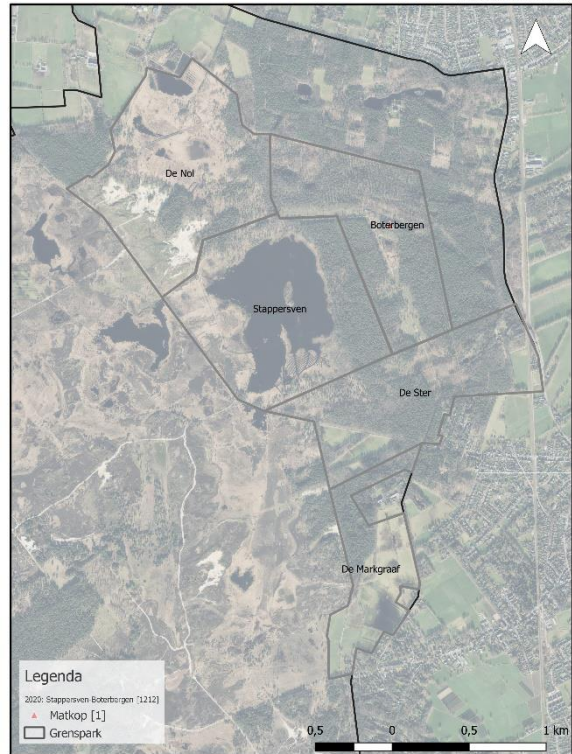
Kuifmees

Broedvogelmonitoring 2023

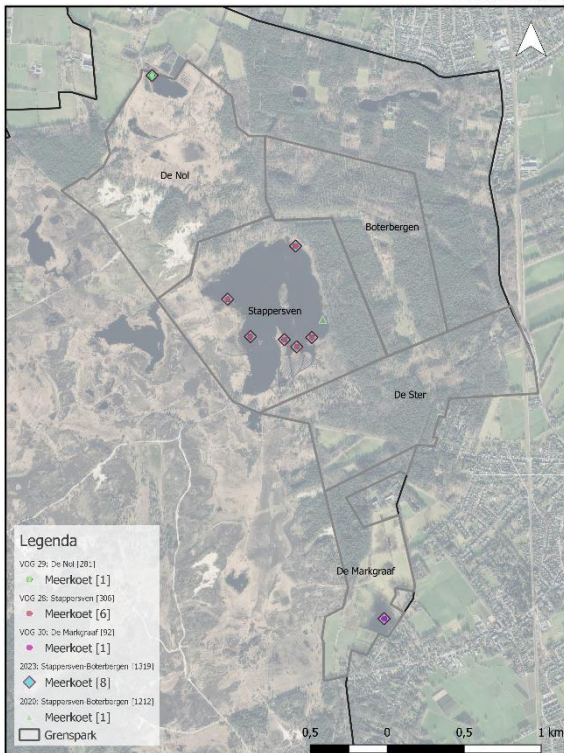
Matkop

Broedvogelmonitoring 2023

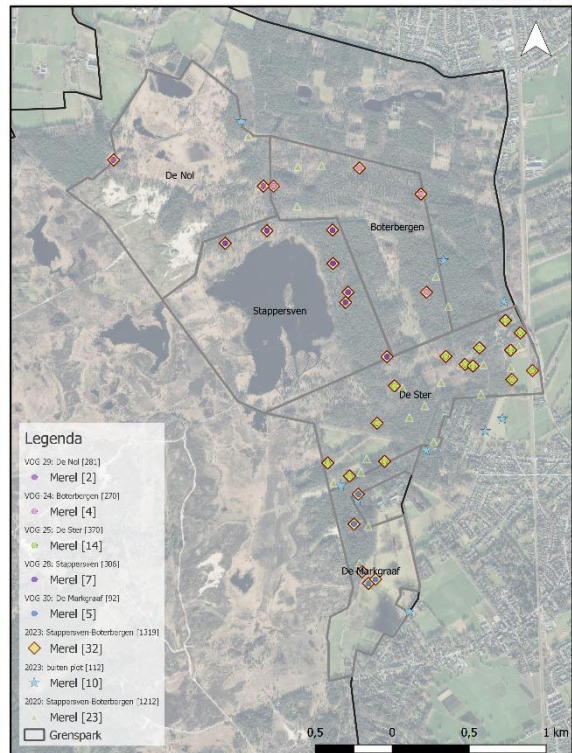
Meerkoet

Broedvogelmonitoring 2023

Merel

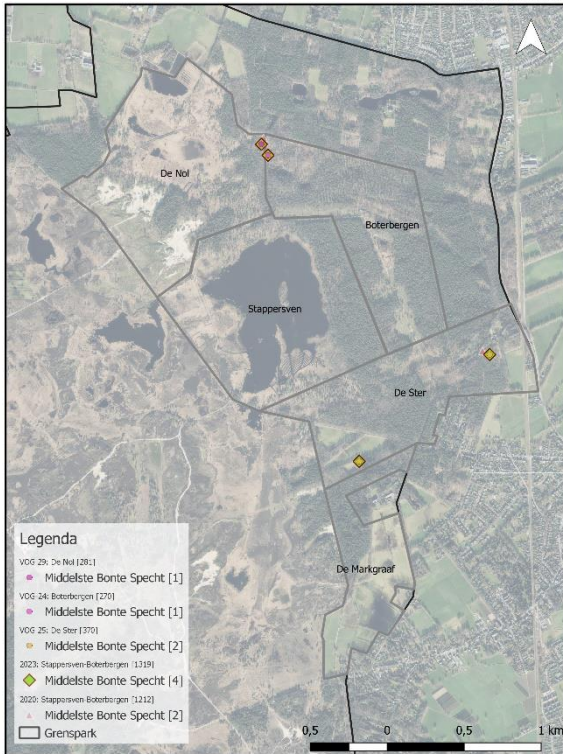
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

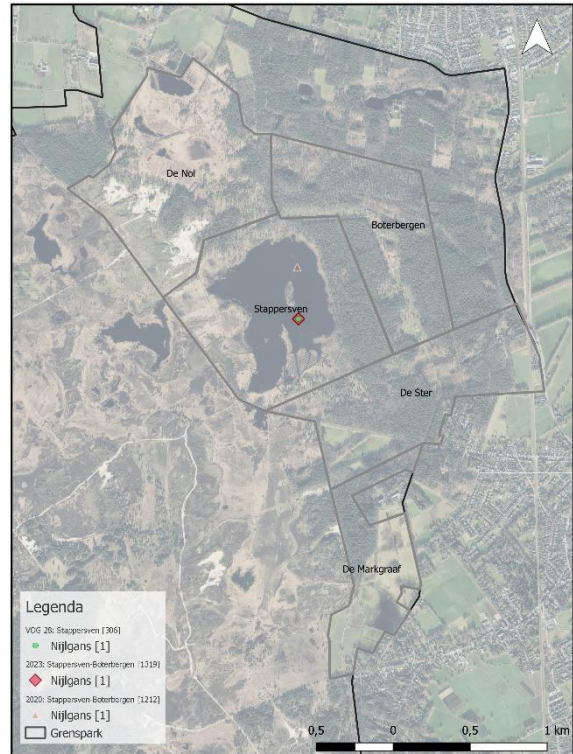
Middelste bonte specht

Broedvogelmonitoring 2023

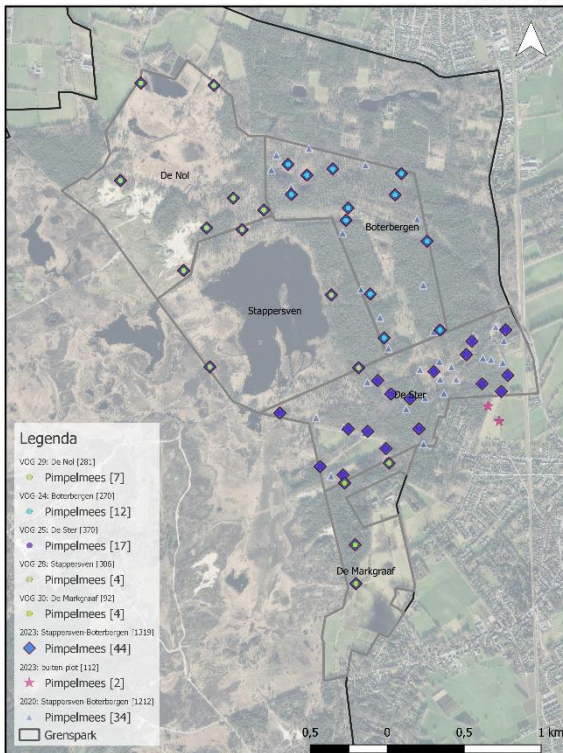
Nijlgans

Broedvogelmonitoring 2023

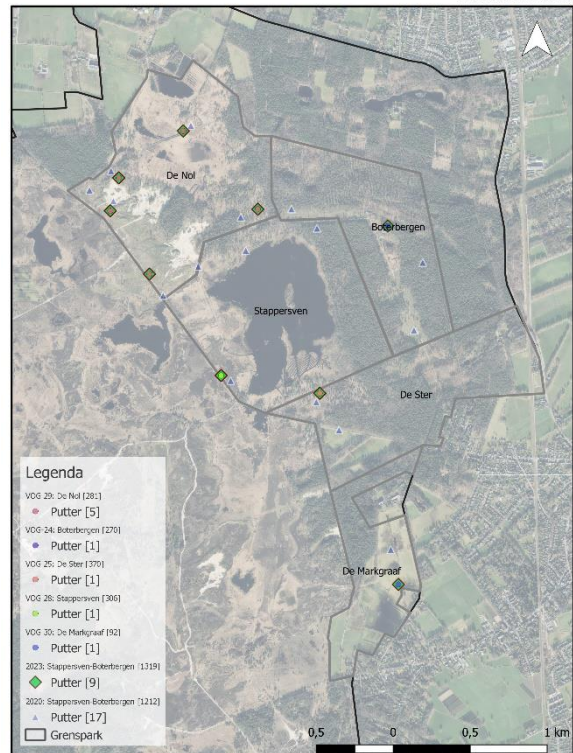
Pimpelmees

Broedvogelmonitoring 2023

Putter

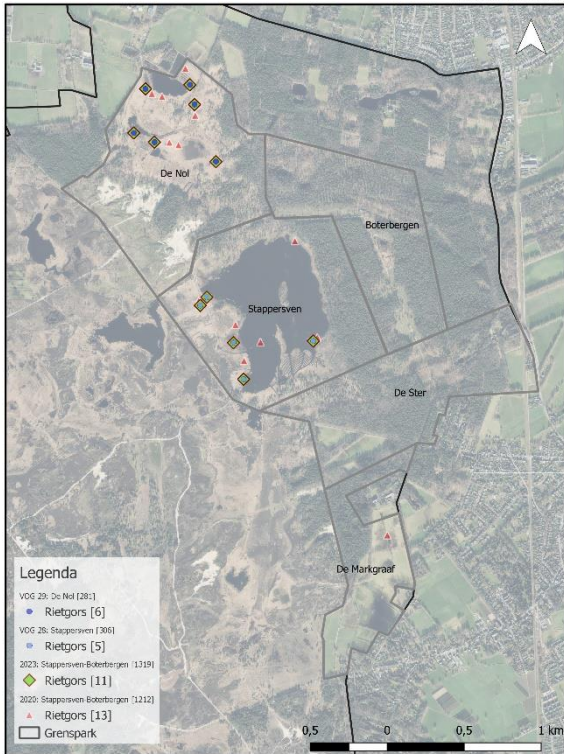
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

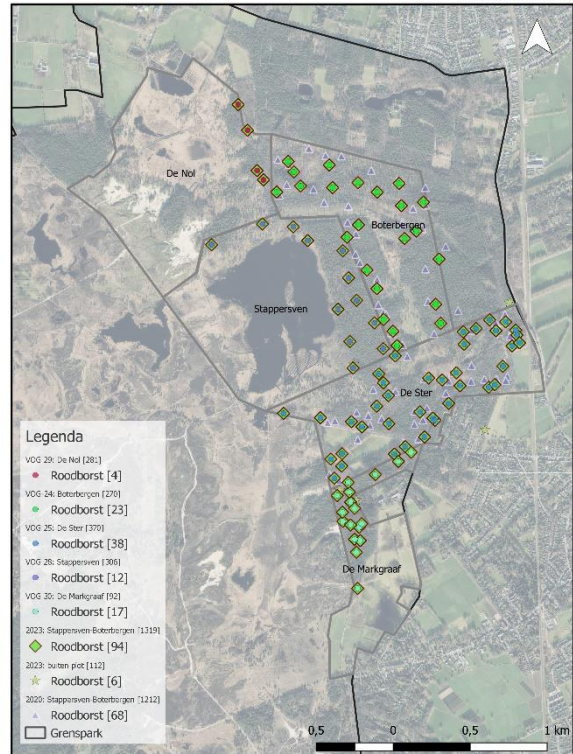
Rietgors

Broedvogelmonitoring 2023

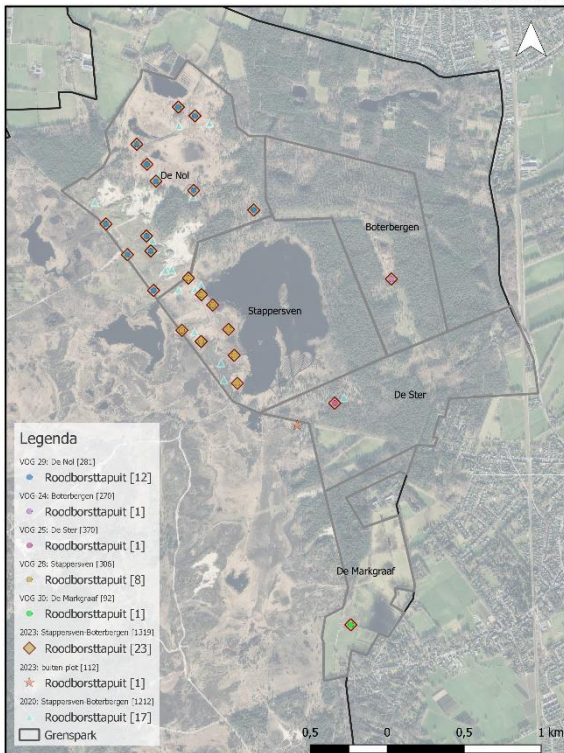
Roodborst

Broedvogelmonitoring 2023

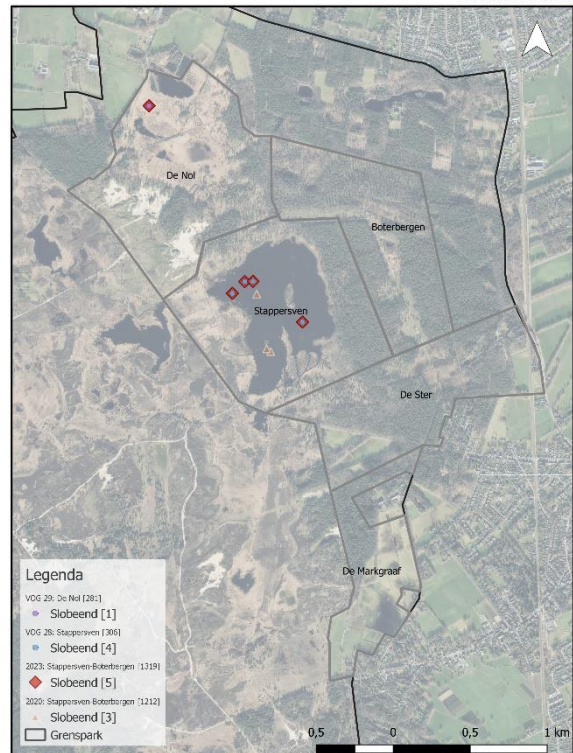
Roodborsttapuit

Broedvogelmonitoring 2023

Slobeend

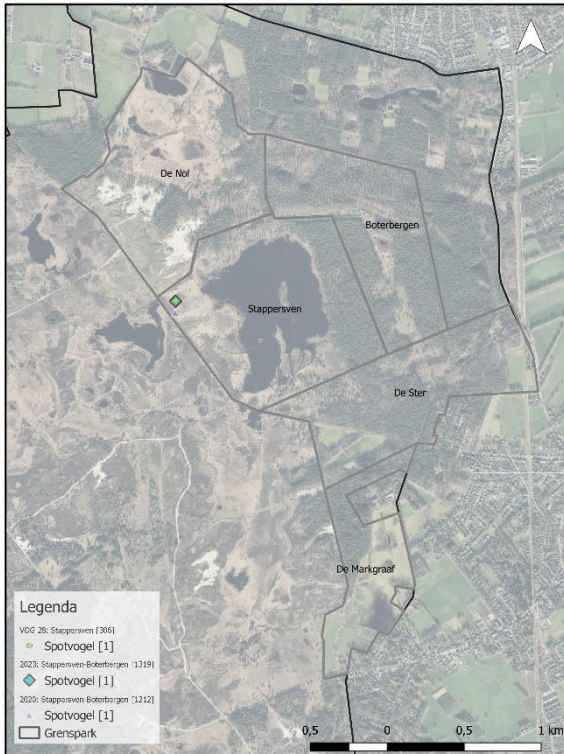
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

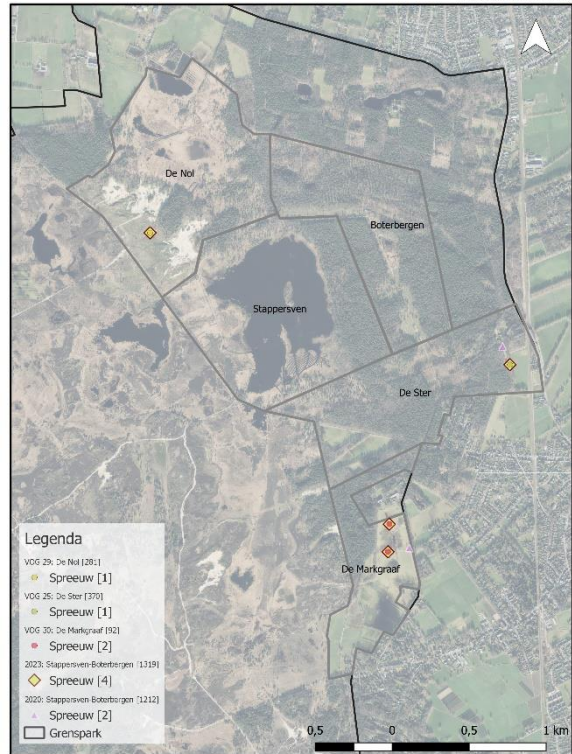
Spotvogel

Broedvogelmonitoring 2023

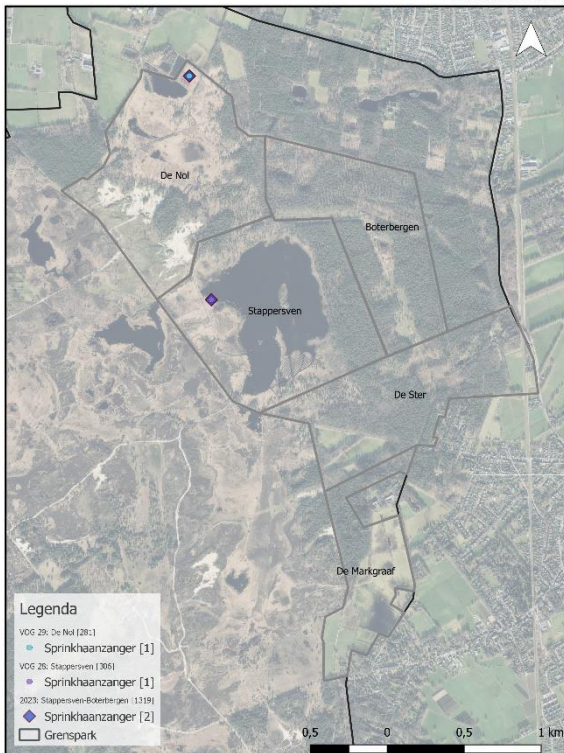
Spreeuw

Broedvogelmonitoring 2023

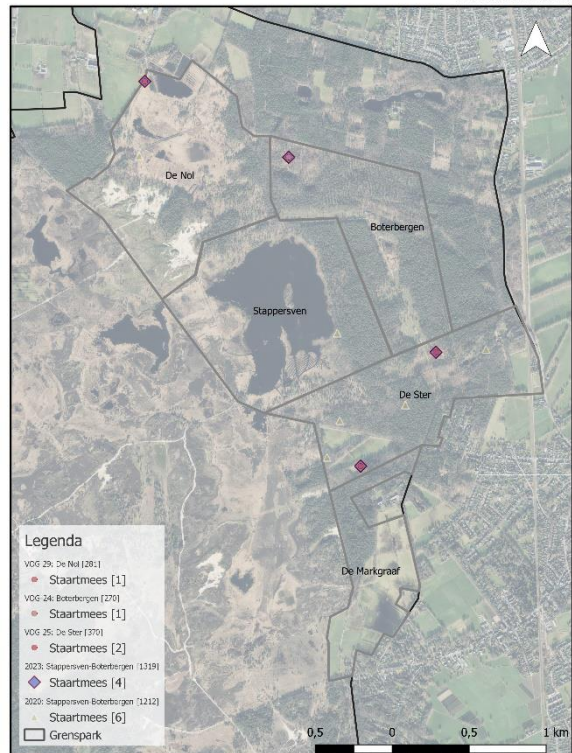
Sprinkhaanzanger

Broedvogelmonitoring 2023

Staatmees

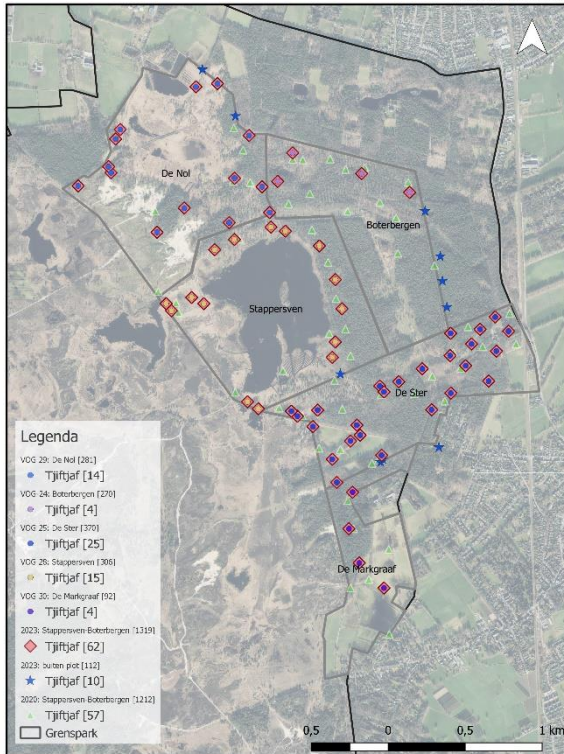
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

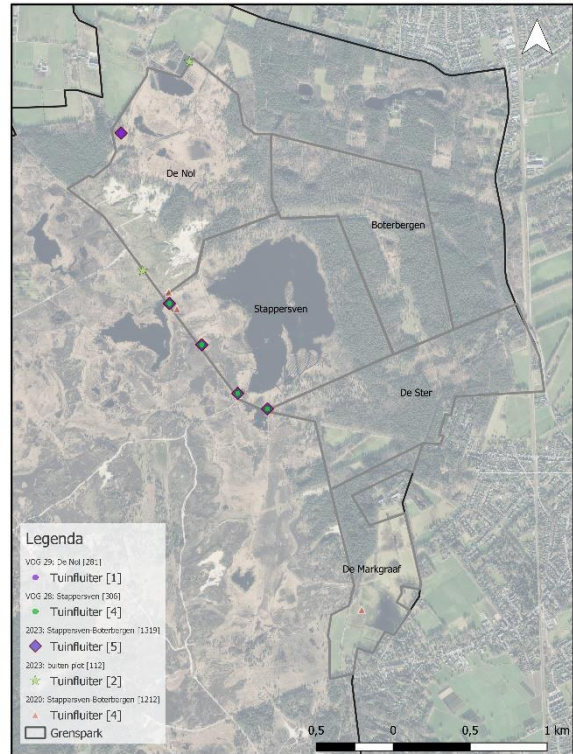
Tjiftjaf

Broedvogelmonitoring 2023

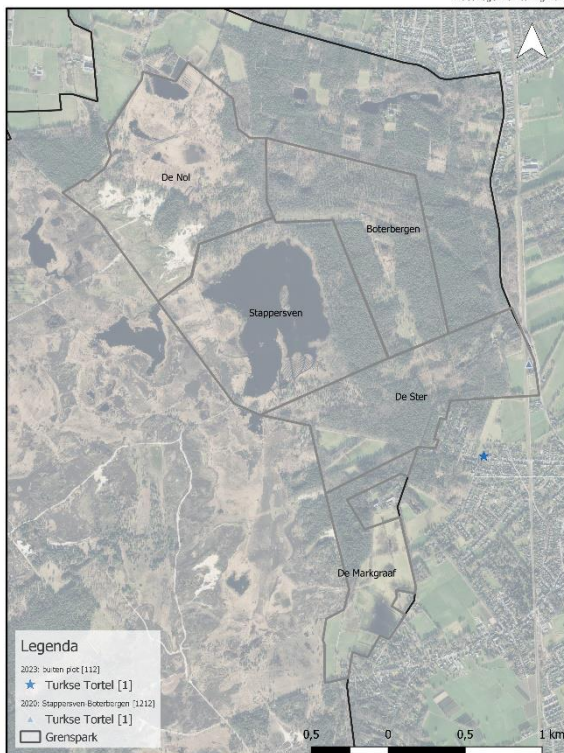
Tuinfluitier

Broedvogelmonitoring 2023

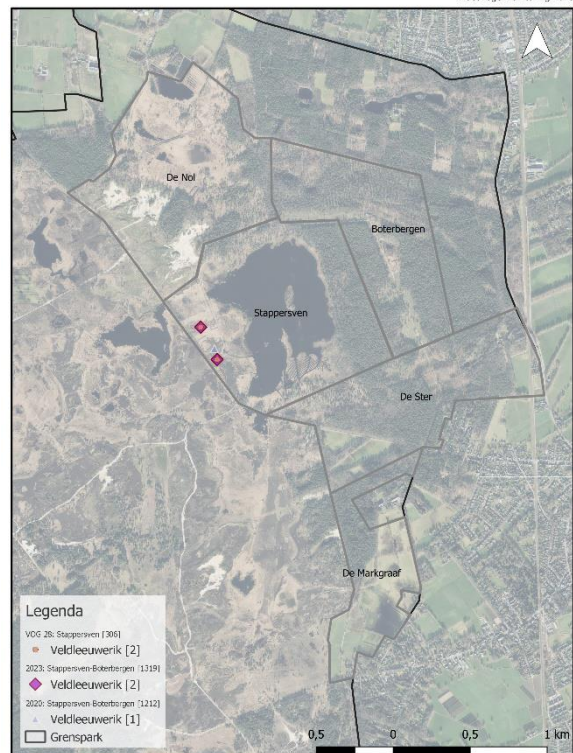
Turkse tortel

Broedvogelmonitoring 2023

Veldleeuwerik

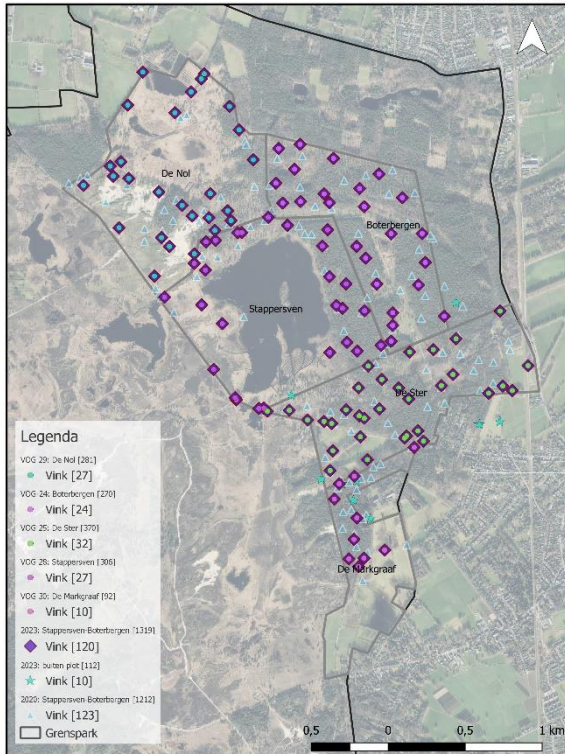
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

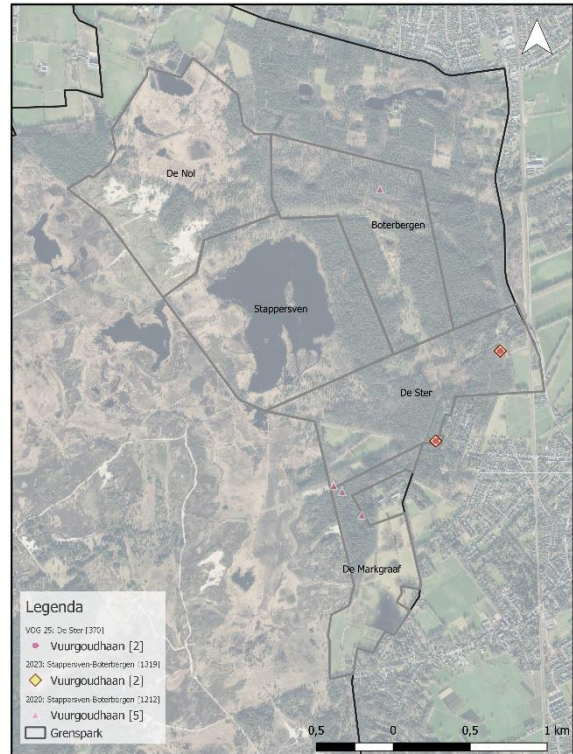
Vink

Broedvogelmonitoring 2023

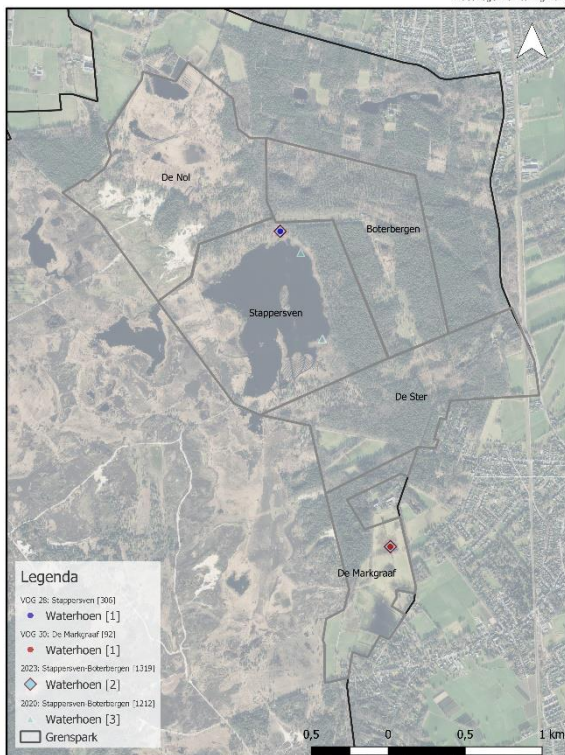
Vuurgoudhaan

Broedvogelmonitoring 2023

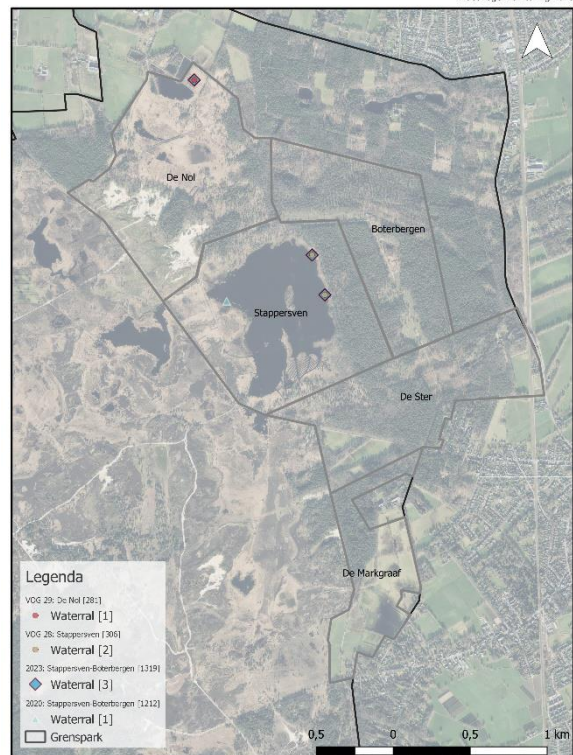
Waterhoen

Broedvogelmonitoring 2023

Waterral

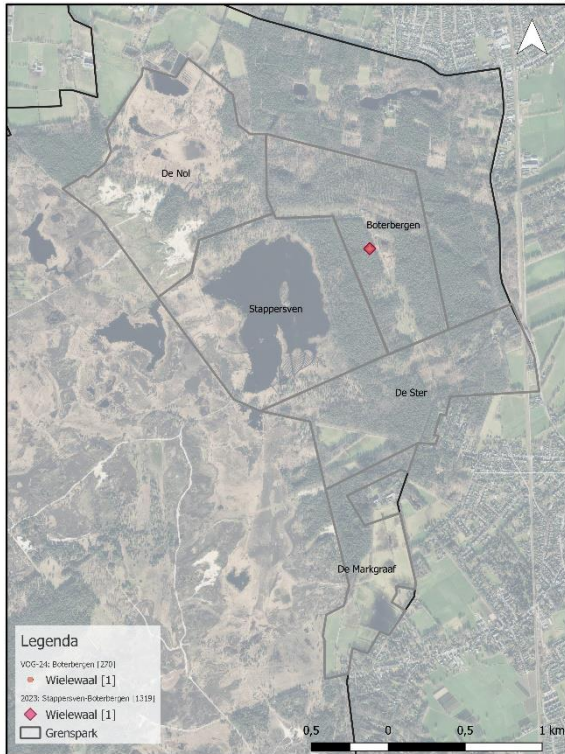
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

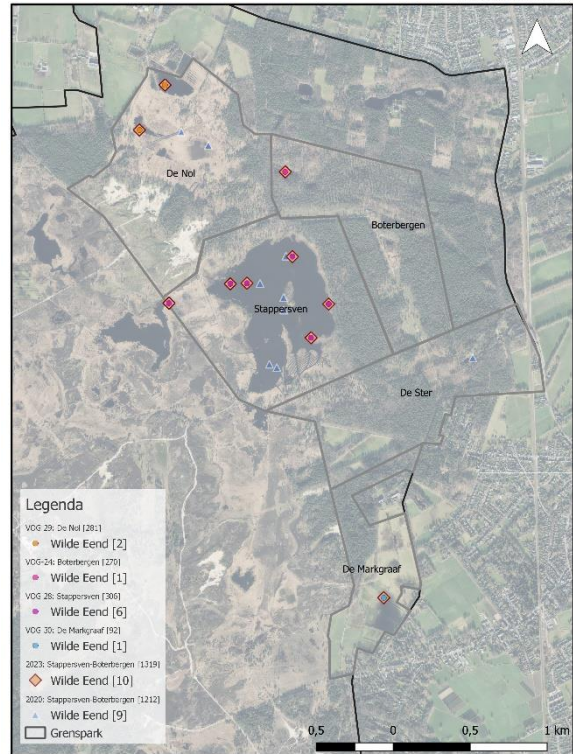
Wielewaal

Broedvogelmonitoring 2023

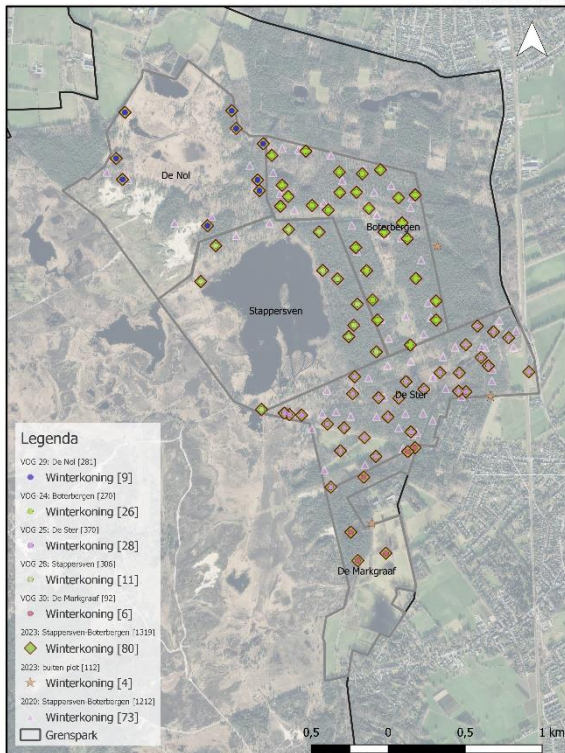
Wilde eend

Broedvogelmonitoring 2023

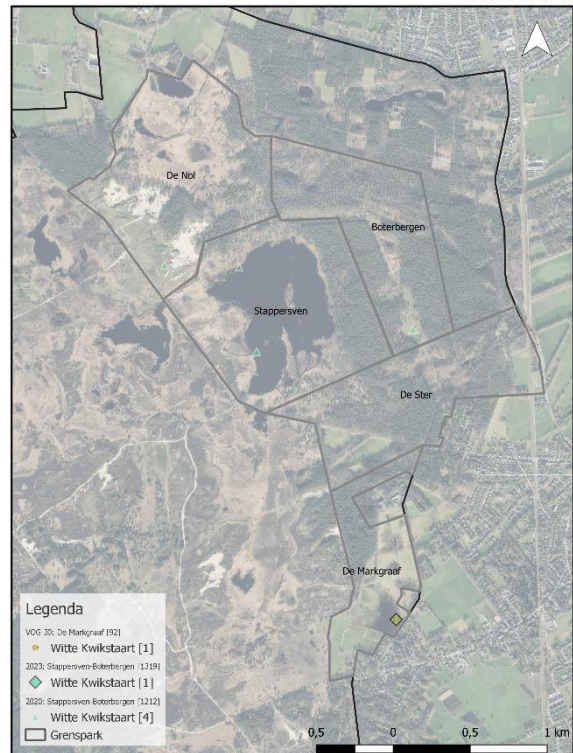
Winterkoning

Broedvogelmonitoring 2023

Witte kwikstaart

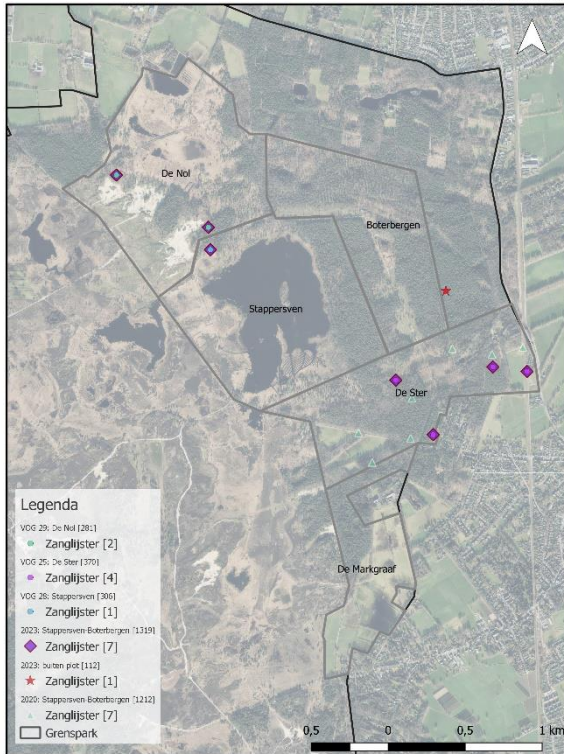
Broedvogelmonitoring 2023

Grenspark Kalmthoutse Heide

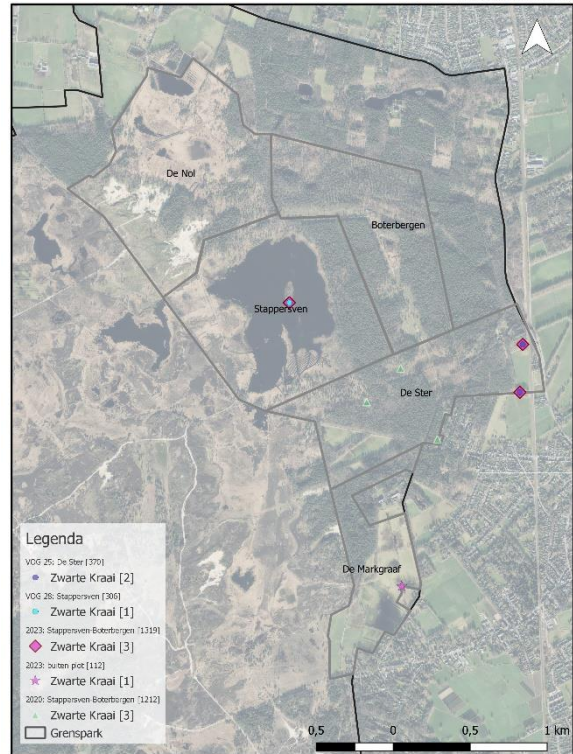
Zanglijster

Broedvogelmonitoring 2023

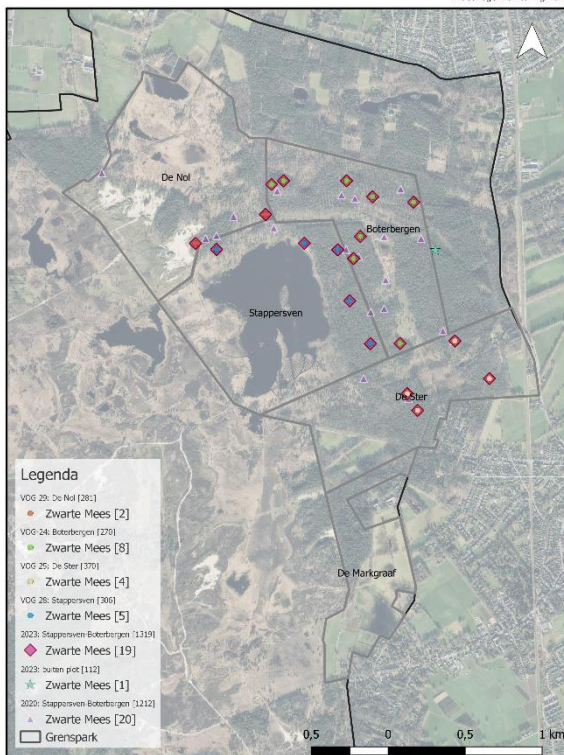
Zwarte kraai

Broedvogelmonitoring 2023

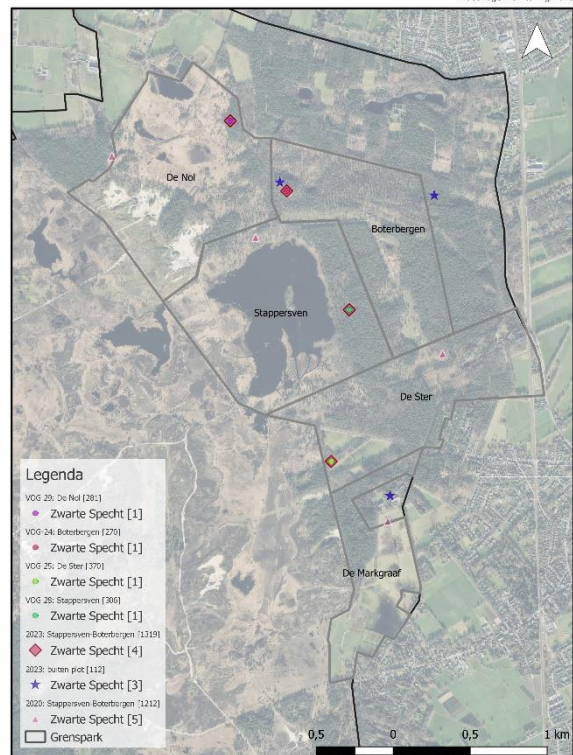
Zwarte mees

Broedvogelmonitoring 2023

Zwarte specht

Broedvogelmonitoring 2023

Zwartkop

Broedvogelmonitoring 2023

